

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Formování identity českých Kabylů a česko-
kabylských potomků v prostředí České republiky**

Autorka práce: Eva Chomátová

Vedoucí práce: Mgr. Karel Černý, PhD.

Praha 2024

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze, dne 2. května 2024

Eva Chomátová

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Karlu Černému, PhD., za přivedení k nadšení pro téma, za cenné nápady a tipy, a především za velkou podporu.

Obrovský dík patří PhDr. Tereze Hyánkové, PhD. Byla mi velikou inspirací a pomocnou rukou, bez níž by tato práce nejspíše ani nevznikla.

V neposlední řadě bych moc ráda poděkovala všem Kabylům a jejich dětem, kteří se na mém výzkumu podíleli.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce zkoumá způsoby, jak se utváří identita českých Kabyľů a česko-kabyľských potomků, kteří žijí v České republice. Výzkum se zaměřuje na prolínání původní kabyľské kultury s českým sociokulturním prostředím a vliv tohoto procesu na osobní a sociální identitu jedinců. Teoretický rámec práce vychází z konceptů hybridní identity a symbolického kapitálu, které pomáhají analyzovat, jak sociokulturní interakce ovlivňují integraci a důsledky česko-kabyľského soužití. Metodologie zahrnuje biografický přístup, skrze který jsou shromažďovány a analyzovány osobní příběhy respondentů. Hlavní zjištění ukazují, že kabyľská kultura je pro české Kabyly zásadní složkou identity, a zároveň jsou čeští Kabylové velmi adaptabilní a efektivní v integraci do české společnosti. Česko-kabyľští potomci jsou plně ztotožnění s českou kulturou, současně o kabyľský původ projevují zájem. Hybridita se u obou skupin projevuje různou mírou interakce mezi kabyľskou anachronní kulturou a českými sociokulturními podmínkami. Výsledky této práce přispívají k lepšímu porozumění procesům formování identity v multikulturním kontextu a zdůrazňují situovanost a dynamiku identity českých Kabyľů a česko-kabyľských potomků v prostředí České republiky.

Klíčová slova: identita, hybridita, Kabylové, migrace, druhá generace

ABSTRACT

This bachelor thesis explores the ways in which the identity of Czech Kabyles and Czech-Kabyle descendants living in the Czech Republic is shaped. The research focuses on the blending of the indigenous Kabyle culture with the Czech socio-cultural environment and the impact of this process on the personal and social identity of individuals. The theoretical framework of the thesis is based on the concepts of hybrid identity and symbolic capital, which help to analyze how sociocultural interactions influence the integration and consequences of Czech-Kabyle coexistence. The methodology includes a biographical approach through which the personal stories of the respondents are collected and analysed. The main findings show that Kabyle culture is a crucial component of identity for Czech Kabyles, and at the same time Czech Kabyles are highly adaptable and effective in integrating into Czech society. Czech-Kabyle descendants are fully identified with Czech culture, while at the same time showing interest in their Kabyle origins. Hybridity in both groups is manifested by different degrees of interaction between the Kabyle anachronic culture and Czech sociocultural conditions. The results of this thesis contribute to a better understanding of identity formation processes in a multicultural context and highlight the situatedness and dynamics of the identity of Czech-Kabyle and Czech-Kabyle descendants in the Czech environment.

Key words: identity, hybridity, Kabyles, migration, second generation

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Teoretické zakotvení	10
2.1. Pojetí identity	10
2.2. Koncept hybridní identity.....	11
2.2.1. Uvedení do postkolonialistického prismatu	12
2.2.2. Třetí prostor hybridity	13
2.3. Teorie symbolického kapitálu	13
2.3.1. Konstrukce symbolického kapitálu	14
2.4. Vliv stigmatizace na formování identity	18
2.5. Otázka (ne)dobrovolnosti migrace z pohledu teorie turistů a tuláků	19
2.6. Koncept diaspory.....	19
3. Migrační vývoj Kabylů	21
3.1. Vývoj kabylské migrace do Evropy	21
3.2. Vývoj kabylské migrace do České republiky.....	22
3.3. Exkurz: Kabylové, zástupci „nejstarší rasy světa“	25
4. Metodologie výzkumu.....	25
4.1. Výzkumná strategie.....	25
4.1.1. Metoda biografická.....	26
4.2. Techniky sběru dat	27
4.3. Výběr vzorku.....	27
4.4. Povaha vzorku	28
4.5. Analytické postupy.....	28

4.5.1.	Analýza dat.....	29
4.6.	Etické otázky společenskovedního výzkumu.....	29
4.7.	Výzkumný problém a výzkumné otázky.....	30
5.	Kdo jsou čeští Kabylové?.....	31
5.1.	Povědomí o Kabylech	31
5.2.	Proniknutí do společnosti: v hlavní roli jazyk.....	31
5.3.	Hlavní pilíře k formování identity.....	32
6.	Empirická část.....	33
6.2.	Realizace rozhovorů	33
6.2.1.	Komunikační kanály	33
6.2.2.	Jazyková preference rozhovoru.....	33
6.3.	Charakteristika participantů a prostředí výzkumu	33
6.3.1.	Jamal.....	33
6.3.2.	Emir.....	34
6.3.3.	Abdi.....	35
6.3.4.	Bilal	35
6.3.5.	Onur.....	35
6.3.6.	Azim	35
6.3.7.	Ruben	36
6.3.8.	David	36
6.3.9.	Nikola	36
6.4.	Krátká reflexe dynamiky rozhovorů	37
6.5.	Otázky a témata.....	37
6.5.1.	Motivy k emigraci do České republiky	37
6.5.2.	Vztah k české kultuře a společnosti	41
6.5.3.	Integrace do české kultury a společnosti	43
6.5.4.	Zrcadlení symbolického kapitálu v hodnotovém rámci českých Kabyľů	48

6.5.5.	Výhrady vůči české kultuře	49
6.5.6.	Vztah ke Kabýlii a kabylské kultuře	51
6.5.7.	Osobní identifikace – přemostění mezi „kabylistvím“, „alžírstvím“ a „češtvím“ 55	
6.5.8.	Stigma a symbolické násilí v životě kabylského migranta	57
6.5.9.	Vnímání alžírského náboženského tlaku	59
6.5.10.	Kabylové a náboženství	60
6.5.11.	Transnacionální aktivismus Kabylů v ČR	63
6.5.12.	Představy o identitě potomků	65
6.6.	Realizace rozhovorů s česko-kabylskými potomky	68
6.6.2.	Vztah dětí ke Kabýlii a kabylské kultuře	69
6.6.3.	Zosobnění entuziasmu pro volnočasové aktivity	73
6.6.4.	Stigma u potomků	74
6.6.5.	Vztah dětí k aktivismu	75
6.6.6.	Představy o identitě otců	78
6.6.7.	Otázka sebepojetí	79
7.	Závěr	80
8.	Seznam literatury	83
9.	SEZNAM PŘÍLOH:	89
	Příloha č. 1: Obrázky	89
	Příloha č. 2: Transkripce rozhovorů	89

1. Úvod

Kabylové, příslušníci vysokohorského regionu Kabýlie v severním Alžírsku, si již od dob francouzské kolonizace nesou pověst „kultury migrace“ (Hyánková, 2015: 83). Toto označení především nastiňuje kromě velkého, stále stupňujícího se migračního přírůstku Kabyľů do Evropy i fakt, že od samého počátku kolonizace v Kabýlii byla pozornost směřována mimo svou rodnou zemi. Život této společnosti tak tkví z velké části ve vědomí opouštění Kabýlie a zvykání si na nové životní prostředí. Vzhledem k tomu, že odlišnosti mezi výchozí a cílovou zemí migrace tkví jak v rovině geograficko-politické (úrodnost země, kapacita státu péče o obyvatelstvo apod.), tak sociokulturní (např. vzdělávací a pracovní příležitosti, jazyk, životní styl) není divu, že mentalita Kabyľů je tvarovaná neustálým přizpůsobováním se mnohdy radikálním změnám životních podmínek. V souvislosti s kolonizačním kulturním klimatem se držela Kabyľů dlouholetá tendence migrovat do Francie, a to z různých důvodů. Sayad překresluje na své typologii migračních „věků“, že účel migrace se postupem času zásadně proměňoval. Původní ideu přechodného pobytu za cílem získání finančních prostředků od poloviny 20. století nahradil plán v zemi zůstat a stát se francouzským občanem (Sayad, 1977: 65-77). Emigrace do Francie se stala přirozenou součástí života Kabyľů, rezonovala jejich mentalitou, a to do takové míry, že mnoho z nich považuje s lehkou nadsázkou Francii za Alžírsko (Hyánková, 2015: 97). Francie jakožto dlouhodobý cíl migrace, se pro Kabyly nyní však stává již do jisté míry přežitkem. Na přelomu 20. a 21. století trvalé stěhovavé ideje směřovaly i do jiných zemí, jako je Česká republika (Hyánková, 2015: 11).

Kabylové žijí v současné době již čtvrt století v české společnosti. Nejedná se ale zdaleka o pouhou koexistenci Čechů a Kabyľů na témže území; kabyľští přistěhovalci zde navazují i vážné vztahy. Sňatky s Češkami uzavírají mimo jiné na základě motivace získání českého občanství, se kterou do tuzemských krajin přijíždějí (Hyánková, 2015: 169). V současné době se proto setkáváme s běžnou skutečností česko-kabyľské sňatečnosti, a potažmo novou, česko-kabyľskou generací. Pokud o ní uvažujeme jako o spojení dvou podstatně odlišných sociokulturních výstupů, nabízí se otázka, zda a do jaké míry si tuto náležitost potomci Čechů a Kabyľů odnáší ve své identitě: jak se vztahují ke svým kabyľským

kořenům, zda se plně ztotožňují s českým občanstvím a společenským nastavením, jak toto jejich vnitřní nastavení koresponduje s představami a očekáváním jejich rodičů.

V této práci bych chtěla rovněž hlouběji porozumět způsobu česko-kabylského soužití na utváření jejich identity – například z hlediska toho, v jakých situacích se cítí být spíše kupříkladu jako „Čech“ či „Kabyl“, jak se staví vůči českému islamofobnímu diskurzu či jaká je míra jejich zájmu vztahovat své hodnoty ke kabylským kořenům a jak se projevuje. Téma identity obzvláště v kontextu oblasti migrace, transnacionality a multikulturní integrace považuji za velmi podstatné. V každém případě vnímám jako důležité brát na vědomí, že samotná identita se nevytváří jako pevně daná jednotka, ale neustále se proměňuje, je dynamická a situační, přičemž vliv na formování identity je rozmanitý. Proto bych se chtěla v této práci vyhnout tendenci ke škatulkování mezi „češtvím“ a „kabylstvím“, a místo selektivně zaměřeného drobného pohledu nasazovat spíše širokoúhlý objektiv.

Otázek k tématu česko-kabylské identity v prostředí České republiky vyvstává mnoho. Rozhodla jsem se nahlédnout k odpovědím na toto spektrum otázek a osvětlit různé odstíny této problematiky. Jako téma jsem si stanovila: Formování identity českých Kabylů a česko-kabylských potomků.

2. Teoretické zakotvení

2.1. Pojetí identity

Identita je jedním z klíčových konceptů zkoumaných napříč společenských disciplín – jak v oblasti psychologie (např. Erikson, 1968), sociologie (např. Bourdieu, 1986) i antropologie (např. Bhabha, 1994). V této práci budu využívat perspektivu sociologicko-antropologickou, tudíž budu operovat především s poznatky posledních dvou výše zmíněných vědců – Bourdieu a Bhabha.

Identitu běžně chápeme jako to, kým jsme; je odpovědí na otázku „Kdo jsem“ (Bačová in Výrost & Slaměník, 2008: 109). Jak píše Bačová (2003), existují různorodé atributy, které se k identitě vážou a které ji vyjadřují – a to jak z individuálního, tak společenského hlediska:

- Autenticita
- Kontinuita x integrita

- Relativní stejnost v čase
- Sebedefinování x definování jinými
- Odlišnost od jiných x uvědomování si odlišnosti
- Afiliace

Bačová se věnuje identitě také v kontextu migrace, a sice identitě etnické – což je identita, která se odvíjí od vědomí přináležetosti k určité etnické skupině. Nedostí na tom, že toto vědomí je základním kamenem pro rozvoj osobních i skupinových sociálních vztahů, Bačová (2003: 45) poukazuje na to, že etnická identita není jen o pocitu příslušnosti, ale také o sdílení jistých kulturních, jazykových a historických charakteristik, které tuto skupinu definují a odlišují od ostatních.

Bačová zdůrazňuje, že migrace může vést k dynamickému vývoji etnické identity, kde migranti mohou cítit potřebu více zdůraznit svou etnickou identitu jako reakci na nové sociální prostředí, nebo naopak může dojít k postupné integraci a přijetí nových kulturních prvků, což může vést k určité formě hybridní identity (Tamtéž, str. 72-73).

2.2. Koncept hybridní identity

V souvislosti s otázkou formování identity česko-kabylských potomků jsem se rozhodla opřít práci o Bhabhabův koncept hybridní identity. Bhabha se svou teorií dotýká problematiky migrace způsobem, který se vymezuje proti společensky zakořeněnému koloniálnímu prismatu (Bhabha, 1994), pročež je řazen mezi významné teoretiky postkolonialismu. Bhabhovy analýzy vycházejí z každodenních zkušeností, které považuje za klíč k porozumění koloniální moci a identitě (Lánský, 2014).

Jak vysvětluje Xu, „hybridita“ byla původně využívána jako koncept v biologii, který pak Bhabha aplikoval do sociálněvědecké oblasti zkoumání kultury, která byla problematizována postkolonialistickou optikou. *„Hybridita podle něj rozbíjí binární vztah mezi kolonizátorem a kolonizovaným, sebou samým a „jiným“, mainstreamovou a slabou kulturou, protože symbolizuje směs různých ras, různých kultur a různých identit.“* (Xu, 2023: 154). Bhabha naznačuje, že hybridní identity vznikají z interakce a prolínání koloniálních a původních kultur, což vede k vytvoření nových, unikátních kulturních projevů, které nemohou být zcela připsány jedinému původu (Xu, 2023).

Teorie hybridity uznává, že identita se formuje prostřednictvím setkání s odlišností, zároveň ale tvrdí, že se kultura výchozí neustále propisuje do té nově přijímané. Jak v reakci na Bhabovu teorii zmiňuje Nasrullah Mambrol, dochází k vytváření nových transkulturních forem v kontaktní zóně vzniklé kolonizací (Mambrol, 2016). Ve zkratce řečeno, v kontextu kultury nelze rigidně vymezovat hranice.

2.2.1. Uvedení do postkolonialistického prismatu

V 70. letech minulého století přináší svůj ideový rámec Edward Said, průkopník postkolonialistických studií (Lánský, 2014: 42). Rozbourává dlouhotrvající přesvědčení o kolonialistickém mocenském dualismu a upozorňuje na zkreslenost představy dominance evropské společnosti oproti jiným kulturám, homogenizovaných pod nálepkou „těch druhých“.

Jinak a zjednodušeně řečeno, těžištěm postkolonialistického diskurzu je snaha pochopit přetrvávající vzájemnou závislost mezi Západem a nezápadem (DarianSmith, 1996). Podle Saida skutečného pochopení Západní kultury a identity nelze dosáhnout, dokud nebude uznána její závislost vůči kolonizovanému "Orientu" (Said, 1994: 2). Paradigmatický filtr, který si Západ, neboli „Okcident“ (Said, 1994: 27) přivlastňuje, je mocensky zabarvený. Tento mocenský diskurz, jak jej popisuje Foucault, je utvářen jazykem a reprodukován sociálním jednáním, zároveň funguje jako nástroj hegemonie dominantních společenských vrstev, který umožňuje šířit jejich vlastní světonázor jako jediný a pravdivý (Foucault, citováno dle Hall, 1997: 28-29), a to na úkor ostatních, níže postavených vrstev společnosti.

Viditelné projevy tohoto fenoménu ve formě vytváření segregačních příhrádek „těch druhých“ lze pozorovat často v zemích se zvýšeným a dlouhodobě trvajícím migračním přírůstkem, jejichž příkladem je Francie. Alžířští přistěhovalci se tam vyskytují v sociálně a částečně i etnicky marginalizovaných čtvrtích (Hyánková, 2015: 173).

Vrátím-li se k teoretickému zázemí kritiky kolonialismu, považuji za názorné poukázat na to, že původní kolonialistická perspektiva se do jisté míry zrcadlí v teorii asimilace chicagské školy, jež mluví o tom, že se s každou následující generací přistěhovalců zvyšuje ochota přijmout novou kulturní identitu za svou. Bernard a Mikešová (2014: 2) poukazují na zpochybnitelnost tohoto předpokladu odkazem na selektivní teorii asimilace (Portes, Fernández-Kelly, & Haller, 2005: 1000–1040), která vykládá, že „*začleňování následných generací imigrantů je doprovázeno přetrvávajícími socioekonomickými nerovnostmi a kulturními odlišnostmi*“, jak o tom podobně mluví i zmíněná teorie hybridizace.

Široké spektrum kulturního vlivu na formování identity českých Kabylů a česko-kabylských potomků tyto postkolonialistické teorie potvrzují.

2.2.2. Třetí prostor hybridity

Homi Bhabha v knize *The Location of Culture* (1994) popisuje, že takzvaný „třetí prostor“ je terénem, v němž se odehrává kultura. Obhajuje tím přesvědčení, že kulturní identita postrádá originalitu, homogenitu a společnou historii. Kulturní identita je v neustálém stavu vytváření a znovuvytváření, během procesu vyjednávání. Tento klíčový proces vyjednávání probíhá právě v onom „třetím prostoru“ (Abou-Agag, 2021: 28).

Bhabha píše, že „v procesu kulturního překlada se otevírá 'meziprostor', mezinárodní časovost, která je v rozporu jak s návratem k původnímu 'esencialistickému' sebeuvědomění, tak s uvolněním do nekonečně fragmentovaného subjektu v 'procesu'“ (Bhabha, 1994: 37).

Způsob, jak se „Třetí prostor hybridity“ – tedy prostor, kde se utváří nová kulturní identita, konkrétně projevuje, lze pozorovat jednak na zkušenosti českých Kabylů, ale také u česko-kabylských dětí, jakožto určitá forma ztělesnění hybridity, jakýsi česko-kabylský amalgám. Proces hybridizace lze v tomto případě empiricky zkoumat v postoji, s nímž se čeští Kabylové a česko-kabylští potomci vztahují ke svým berberským kořenům a jak se zároveň ztotožňují s českou kulturou. Jinými slovy, jak a do jaké míry přijímají různé kulturní aspekty. Zároveň nutno podotknout, že je významný rozdíl mezi sebeidentifikací a samotnou praxí. To, jak se jedinci identifikují a s jakou kulturou se ztotožňují, nemusí vždy odpovídat reálné skutečnosti, v níž žijí.

2.3. Teorie symbolického kapitálu

S konstruováním identity českých Kabylů souvisí taktéž teorie symbolického kapitálu, která je dalším nástrojem pro pochopení pozice a identitotvorných procesů českých Kabylů v prostředí České republiky. Tuhle teorii jsem si vybrala proto, že umožňuje pochopení komplexity pozice ve společnosti a identity jako takové, zvláště pak v oblasti migrace, tedy kontextu této práce. Výzkumem společnosti v Kabýlii se zabýval Bourdieu, který podrobně vypracoval teorii o tzv. symbolickém kapitálu. Ten určuje reputaci jedince ve smyslu míry kompetentnosti; je to jakýsi „obraz čestnosti“, a podílí se i na formování identity jedince. Symbolický kapitál se vytváří na základě vazeb k moci a struktuře společnosti (Bourdieu, 1986:

289). To znamená, že odkazuje i na nehmotné zdroje, které jednotlivec nebo skupina vlastní a které jim poskytují společenskou pověst, prestiž, uznání i potažmo mocenský vliv. Ve společnosti existují různé formy kapitálu. Ve svém článku o formách kapitálu nicméně rozlišuje tři základní typy: ekonomický kapitál (peníze, majetek), kulturní kapitál (znalosti, dovednosti, vzdělání, kvalifikace) a sociální kapitál (vazby, příslušnost ke skupině) (Bourdieu, 1986: 281). Ekonomický kapitál považuje Bourdieu za základní a výchozí typ kapitálu, z něhož potom krystalizují ostatní, „dceřiné“ formy kapitálu (tedy sociální a kulturní) (Bourdieu, 1986: 288). Zároveň tvrdí, že tyto tři formy kapitálu lze souhrnně chápat jako kapitál symbolický (Bourdieu, 1986: 288-289).

Vztáhneme-li tuto myšlenku na české Kabyly, lze uvažovat o sociálním kapitálu jako utváření vztahů s českou společností a udržování původních vazeb k společnosti kabylské; ekonomický kapitál kupříkladu v souvislosti s jejich pracovním zapojením do českého ekonomického trhu; a kulturní mohou reprezentovat nabyté jazykové dovednosti či dodržování českých tradic; přičemž takto vzájemně se mísí v prostředí České republiky (viz později, podkap. „*Integrace do české kultury a společnosti*“)

Navíc, symbolický kapitál činí ostatní dílčí kapitály právoplatnými, jak píše Tučková: „*Symbolický kapitál má moc posilovat účinnost ostatních kapitálů a svým způsobem – ve formě vážnosti, moci a uznání – je legitimizovanou formou všech ostatních druhů kapitálů.*“ (Tučková, 2014).

2.3.1. Konstrukce symbolického kapitálu

Proces konstrukce symbolického kapitálu má mnoha rozměrů, které se podílí na tvorbě symbolického kapitálu, a spočívá především v interakcích – mezi jednotlivci, skupinami, institucemi a sociokulturním prostředím (Bourdieu, 1986).

2.3.1.1. Kapitál ekonomický

Optikou migrace jsou ekonomickým kapitálem materiální zdroje, které migrující jedinci nebo skupiny mají k dispozici. Kromě finančních prostředků k nim patří i majetek, investice nebo další hmotné zdroje, které mohou být využity pro zlepšení socioekonomického postavení (Kim, 2019: 358-359). Právě zlepšování tohoto postavení je podstatou myšlenky ekonomického kapitálu. Co se integrace týče, po příjezdu do nové země ekonomický kapitál umožňuje

migrantům investovat do vzdělání, podnikání a jiných aktivit, které jejich integraci napomáhají (Tamtéž, str. 359).

2.3.1.2. Kapitál sociální

Dále hraje důležitou dílčí roli kapitál sociální, vznikající také v procesu socializace. Alan (1975, cit. dle Rabušicová 1991: 47) popisuje tento proces v těchto slovech: „*Socializace je proces, v němž dochází k formování jedince jako společenské bytosti a jímž si současně společnost zajišťuje tradování konstitutivních vzorců zkušenosti a chování, stejně jako akumulovaného vědění.*“ Jak také popisují interakcionistické přístupy, prostřednictvím interakce s různými institucemi, jako je rodina, dále škola, média a sociální sítě, vede jednotlivce k přijetí a internalizaci hodnot a norem, a potažmo ke zvnitřnění vlastního postavení v rámci celé společnosti (např. Mead, 2017).

Migranti – jedinci, kteří (re)konstruují sociální kapitál mimo svou rodnou zemi, prochází resocializačními procesy, které formují jejich identitu do různých podob přináležetosti k hostitelské zemi (Nešpor, 2002: 62-63). Pojem resocializace lze chápat a definovat různě; v souvislosti s migrací jsem shledala nejpřiléhavější vysvětlení v Andragogickém slovníku: „*V širším smyslu představuje (resocializace) proces, v průběhu kterého dochází u člověka k sociálním změnám s cílem přizpůsobit se životu ve společnosti či komunitě. V užším smyslu jde o proces transformace identity, v němž se lidé učí nové role, zatímco se odučují některé stránky těch starých. (..)*“ (Průcha & Veteška, 2012: 217). Tato definice nepřímou naráží na integrační procesy, kterým přistěhovalci čelí a které do různé míry podstupují. Jak její autoři nastiňují, resocializace znamená přijetí nových společenských rolí, pravidel a hodnot, které jsou charakteristické pro dané sociální prostředí. Vyplývá z toho, že integrace migrantů je tedy nejen otázkou získání právních a materiálních prostředků, ale také výše popisovaným procesem resocializace, který zahrnuje adaptaci na nové sociální normy a identitu v cílové zemi.

2.3.1.2.1. Nový pohled na integrační procesy

Integrace, jak vyplývá z textu výše, je nedílnou součástí migrace. Je zde důležité integraci zmiňovat zejména proto, že současná doba je charakterizována tzv. *super-diverzitou*, která znamená, že tradiční přístupy k integraci, které se často zaměřovaly jen na etnické nebo

národnostní rozdíly, již nejsou dostatečné. Dnes se migranti nejenže stěhují z různorodých míst, ale také přicházejí s širokým spektrem různých forem kapitálů, projevujících se například v ekonomickém zázemí, úrovni vzdělání, řeči či náboženství, a to vyžaduje komplexnější pohled, čímž se zabývá Vertovec (2007). „*Vertovcův koncept superdiverzity se pokouší popsat "transformační diverzifikaci rozmanitosti" a související demografickou složitost způsobenou globální a vnitřní migrací doprovázenou dalšími politickými, politickými a sociokulturními změnami.*“ (Grzymala-Kazłowska & Phillimore, 2018: 180).

Tradiční pojetí integrace není dostatečně vybaveno na to, aby vysvětlilo, jak se lidé usazují a adaptují v super-diverzních a dynamicky se měnících společnostech. V takových společnostech, kde jsou komunity propojeny transnacionálně a kde je sociální soudržnost stále více zpochybňována, je nutno přehodnotit, jakým způsobem integraci chápat (Tamtéž, str. 186). Jak z textu vyplývá, nejde již jen o asimilaci do "dominantní" kultury, ale o vzájemnou adaptaci a o začlenění do stále se proměňujících společností – což v podstatě vychází ze zmiňovaného postkolonialistického prismatu.

2.3.1.2.2. Integrace z transnacionálního pohledu

Transnacionální pojetí integrace nastiňuje Klvaňová (2009). Transnacionalita naznačuje, jak migranti udržují vazby a jak se zapojují do života vícero společností, které překračují hranice jednotlivých národních států. Tento přístup ovlivňuje jejich sociální začlenění a identitu na obou koncích migrace – v původní i v hostitelské zemi.

Klvaňová uvádí, že „*transnacionální perspektiva poukazuje na rozmanitost migranty obývaných sociálních světů překračujících hranice národních států a na mnohost příslušností migrantů*“ (Klvaňová, 2009: 91). Tato perspektiva zpochybňuje tradiční pohled na migraci jako na jednosměrný proces z původního do nového domova a místo toho ukazuje na dynamickou výměnu kulturních, sociálních a ekonomických vlivů mezi různými lokalitami.

Dalším klíčovým bodem je, jak transnacionalismus formuje procesy inkluze a exkluze. Migranti nejsou pouze pasivními příjemci nové kultury; aktivně se podílejí na sociálních systémech v obou zemích. Klvaňová popisuje, že „*transnacionální perspektiva umožňuje polycentrický pohled na životy lidí, jež jsou napojené na různé geografické a sociální prostory*“ (Tamtéž, str. 93). Toto propojení umožňuje migrantům udržovat a rozvíjet sítě a sociální vztahy, které přesahují geografické a politické hranice.

Integrace v tomto kontextu není jen o adaptaci na novou společnost, ale zahrnuje také zachování a rozvoj transnacionálních identit, které jsou vytvářeny a udržovány skrze pravidelné interakce s oběma společnostmi. Klvaňová zdůrazňuje, že „*prostorovost jako jedna z důležitých dimenzí sociálních vztahů, která působí a reguluje jednání sociálních aktérů a zároveň je jimi aktivně utvářena*“ (Tamtéž, str. 93), což ukazuje na aktivní roli migrantů ve formování svých sociálních světů a identit. Transnacionální prisma proto rozšiřuje tradiční rozumění integraci a inkluzi ve více lokálně a globálně (tj. takzvaně „glokálně“) propojeném světě.

2.3.1.3. Kapitál kulturní

Bourdieu píše, že kulturní kapitál je souborem znalostí, dovedností, vzdělání, rituálů a hodnot, které jsou k dispozici jednotlivci nebo skupině lidí. Tento kapitál není pouze o intelektuálních schopnostech, ale zahrnuje také kulturní preference a estetické hodnocení (Bourdieu, 1984: 1-2).

Bourdieu tvrdí, že pro jedince důležitou rolí při získávání kulturního kapitálu hraje rodina. Rodina je považována za instituci, která nabízí vzdělání, protože rodiče jsou považováni za první učitele svých dětí. Výchova se v tomto smyslu může týkat učení etikety: jedinec se například učí být zdvořilý při rozhovoru s cizími lidmi. Tento druh vzdělání je odlišný od znalostí a dovedností získaných ve škole (Huang, 2019: 46; in Bourdieu & Wacquant, 1992).

Kulturní kapitál se u českých Kabyľů i jejich potomků projevuje různým způsobem. Kabyľští migranti, kteří se oženili s českými partnerkami, je mohou považovat za klíčové zprostředkovatelky kulturních forem dané společnosti. Manželky mohou takto fungovat jako most mezi jejich původní kabyľskou kulturou a novým českým sociálním prostředím. Tento proces zahrnuje nejenom jazykovou akvizici, kde se kabyľští migranti učí česky, ale také osvojení si různých společenských pravidel a norem (viz později, podkap. „*Vztah k české kultuře*“).

Praktické projevy konstrukce symbolického kapitálu v případě českých Kabyľů se obvykle vyznačují zejména svou rychlou a mnohosemernou enkulturací (viz později, podkap. „*Symbolický kapitál Kabyľů*“).

2.3.1.4. Sociální dominance a symbolické násilí

Dalším aspektem symbolického kapitálu je také určitý způsob dominance ve společnosti, jelikož jde o způsob interakce, kdy určité skupiny nebo jednotlivci ovládají interpretativní rámce a definují, co je považováno za hodnotné, prestižní a legitimní v rámci společnosti (Bourdieu, 1986: 289).

Shirley se v analýze Bourdieuovy práce vyjadřuje o významu jazyka jakožto nástroje symbolického násilí dominantní sociální vrstvy v kontextu vzdělávání (Shirley, 1986). Školy hrají na jednu stranu podstatnou úlohu v procesu vzdělávání, jelikož ukládají a udržují kulturní kapitál dominantních tříd. Tím je zajištěno, že sociální struktury, které těmto třídám prospívají, zůstávají na svém místě. Nicméně Bourdieu upozorňuje, že vzdělávací systém přispívá k symbolickému násilí. A to tím, že upřednostňuje určité typy znalostí a užívání jazyka nad jinými, což může marginalizovat studenty z méně privilegovaných prostředí a omezit jejich možnosti sociální mobility (Shirley, 1986: 100-101).

V souvislosti s tím někteří Kabylové mohou pociťovat určitou formu stigmatizace vzhledem k omezeně rozvinuté schopnosti jazykového vyjadřování (viz později, podkap. „*Kdo jsou čeští Kabylové?*“)

2.4. Vliv stigmatizace na formování identity

Příliv Kabyků do České republiky je stále poměrně nový fenomén. Přestože multietnické sociální sítě obecně přestávají být v současné době něčím neobvyklým, začleňování nově přichozích jedinců do většinové společnosti se pojí s různou mírou a formou diskomfortu. Erving Goffman přispěl k problematice soužití majoritních (dominantních) a menšinových sociálních skupin teorií stigmatizace. Sociální stigma vzniká reakcí na nedostatečné naplňování představ společnosti, tedy na určité odchýlení jedince od akceptovaných sociálních standardů (Goffman, 2003: 10).

Během integrace se jedinec setkává s vylučováním od většinové společnosti, jelikož svou jinakostí nepodléhá nepsaným pravidlům a normám kultury, které společně sdílí. Skrze vzdělání, jazyk či životní styl si společnost předává své hodnoty, funguje v ní určitá společenská solidarita. V momentě, kdy se ve společnosti projevují dílčí části, co do tohoto zaběhlého systému nepasují, dochází k tendenci je vyloučit, aby systém svou kontaminací

neohrožovaly. Takto stigmatizovaný jedinec může být vystaven opovržení či posměchu. Ten se snaží přizpůsobit svému okolí obvykle změnou svého postoje (Goffman, 2003: 13).

Zjištění, které vyplynulo z výzkumu, poukazuje na relevanci použití této teorie v kontextu českých Kabyků a česko-kabylských potomků. Stigma se totiž některých v prostředí České republiky alespoň v částečné míře dotýká (viz podkap. „*Stigma v životě kabylského migranta*“; „*Stigma u česko-kabylských potomků*“)

2.5. Otázka (ne)dobrovolnosti migrace z pohledu teorie turistů a tuláků

S přihlédnutím ke zmiňovanému označení Kabyků jako migrační kultury a v souvislosti se zkoumáním migračních příčin je příhodné poukázat také na Baumanovu teorii, která vyzdvihuje skutečnost, že motivace k migraci může kořenit ve dvou odlišných rovinách v souvislosti s tím, jestli je dobrovolná nebo nikoli. Bauman rozpracovává ideu, kde je společnost rozdělena na „turisty“ a „tuláky“ ve vztahu k tomu, jak ochotně přijímají nestálost moderní společnosti (Bauman, 1999: 111–116). „Turisté“ na rozdíl od „tuláků“ pomíjivostí přitakávají a spojují se s vnitřní motivací ke změně, pročež lze hodnotit, že by Kabykům z tohoto binárního rozdělení náležela spíše nálepka „turistů“.

Ačkoli mohla být výchozí situace migrace českých Kabyků v základech dosti podobná, rozhodnutí migrovat vnímají různým způsobem - „tulácky“ i „turisticky“ (viz později, podkap. „*Motivace k migraci*“).

Příčinný soubor je v případě migrace z Alžírsko, tedy země třetího světa, za kterou ji sami Kabykové označují, pevně zasažen v sociálně-politickém nastavení státu (Hyánková, 2013: 128), zároveň původní příčina emigrace vzniká i v situaci momentálního „vzhlednutí se“ jedince v jiné „lepší“ společnosti.

2.6. Koncept diaspory

Průvodní rysy kabylského vystěhovalectví vyrůstají na bázi rozptylování jedinců do různých zahraničních společností, s otevřeným přístupem k adopci jiných kulturních hodnot a sociálních norem – tedy, slovy Kabyků, s přístupem „otevřeného srdce“ (viz podkap. „*Integrace*“)

do české kultury a společnosti“). Přece však si v sobě Kabylové nesou návaznost na místo, odkud vyrůstají jejich kořeny. Koncept diaspory je proto patřičným modelem vystihující tento kabylský migrační fenomén.

Diaspora, původně spojená s historií židovského exilu, označuje uskupení transmigrantů, kteří žijí mimo svou původní zemi. Historie tohoto fenoménu sahá až do starověku. Nicméně, jak píše Hamar (2006), v moderní době získává termín „diaspora“ širší význam a neomezuje se pouze na židovské komunity. Jeho kontext se rozšiřuje na různé skupiny lidí žijících mimo svou tradiční vlast z různých důvodů, ať už dobrovolných či nedobrovolných migrací (Hamar, 2006: 135, citováno dle Boyarin, 2002: 7).

Diaspora je fenomén náležící pevně k procesům migrace. Safran v časopise *Diaspora* (1991) popisuje několik jejích charakteristických znaků:

- A) Rozptýlení z původního centra do dvou nebo více zahraničních destinací.
- B) Kolektivní paměť a mýtus o domově.
- C) Ideální vztah k původnímu domovu a silný pocit sounáležitosti s ostatními členy diaspory.
- D) Udržování vztahu s domovskou zemí, který může zahrnovat podporu jeho rozvoje a obrany.
- E) Někdy i nesoulad mezi diasporní identitou a vztahem k hostitelské zemi.

2.6.1. Diaspora a formování identity českých Kabyků

Koncept diaspory lze aplikovat na české Kabyly zkoumáním toho, jak udržují své kulturní zvyklosti, které si „odvezli“ z rodné Kabýlie, zatímco se integrují do české společnosti. Formování identity u migrantů z Kabýlie v ČR je tudíž proces, který zahrnuje jak uchování kabylské kultury, tak adaptaci na nové sociokulturní prostředí. Kabylové se proto často mohou cítit rozpolcení mezi dvěma identitami – jednou, která je pevně spojená s jejich původní kabylskou kulturou, a druhou, jež se postupně vyvíjí v reakci na životní podmínky v České republice. Pro tuto práci je zajímavá také zmínka o původu diaspory v povaze židovské společnosti (viz později, podkap. „*Berberi a judaismus*“).

Osobně vnímám diasporickou identitní rozpolcenost jako dílčí fázi hybridizace identity, která se projevuje v různých situacích v různé míře, v závislosti na konkrétním sociokulturním kontextu. Jsem každopádně zastánkyní ideje, že identita není polárně či jakkoli rámcově

vymezena, a její „konzervační“ charakter se dle mého názoru projevuje teprve tehdy, když její příslušníci pocítují tlak z vnější strany – tohoto přesvědčení jsem nabyla v souvislosti se vztahem českých Kabylů vůči Alžírsku.

Stručně řečeno, diaspora, jak ji popisuje Safran, podporuje udržení silných kulturních a sociálních vazeb, které mohou pomoci kabylským migrantům v ČR uchovat si svou původní identitu.

3. Migrační vývoj Kabylů

3.1. Vývoj kabylské migrace do Evropy

Pro předestření vývoje migrace Kabylů do Evropy vycházím z Khellilova sociologického dekadického popisu přílivu Kabylů do Evropy, resp. do Francie.

Migrace Kabylů do Evropy, potažmo do Francie, má dlouhou historii a je úzce spjata s ekonomickými a demografickými faktory v jejich domovské regionu v Alžírsku, a sice v Kabýlii. Kabylové se přesouvali ve vlnách¹, a tvořili největší skupinu alžírských migrantů do Francie. Tyto vlny byly vyvolávány jak potřebou práce, tak sociopolitickými změnami – v Kabýlii i ve Francii (Khellil, 1994: 12-13).

Od počátku 20. století došlo ke změně, kdy Kabylové, původně zaměřeni na sezónní práce, postupně vytvořili pevné komunity v určitých průmyslových oblastech francouzských měst. První klíčová vlna migrace začala během první světové války, kdy byli Kabylové naverbováni do práce ve francouzských továrnách a také na farmách. Měli tak nahradit muže, kteří bojovali ve válce na frontě (Tamtéž, str. 13).

Ve 30. a 40. letech 20. století migrace Kabylů do Francie pokračovala, jednak kvůli nízké úrovni ekonomického rozvoje a vysoké míry nezaměstnanosti v Alžírsku. Po vypuknutí druhé světové války se motivace migrace změnily: spousta Kabylů se přestěhovala do Francie na trvalo, zatímco předtím se vraceli do Alžírsku poté, co získali ve Francii finanční prostředky během sezónních prací (Tamtéž, str. 14).

Khellil dále konstatuje, že příčina migrace v dalších dekadách (50. a 60 letech) tkví v demografických tlacích, čímž je myšleno vysoká natalita a nízké hospodářské příležitosti

¹ O migračních „vlnách“ mluví i Sayad (1977), který popisuje tzv. „tři věky migrace“ v souvislosti s generačním vývojem.

v Alžírsku, a také hrál roli rozvíjející se průmyslový růst ve Francii. V té době se mnoho Kabyľů usadilo ve francouzských městech (Tamtěž, str. 15).

Migrace Kabyľů také vedla k znovuutváření komunitních struktur ve Francii. Kabyľové si v novém prostředí často zachovávali silné sociální a kulturní vazby ke svým původním komunitám, což se projevovalo třeba tím, že zakládali kabyľské asociace, aby si udržovali své kabyľské tradice a jazyk (Tamtěž, str. 15-16).

Podoba migrace se začala postupně proměňovat: z původní migrace jednotlivců, kteří měli v představě o migraci stále pevně zasazený mýtus návratu, se začalo migrovat ve větším měřítku, docházelo tudíž k migraci nejen individuů, ale už i celých rodin. V 80. a 90. letech tedy došlo k další transformaci, kdy se migrační vzory staly stabilnějšími a byly více zaměřeny na dlouhodobou migraci. To mělo za následek větší integraci Kabyľů do evropské, resp. francouzské společnosti (Tamtěž, str. 16-17).

Nicméně, jak Hyánková konstatuje, postupem času přestala být Francie pro kabyľskou společnost hlavní konečnou destinací. Principiálním důvodem byla především přílišná spojitost s Alžírskem v souvislosti s bývalou kolonizací, a proto pro Kabyly přestala být Francie lákavá; Kabyľové začali čím dál tím víc zaostřovat svůj pohled na nové referenční země migrace. Jedná se zejména o Kanadu, resp. Québec, která Kabyľům nabízí liberální a frankofonní (tedy Kabyľům jazykově blízké) prostředí (Hyánková, 2015: 164). Kromě Kanady jsou to i další země (viz podkap. „*Migrační mentalita Kabyľů*“) – a jednou z nich je právě Česká republika.

3.2. Vývoj kabyľské migrace do České republiky

Hyánková (2015) popisuje, že počátky kabyľského přistěhovalectví do tuzemských krajín souvisí s pádem komunistického režimu a s tím i mantinelů k přístupu k okolnímu světu, odvíjí se tedy od 90. let 20. století. Jak dále Hyánková píše, migrace se od té doby do roku 2015 dynamicky vyvíjela – například se posouvala z České republiky dále do jiných zemí v Evropě, část kabyľských migrantů odjela z Česka například do Německa nebo do Skandinávie. Kabyľové, kteří v České republice zůstali a nabyli českého občanství, ve většině případů další migraci neplánují. Pracovně se rozvíjí, nejsignifikantněji v oblasti gastronomie. Kabyľové jsou v Česku propojeni, vzájemně komunikují a umožňují příliv dalších nově příchozích, s nimiž udržují kontakt z Kabylie (Hyánková, 2015: 11).

Ačkoli čeští Kabyľové žijí obvykle samostatně na různých místech republiky, jsou velmi motivovaní udržovat mezi sebou vzájemný kontakt. Uskutečňují nepravidelná setkání například

v rámci svátků či upomínek kulturně a politicky významných událostí. Nejčastěji se konají poblíž Prahy, kde je zároveň největší hustota kabylského zalidnění. Jednou z událostí je například výročí Berberského jara, které je zároveň velmi důležitým pilířem v rámci kabylské emancipace (Hyánková, 2015: 170), (dále viz později, podkap. *Transnacionální aktivismus Kabyľů v ČR*). Takto organizované veřejné akce jsou příležitostí ke vzájemnému seznámení se kabylské a české společnosti, jež potažmo umožňuje vznik nových česko-kabylských vztahů (Hyánková, 2015: 170).

Co se týká ekonomické aktivity Kabyľů v Česku, jejich pracovní začátky byly obvykle ve znamení prekarizované nekvalifikované práce. Mohli bychom ji zhruba vyčlenit do tří vývojových fází:

a) Mozartovská fáze

Začátky kabylské zaměstnanosti České republiky od 90. let do počátků 21. století jsou spojeny s velmi specifickou pracovní činností. Kabylové fungovali v podstatě jako chodící reklama na turistickou atrakci v podobě koncertů vážné hudby. Na turisticky frekventovaných místech centra Prahy plnili svoji pracovní úlohu v převlečení do kostýmu za Mozarta, nabízejíc kolemjdoucím turistům vstupenky na koncert. Kabylové tuto práci, bez jakékoli ochrany zaměstnaneckých práv a smluvně ošetřených jistot, postupně od roku 2003 opouštěli (Hyánková, 2015: 171). Do jisté míry paralelně s touto fází kabylské ekonomické aktivity se odvíjí i fáze „fastfoodová“.

b) Fastfoodová fáze

Obvyklou formou zaměstnání českých Kabyľů byla a stále je práce v gastronomii. Nejčastěji pracovali čeští Kabylové od začátku svého života v České republice v podnicích s rychlým občerstvením, které obvykle fungovaly pod vedením jiných cizinců především z arabských blízkovýchodních zemí, a kde si zároveň zaměstnanci vydělávali ve velmi prekarizovaných a nelegitimních podmínkách. Tato práce byla pro Kabyly nasnadě, protože její činnost nebyla podmíněna nutností ovládat český jazyk. Zároveň pro ně fungovala rovněž jako odrazový můstek pro následný kariérní posun ve formě vlastního podnikání. (Hyánková, 2015: 171).

c) Podnikatelská fáze

Někteří Kabylové se po určité době strávené v České republice dále rozhodli pro rozvoj své kariéry prostřednictvím využití tuzemského liberálně demokratického podhoubí, v němž spatřují možnost k širšímu pracovnímu angažmá. Začali tak investovat do vlastních podniků v oblasti gastronomie, ve kterých zaměstnávají další příbuzné či spřátelené Kabyly (Hyánková, 2015: 171).

V současné době se vyskytují kabylské podniky na různých místech republiky. Kabylové zde žijí aktivně a časem zásadně neplývají – na rozdíl od života v Kabýlii, kde spíše hledají možnosti, jak čas „zabít“ (Hyánková, 2015: 158).

3.2.1. Aktivní život jako kontrast k životu v Kabýlii

Vzhledem k tomu, že v Kabýlii možnosti k podnikání, a seberealizaci jako takové, nejsou, díky životu v zahraničí mohou rozvíjet svůj potenciál, který byl v Kabýlii plonkový a nevyužitý podle jejich představ. Tyto představy vnímali jako realizovatelné právě prostřednictvím migrace – proto také jedinci žijící v Kabýlii stále na migraci myslí. Všudypřítomnost pocitu znuženosti, demotivace a apatie popisuje na základě svých terénních výzkumů Hyánková (2015: 158). Příčina tohoto jevu tkví v několika faktorech, a sice v nezaměstnanosti, aspiraci na svobodný život v emigraci, problémy s tím se oženit a se získáním bydlení (Hyánková, 2015: 159, citováno dle Lakjaa, 2012: 349). I tato skutečnost podtrhuje charakter Kabyľů coby společnosti migrace.

3.2.2. Samostatný život v Česku

Ačkoli jsou čeští Kabylové ve vzájemném kontaktu, bydlí na sobě nezávisle, a to obvykle se svojí českou ženou, případně i dětmi. Hyánková dále zmiňuje, že nemají potřebu vytvářet komunitní etnické čtvrti, jak je to běžné například ve Francii, a to především pro jejich malé místní početní zastoupení. Důvod tkví do určité míry na straně migračního systému v české politické historii, kdy byl za komunistického režimu příliv migrantů značně omezen. Také zde hraje roli sociální skladba, která je na finančně dostupných místech poměrně pestrá – žijí na jedné lokalitě jak dělnické, tak střední třídy – a k segregaci tak přirozeně nedochází (Hyánková, 2015: 173).

3.3. Exkurz: Kabylové, zástupci „nejstarší rasy světa“

Kabylové tvoří dílčí složku etnické skupiny Berberů, která má své kořeny v dávné historii severní Afriky. Jak Alshahrani (Alshahrani, 2017) píše, jejich předkové se usadili v této oblasti, jinak zvané jako Maghreb, ještě před nástupem arabizace regionu. Původně žili řídce rozseti po severoafrických zemích, včetně Maroka, Tuniska, Libye, Alžírsko, Egypta, Mauretánie, Mali a Nigeru. Po celkové arabizaci zůstali Berbeři více početnou etnickou skupinou jen v určitých regionech, zejména v Maroku a Alžírsku. I když se jejich počet v ostatních severoafrických zemích snížil, stále se tam Berbeři vyskytují, ačkoliv v menším počtu, jak potvrzují statistické údaje z 21. století (Alshahrani, 2017: 2).

Jak historicko-kulturní, tak i geograficko-politické zasazení Kabýlie je zásadním aspektem pro konstrukci identity Kabylů. Při všech rozhovorech se alespoň okrajově toto téma zmínilo, protože dlouhodobě dochází ke snaze o dosažení svobody a nezávislosti Kabýlie. Jakožto menšinová skupina v rámci celého Alžírsko se vztahují k širší společnosti Berberů coby původních obyvatel severní Afriky, kterou někteří Kabylové zároveň považují za nejstarší rasu světa – zejména ji takto označují ti, co jsou angažovaní ve snaze o kabylské osvobození. Berbeři osidlovali oblast Alžírsko v rámci dílčích berberských kmenů, a to ještě dávno předtím, než samotné Alžírsko vzniklo. Kabylové se tímto diskurzem snaží vyvracet nárok Alžírského státu na dominanci, i legitimitu jeho existence. Poskytuje jim to proto oporu v boji proti útlaku alžírské nadvlády.

4. Metodologie výzkumu

4.1. Výzkumná strategie

Dopátrat se k hlubšímu povědomí o česko-kabylské identitě jsem se rozhodla formou rozhovorů s Kabylou dlouhodobě žijícími v České republice. Kvalitativní výzkum byl proto ideální volbou, protože spočívá ve zkoumání jedinečných vzorců chování a prožívání, a dle Hendlových slov jde proto o určitou analogii k detektivní práci. *„Práce kvalitativního výzkumníka je přirovnávána k činnosti detektiva. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní*

závěry. “ (Hendl, 2005: 48). Kvalitativní výzkum se zaměřuje na pochopení chování jednotlivců a sociálních struktur, ve kterých se toto chování odehrává. Studuje činnosti lidí, způsoby, jakými o nich hovoří, jejich vnímání, porozumění a prožívání daných situací (Novotná a kol., 2019: 286). Jak dále Novotná a kolektiv zmiňují, u kvalitativního výzkumu je radno se konfrontovat otázkami *co, kdo, kdy, kde, jak*, a především *proč* – k formulování výzkumných otázek, a také ke sledování vývoje utváření odpovědí: *Co* zkoumaný subjekt dělá, *jak* tomu rozumí, *co* zakouší, v jakém časoprostorovém zasazení (tj. *kdy a kde*). Z toho vyvozujeme porozumění, *proč* tomu tak je (Novotná a kol., 2019: 286).

Jak vypovídá z přívlastku *kvalitativní*, cílem není získat výpovědi od co největšího množství respondentů a dosažení obecné hypotézy, na rozdíl od výzkumů kvantitativních. Kvalita kvalitativního výzkumu spočívá například v hloubce, zaměřenosti/promyšlenosti, konzistenci/komplexitě, nesamozřejmosti či transparentnosti (Novotná a kol., 2019: 285).

4.1.1. Metoda biografická

Při rozmyšlení metodiky jsem se proto rozhodla pro metodu biografickou, sociálními vědci vymezovanou jako „*vědecké cesty a přístupy, kterým jako základní data slouží životní příběhy, tedy představení životní dráhy a životní zkušenosti z úhlu pohledu toho, kdo žije svůj život*“ (Nosková, 2014: 9; citováno dle Fuchs-Heinritz, 2000: 9).

Biografický výzkum je tedy výzkumem biografie, jinak řečeno rekonstrukcí životních příběhů konkrétního jedince (Novotná a kol., 2019: 273). Protože, jak Breckner dokládá, biografie není objektivním záznamem, ale spíše sociálně konstruovaným procesem, který odkazuje na různé sociální kontexty.

Cílem rekonstrukce životních příběhů je analyzovat je v jejich různých sociálních a osobních souvislostech, které jsou úzce propojené. Také zdůrazňuje, že propojení v různých oblastech aktivity, podmíněné obecnými a specifickými částmi a strukturami současně, je klíčovým cílem biografických analýz (Breckner, 2001: 2-3). Je také třeba zmínit, že osobní vyprávění je dynamický proces, do kterého vstupuje nejen vypravěč, ale i posluchač, a význam biografie se tudíž neustále formuje (Breckner, 2001).

4.2. Techniky sběru dat

Svůj výzkum jsem se rozhodla utvářet pomocí hloubkových rozhovorů s jednotlivými účastníky, kdy jsem současně také využívala princip polostrukturovaných rozhovorů. Reichel (2009) charakterizuje tuto techniku, jinak zvanou jako polořízený rozhovor, tím, že má výzkumník nachystané okruhy otázek, co následně pokládá účastníkovi rozhovoru. Předem jsem měla připravenou osnovu rozhovoru, která se skládala z několika tematických okruhů. Tyto okruhy mi napomohly ke standardizaci výzkumu a lepší přehlednosti v získaných datech.

Rozhovory probíhaly ve všech případech ve veřejných podnicích. I přes riziko potenciálních rušivých elementů, které veřejná místa implikují, se podařilo v diskusích jít mnohdy opravdu do hloubky.

4.3. Výběr vzorku

Mou výběrovou strategií je účelový vzorek, tedy strategie cíleného výběru. „*Účelové vzorkování spočívá v úsudku výzkumníka o tom, které aktéry či zdroje dat do vzorku vybrat. Předpokládá tedy, že výzkumník terén buď dobře zná, nebo se s ním v procesu výzkumu seznámí natolik, že je sám schopen posoudit, kteří aktéři jsou do vzorku vhodní – volí ty, kteří jsou „informačně bohatí“ pro hlubší studium.*“ (Novotná a kol., 2019: 296).

Je proto zapotřebí důkladně promyslet, kdo přesně bude hrát roli participanta pro výzkum, aby jeho výpověď vytvořila uspokojivou náplň k zodpovězení výzkumných otázek. Mými kritérii jsou Kabylové a jejich potomci s Češkami, mající trvalé bydliště v České republice, přičemž velikost tohoto vzorku se odvíjela od počtu získaných kontaktů s touto cílovou skupinou, do jisté míry rozšiřovaných metodou sněhové koule.

V souvislosti se sháněním kontaktů jsem se obrátila na paní doktorku Hyánkovou, která na téma Kabyľů a jejich migrace do České republiky prováděla výzkum a na jednoho českého Kabyľu mi poskytla kontakt. Abych rozšířila svůj výzkumný vzorek, vycházela jsem ze zjištění Hyánkové o oblasti pracovní působnosti Kabyľů – jíž je obvykle oblast gastronomie charakteru fastfoodových restaurací – a na tomto základě jsem sháněla kontakty navštěvováním těchto míst. Navštívila jsem několik takových podniků, kde bych potenciálně mohla české Kabyly nalézt. V jedné restauraci mi bylo tamními zaměstnanci (jenž jsou z drtivé většiny cizinci různého původu) poskytnuto spojení na majitele původem z Kabýlie – a shodou náhod to byl

právě ten stejný Kabyľ, na něhož mi předala kontakt paní Hyánková. Po uskutečnění rozhovoru s ním mi předal kontakt na své známé, české Kabyly. Jelikož jsou vzájemně propojeni, další kontakty jsem získala poměrně jednoduše. Díky tomu jsem měla dostatečné množství vzorku a potažmo získaných dat.

4.4. Povaha vzorku

Ve výzkumu bylo realizováno celkem devět rozhovorů. Rozhovory jsem vedla celkem se šesti českými Kabyly a třemi česko-kabyľskými potomky. Data, která jsem nasbírala, byla od mužů Kabyľů, které trvale žijí v České republice, a jejich dětí, jež vychovávají s českými manželkami. V rozhovorech jsem nejprve uvedla, jak jsem se k tématu Kabyľů v České republice vůbec dostala a co mě přimělo se mu hlouběji věnovat. Čeští Kabyľové v každém rozhovoru vyjádřili vděk za zájem o kabyľskou kulturu. S většinou z nich jsem po ukončení rozhovoru zůstala ve spojení. (Dále podrobněji viz „*Empirická část: Realizace rozhovorů*“).

4.5. Analytické postupy

- A) Příprava informací o této problematice, příprava výzkumu pro účastníka – v rozhovoru se inspiroji dosavadním zjištěním z empirického výzkumu Hyánkové.
- B) Zkontaktování cíleného respondenta – zkontaktování Kabyľů s trvalým pobytem v České republice formou textových zpráv; jejich prostřednictvím následné zkontaktování jejich potomků s českými manželkami.
- C) Domluva místa pro rozhovor – místo je situováno v návaznosti na preference dotazovaného.
- D) Informovaný souhlas – začátek rozhovoru (viz podkap. „*Etika výzkumu*“)
- E) Vedení rozhovoru, záznam – nahrávání na diktafon, využití poznámkového bloku.
- F) Ukončení rozhovoru.
- G) Pasportizace – systematický popis témat, organizace a strukturování získaných informací pro usnadnění jejich porozumění. Transkripce rozhovoru do textové formy, záznam všech výpovědí účastníků rozhovoru.

4.5.1. Analýza dat

Vycházela jsem z okruhů témat, které se v rozhovorech vyskytovaly nejčastěji a nejmarkantněji, a na jejich základě jsem pak následně štěpila tyto velké tematické celky do podtémat, která se v jednotlivých rozhovorech vyjevila jako podstatná. Skrze pomyslné brýle teoretických konceptů jsem nahlížela na dílčí syžety rozhovorů a hledala jejich vzájemnou souvztažnost. Každopádně zastávám názor, že snaha o to, aby byl za každou cenu nalezen soulad výzkumných zjištění s teoretickými koncepty, není výhodná. Mohlo by totiž docházet k přetvarování výzkumných zjištění do teoretických „formiček“, a data by z toho důvodu mohla být pak zkreslená.

Data z výzkumu o českých Kabylech a česko-kabylských potomcích v prostředí České republiky byla analyzována současně s průběžnou reflexí výzkumných otázek a teoretických rámců, aby výzkum neztrácel svoji konzistentnost. Celkový výzkumný vzorek byl heterogenní v tom smyslu, že šlo o spojení dvou vzorků homogenních – vzorku českých Kabylů a vzorku česko-kabylských potomků; přičemž poměr těchto skupin činil 2:1. Analýza získaných dat byla prováděna také na základě situované generalizace, v případech, kdy se daný jev v určitém kontextu vyskytoval u většiny případů (př. u vztahu českých Kabylů k Alžírsku, viz podkap. „*Vnímání alžírského náboženského tlaku*“).

4.6. Etické otázky společenskovedního výzkumu

Zásadním etickým dilematem, s nímž jsem se v této práci potýkala, je citlivost samotného tématu identity, vzhledem k tomu, že se jedná o zásah do poměrně intimní sociální oblasti. Považuji za důležité, aby témata byla uzpůsobena na základě konzultace s respondentem, aby zodpovídání otázek eliminovalo jakýkoli diskomfort. Na tomto základě velmi oceňuji otevřenost zkontaktovaných participantů pro tento výzkum.

Před začátkem rozhovoru byli informátoři požádáni o souhlas se zpracováním osobních údajů. Znění informovaného souhlasu: „*Nejdříve se Vás dovolím zeptat, zda souhlasíte s nahráváním tohoto rozhovoru, a se zpracováním sdělených informací a osobních údajů. Údaje budou využity pouze pro výzkumné účely, a nahrávky budou maximálně do půl roku po ukončení výzkumu odstraněny. Pokud vám bude uskutečňování rozhovoru kdykoli nepříjemné, lze jej bez prodlení ukončit. Vaše jméno bude anonymizováno, pakliže nechcete, aby bylo*

zmiňováno. “ Před uskutečněním rozhovorů s nezletilými informátory byl vznesen požadavek na informovaný souhlas od jejich zákonných zástupců.

Účastníci rozhovoru anonymizaci (resp. pseudonymizaci) nevyžadovali a obvykle i projeví zájem o to, aby jejich jméno zaznělo; rozhovor považovali čeští Kabylové za příležitost ke sdílení povědomí o své nativní kultuře, o jejíž jedinečnou existenci pečují a mají tendenci chránit – zejména v zahraničí, tedy mimo Alžírsko. Přesto byla sebraná data z bezpečnostních důvodů a v souladu se Zákonem č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů (GDPR) ošetřena anonymizací.

4.7. Výzkumný problém a výzkumné otázky

V souvislosti s řešením mého hlavního výzkumného problému v otázce formování identity českých Kabyků a česko-kabylských potomků se ve této práci věnuji tématu, jak se vnímají čeští Kabylové a česko-kabylští potomci v kontextu české společnosti. V čem spočívá zkušenost jejich v soužití s Čechy? Ve výzkumu také pracuji s otázkami, kde se mísí a střetává česká a kabylská kultura, jak se projevují tato širší společenská nastavení v osobním nastavení jedince. Vzhledem k tomu, že Češi tolik nerozlišují mezi Berbery a Araby, mě rovněž zajímalo, zda se v tomto ohledu setkali čeští Kabylové a česko-kabylští potomci s negativním přístupem Čechů. Leontieva a Vávra se shodují na tom, že Češi jsou poměrně skeptičtí vůči blízkovýchodní společnosti – jen jeden z dvaceti Čechů necítí antipatie k arabské společnosti, což bývá vysvětleno strachem z terorismu. Zároveň ale upozorňují na výzkumy Allporta a Bogarduse, které vykládají, že vztah mezi majoritní a minoritní společností je bližší, když se snižuje jejich sociální odstup (Allport, 1954; Bogardus, 1933: 265-271). To znamená, že tendence k distancování se obvykle přirozeně snižuje tím, když je mezi oběma skupinami více společenského kontaktu (Lyons, Kindlerová, eds; 2016: 418-420). Nasnadě je pak otázka, zda sklon Kabyků k navazování vztahů s Čechy tento předpoklad potvrzuje. A také, jestli tato tendence stále přetrvává, nebo se Kabylové častěji uzamykají do svých berberských komunit.

V souvislosti s tím se ve výzkumu věnuji i tématu transnacionálního aktivismu, který podporuje udržování kabylských tradic. Zajímalo mě, do jaké míry jsou kabylsko-čeští potomci v tomto směru angažováni a zda projevují o své kabylské kořeny zájem. Proto se ve výzkumu

snažím hledat souvislost mezi aspektem vztahování etnických rudimentů Kabylů ke svým potomkům. Například, do jaké míry se v jejich rodinném soužití zrcadlí přístup k instituci rodiny ve smyslu vymezování vůči araboislámské „zaostalé“ patriarchální tradici.

Tím bych se také pokusila vykreslit odpověď, jak se utváří (a potažmo projevuje) identita českých Kabylů a jejich potomků.

5. Kdo jsou čeští Kabylové?

5.1. Povědomí o Kabylech

Navzdory tomu, že již přes dvě dekády trvale žijí v České republice, jsou Kabylové pro většinou českou společnost často neznámí – málokdo, s kým jsem o této komunitě hovořila, měl o kabylské migrační kultuře z Alžírsko alespoň základní povědomí. Existuje několik důvodů, proč čeští obyvatelé o této etnické skupině tolik nevědí. Především je tomu tak proto, že mají Kabylové v Česku velmi malé početní zastoupení; Kabylisti jedinci odhadují svou populaci na území České republiky na maximálně dvě stě osob.

Pokoušela jsem se zjistit údaje o přesném počtu Kabylů, a obracela jsem se s tím na Český statistický úřad (ČSÚ), a také na Ministerstvo vnitra (MVČR), kde jsem byla informována, že oficiální statistické údaje o přesném počtu imigrantů z alžírského regionu Kabylie nejsou k dispozici (MVČR, emailová korespondence). Byl mi každopádně poskytnut statistický přehled o celkovém počtu imigrantů z Alžírsko ke dni 29. 2. 2024. Trvale žije na území České republiky 579 alžírských mužů a 102 alžírských žen.

5.2. Proniknutí do společnosti: v hlavní roli jazyk

Další vliv na omezené povědomí Čechů o Kabylech je jazyková bariéra, která Kabyly limituje v jejich možnostech se aktivně enkulturovat do české společnosti. I vzhledem k tomu, že český jazyk vychází z naprosto odlišné jazykové rodiny než berberština nebo francouzština, budovat schopnost plyného vyjadřování v češtině je dlouholetou a pracnou záležitostí. Navíc, Kabylové jsou obvykle v zaměstnání, kde pracují s jinými Kabyly a cizinci, kde proto nemají potřebu se učit česky (Hyánková, 2015: 171). Pro Kabyly je proto velkým přínosem, když navazují přímý kontakt s rodilými mluvčími ve formě dlouhodobých vztahů. Jak také vyplynulo

z uskutečněných rozhovorů, z hlediska integrace umožňuje manželství Kabylů s Čechkami kromě nabytí českého občanství také pěstování kompetencí v dorozumívání v českém jazyce. Je velký rozdíl mezi vyučovanou spisovnou češtinou, například v rámci kurzů pro cizince, a češtinou běžně užívanou. Mnohé spisovné jevy se velmi často v obecně používané češtině vůbec nevyskytují, a tato skutečnost pak cizincům způsobuje potíže v komunikaci. Z Hrdličkova výzkumu vyplynulo, že pro cizince je velmi žádoucí výuka také obecné češtiny pro běžné dorozumívání v české společnosti (Hrdlička, 2002: 96-98).

Jazykové zkoušky pro získání českého občanství, jsou dle Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, náročné z několika důvodů. Obsahují širokou škálu úloh, které testují pasivní porozumění i aktivní komunikační dovednosti. Uchazeči musí být schopni porozumět čteným a slyšeným textům a současně se písemně i ústně vyjádřit. Zkoušky také obsahují materiály, které reflektují reálné situace v českém prostředí, což zvyšuje jejich náročnost (UJOP - Ústav jazykové a odborné přípravy UK, 2024).

Neoficiálním substitučním způsobem této výuky je pro Kabyle proto navazování blízkých vztahů s českými rodáky, díky čemuž jsou s běžně užívanou češtinou v bezprostředním kontaktu. V důsledku toho je patrné, že Kabylští jedinci, kteří mají českou manželku a děti, se vyjadřují v češtině nejohravněji. Tato situace významně ovlivňuje symbolický kapitál a potažmo formování identity českých Kabylů v rámci České republiky.

5.3. Hlavní pilíře k formování identity

Existuje mnoho identitotvorných vlivů na české Kabyle. Vyskytují se zde vnější faktory, jednak je to výše zmiňovaná jazyková bariéra, ale také naprosto klíčová role pocit'ování alžírského nátlaku, vnímaná do jisté míry jako bariéra svobody. Co se prožívání vlastní subjektivity týče, hodnotový referenční rámec Kabylů stojí na pilířích svobody, individuality, vzájemné úcty a respektu, přizpůsobivosti, vstřícnosti. Poukazují rovněž na hodnoty jako je odvaha, vůle k činnosti, vzdělání. Tyto aspekty se v zásadě shodují se schématem Hyánkové, kde perspektivu Kabylů na život v Evropě označuje opozičními atributy vůči Alžírsku jako „*život pro sebe; individualismus; svoboda; mnoho podnětů*“ (Hyánková, 2013: 160; citováno dle Hyánková, 2008: 152).

6. Empirická část

6.2. Realizace rozhovorů

6.2.1. Komunikační kanály

Domlouvání na setkání na rozhovory s Kabyly probíhalo téměř ve všech případech přes sociální síť Whatsapp. Komunikace byla efektivní, Kabylové odpovídali obratem a s ochotou účasti na rozhovoru. Také projevíli velkou vstřícnost, co se práci na projektu týče, po setkání ještě sami od sebe pomáhali shánět kontakty na další Kabyly.

Všechny rozhovory byly nahrávány, první rozhovor s Jamalem byly kvůli technické poruše z větší části písemně zaznamenáván.

6.2.2. Jazyková preference rozhovoru

Většina rozhovorů s českými Kabyly probíhala v češtině, některé i ve francouzštině. Preference češtiny byla pro mě také poukazem na větší míru integrace Kabyků. V průběhu komunikace docházelo občas k částečnému nedorozumění, ale všechny nejasnosti byly ochotně objasněny. Když informanti začali hovořit o něčem trochu jiném, než jsem se jich ptala, v zásadě to nečinilo omezení, protože to často vedlo k otevření nových témat.

Výpovědi dotazovaných Kabyků v souvislosti s otázkou osobních hodnot se nejvíce shodovaly především ve vymezování vůči negativním vlivům alžírského araboislamismu, v liberálním myšlení a důrazu na pokrokovost a činorodost. U každého z respondentů to bylo každopádně v různé míře, související například s mírou kulturní asimilace a integrace do české společnosti – na základě místní délky pobytu.

6.3. Charakteristika participantů a prostředí výzkumu

6.3.1. Jamal

První rozhovor jsem realizovala s mužem, který do České republiky emigroval v roce 1998 jako jeden z prvních Kabyľů. I přes jeho velkou časovou vytiženost byla zjevná jeho otevřenost a ochota k participaci v rozhovoru. Setkání proběhlo v podniku, který Jamal prodal svému řeckému příteli. O jeho vřelém přístupu vypovídá i způsob pozdravu formou objetí a nabídnutí tykání ještě před začátkem rozhovoru. Ten probíhal nejdříve ve francouzštině, poté především v češtině. Jak sám zmiňoval, Jamal dobře ovládá několik jazyků, kromě zmíněné francouzštiny a češtiny také například italštinu a svou mateřskou kabyľštinu². Jamal mi také sdělil, že se svými v Česku žijícími příbuznými Kabyly pořádá každoroční setkání se sdílením tradic z Kabylie. V rozhovoru jsme navázali na výzkum doktorky Hyánkové, na němž se pan Jamal také podílel.

Rozhovor trval celkově 1 hodinu a 10 minut. Chvíli po začátku rozhovoru se vyskytl u diktafonu problém s nahráváním, takže jsem poté výpovědi rozhovoru zaznamenávala do počítače. Ačkoli tento způsob vedení rozhovoru může působit rušivým dojmem i v některých případech vzbuzovat nedůvěru účastníka rozhovoru, Jamal měl pro to naštěstí pochopení a byl velmi vstřícný.

6.3.2. Emir

Další rozhovor jsem podnikla s blízkým přítelem Jamala, mého prvního účastníka rozhovoru. Jakožto jakási „hlava“ kabyľské komunity³ v České republice mi Jamal poskytl kontakt na další Kabyly, a jedním z nich byl Emir. Po telefonické domluvě jsme se setkali na základě Emirovy volby ve stejné kavárně jako s Jamalem – tedy na místě, ke kterému i ostatní pražští Kabylové mají evidentně blízko.

Emir žije v Česku devět let, je bezdětný a v současné době rozvedený z manželství s Češkou. Rozhovor probíhal celý ve francouzštině a trval celkem 2 hodiny a 12 minut. Nejdříve jsem Emirovi představila kontext svého projektu – jak jsem se k tématu Kabyľů v České republice dostala. Emir mi nabídl tykání, čehož jsem si vážila jako gesta vstřícnosti a důvěry, a zároveň to na mě během vedení rozhovoru působilo do jisté míry nepatřičně, takže jsem během rozhovoru občas nezáměrně přeskakovala mezi tykáním i vykáním.

² Volně přeloženo z originálního kabyľského označení *tamazight*.

³ Označení „komunita“ je zde myšleno ve smyslu propojené sociální skupiny. Z nedostatku informací o konkrétním počtu a struktuře kabyľské společnosti nelze však s přesností říci míru jejich konexí.

6.3.3. Abdi

Setkání s Abdim proběhlo opět ve stejném podniku jako s předchozími dvěma informátory. Do České republiky se přistěhoval před dvaceti pěti lety, našel si zde českou manželku a má s ní jednoho syna. Rozhovor probíhal v češtině, částečně i ve francouzštině, a trval 1 hodinu a 33 minut. Předtím, než jsem spustila nahrávání, jsem Abdimu představila téma své práce. Abdi si přál povědět nejdříve „nanečisto“, co se kabylské kultury a migrace do České republiky týče, a také vnímání jeho identity. Pak už jsme na to při záznamu navázali. Abdi mi také poskytl kontakty na další české Kabyly, na něž jsem se mohla obrátit. Abdi mi poskytl také kontakt na svého bratra žijícího v Plzni s českou ženou.

6.3.4. Bilal

Další rozhovor, tentokrát s Bilalem, proběhl opět v Praze. Žije v Česku dvacet tři let s českou manželkou a je bezdětný. Výběr místa rozhovoru nechal zcela na mém rozhodnutí, a tak jsem zvolila kavárnu v centru města. S Bilalem jsme hovořili ve francouzštině po dobu 1,5 hodiny. V určitých chvílích jsem u některých výrazů měla problém s porozuměním, ale Bilal mi je pohotově vysvětlil.

6.3.5. Onur

Můj další rozhovor byl s Kabylem žijícím v Plzni, Abdiho bratrem. Žije tam se svou českou ženou a dvěma syny. Vynikal svou nabytou schopností plynne češtiny, ve francouzštině nepadlo téměř ani slovo. Rozhovor trval 1 hodinu a 43 minut. Setkání bylo velmi milé, mělo každopádně (podobně jako s Abdim) mnohem odměřenější ráz, než například rozhovor s Jamalem nebo Emirem.

6.3.6. Azim

Další rozhovor proběhl opět v Plzni, se svobodným Kabylem, žijícím v České republice 2,5 roku. Hovořili jsme pouze ve francouzštině, a porozumění pro mě bylo místy poměrně náročné. Rozhovor trval 2 hodiny a 15 minut. Mluvil o sobě jako o politickém aktivistovi a militantovi, co přijel, aby udržel svou identitu Kabyla, jež vnímá jako ohroženou Alžírskem. Způsob jeho vyjadřování mi evokoval emotivní výstupy představitelů demonstrantů na pódiu s mikrofonem. Z jeho řeči sršel zápal a odhodlání. Před začátkem nahrávání si Azim přál nejprve uvést, jaký má vztah ke Kabýlii, hovořil o jeho touze udělat všechno proto, aby byla Kabýlie osvobozena od útlaku Alžírsko.

6.3.7. Ruben

První rozhovor s česko-kabylským potomkem proběhl v Plzni. Onurovu synovi Rubenovi je dvanáct let a navštěvuje plzeňskou základní školu. Rozhovor se uskutečnil v kavárně v centru města za přítomnosti jeho otce Onura, později i matky a bratra Davida, s nímž jsem později také hovořila. Rozhovor měl trvání 1 hodinu 15 minut.

6.3.8. David

Mladší Onurův syn byl méně hovorný než druhý syn Ruben. Úlohu v tom mohla hrát jistá míra nervozity, vzhledem k situaci i tématu. V každém případě také během rozhovoru projevoval zájem o sdílení svých dojmů a prožitků v souvislosti se zkušenostmi s Kabýlií a potažmo etnickou příslušností. Rozhovor s Davidem trval 1 hodinu a částečně měl povahu skupinové diskuze; do rozhovoru přispívali všichni členové rodiny.

6.3.9. Nikola

Další rozhovor proběhl s Nikolou, Jamalovo dvacetiletou dcerou, studující na vysoké škole. Setkaly jsme se v kavárně v centru Prahy. Rozhovor trval 55 minut. Nejdříve jsme si několik minut nezávazně povídaly v rámci seznamování, představila jsem jí svůj projekt a jak jsem se vůbec ke Kabylům dostala. V rozhovoru odpovídala spíše krátce a úsečně, bylo proto poměrně náročné jít v tématu do hloubky. Nikola také zmínila, že se s kabylským otcem už moc nevidá (o důvodu mluvit nechtěla), a žije s matkou na okraji Prahy.

6.4. Krátká reflexe dynamiky rozhovorů

Při rozhovorech mě občas napadlo, zda konverzace ubíhá správným směrem, zda témata, která se v rozhovoru otevírala, budou přinášet ovoce ve výzkumné otázce. Všimla jsem si ale, že často ty nejzajímavější a „nejšťavnatější“ informace jsem se dozvěděla ve chvíli, když jsem se jako výzkumník odpoutala od snahy držet se předpřipravených okruhů otázek. Osvědčilo se mi, když jsme si s informátory nezávazně povídali, i když se to týkalo s výzkumnou otázkou nesouvisejících témat. Zdánlivě marginální téma potom přirozeně otevřelo novou, často překvapivou souvislost s jádrem předmětu bádání. Tyto „mimotématické“ konverzace totiž poskytují důkaz o opravdovém zájmu výzkumníka o svět dotazovaného. Proto také hraje v hloubkových rozhovorech zcela klíčovou roli empatie (Kaufmann, 2010: 60).

6.5. Otázky a témata

Rozhovory se týkaly těchto témat:

- a) Motivy migrace do ČR
- b) Vztah k české kultuře a společnosti
- c) Vztah ke Kabýlii a kabylské kultuře
- d) Otázka subjektivně vnímané identity českých Kabyľů
- e) Vztah k Alžírsku a náboženství
- f) Identita česko-kabylských potomků očima českých Kabyľů
- g) Otázka subjektivně vnímané identity česko-kabylských potomků
- h) Identita českých Kabyľů očima česko-kabylských potomků

6.5.1. Motivy k emigraci do České republiky

V rozhovorech jsem obvykle začínala otázkou, jaký byl hlavní důvod jejich migrace do České republiky. Odpovědi byly různé, nicméně v závislosti na subjektivním vnímání emigrace lze motivy rozdělit na:

- A) Dobrovolné – kdy je migrace považovaná za svobodně zvolené využití možností, co zahraniční země nabízí.

B) Nedobrovolné – migrace je v tomto případě jako nevyhnutelné či situací donucené jednání.

Tyto rozdílné přístupy se přitom zároveň týkají stejného základu, a sice alžírského araboislámského fundamentalismu – právě ten je zdrojem kabylské migrační mentality. Když jsem se některých Kabylů ptala, jestli by migrovali, i kdyby nebyla Kabýlie v útlaku, vždy jednoznačně odpověděli, že ne. Demonstrativní je výpověď Onura:

E: Věříte tomu, že by se Kabýlie mohla osamostatnit?

O: Já osobně tomu věřím.

E: A kdyby se osamostatnila, jel byste tam?

O: Ano.

E: Takže myslíte si, že v momentě, kdyby Kabýlie byla samostatnou zemí, že by ta migrace nebyla?

O: Ano, myslím že do měsíce, nebo spíš do roka, že by se i ti co žijí v zahraničí vrátili zpátky.

E: Já bych si i myslela, že jak jsou ti Kabylové otevření a mají pak zažitou tu českou kulturu, že už by se jim nechtělo zpátky, když si na to tady v Česku zvyknou.. Takže stejně si uvnitř neustále drží tu vazbu ke Kabýlii?

O: Ano, tam je pořád. Když se člověk narodí v nějaké zemi, ty city jsou tam pořád. Kabylové mají pořád tu naději, že se to vrátí zpátky. (..)

Důraz na emoční vazbu k rodné zemi poukazuje na charakter společnosti Kabylů v emigraci coby diaspory, jejíž dílčí princip tkví v mýtu o domově a návratu (Safran, 1991). Někteří Kabylové vnímají výhodu emigrace do České republiky v tom, že jich zde ještě není velké množství (Hyánková, 2015: 170). Hovořil o tom například Emir:

Eva: Proč jsi se rozhodl jet zrovna do České republiky?

Emir: Budu mluvit o mém osobním pohledu. Je tu samozřejmě spousta pohledů obecných. Já byl nemocný a v Alžírsku bylo těžké sehnat léčbu. A proč do Česka? Já nemám rád, když je na jednom místě moc lidí. V Kabýlii má jedna rodina obrovské množství členů. (..)

Zároveň výpověď poukazuje na fakt, že důvodem migrace může být i nedostatečné zdravotní zabezpečení od státu.

Azim se o České republice poprvé dozvěděl v souvislosti s fotbalem, byl totiž v jisté době velkým fotbalovým fanouškem, nicméně principálním motivem pro volbu České

republiky jako migrační destinace byly sympatie k tuzemské politice, která je vnímána jako nekonfliktní a tolerantní.

E: Jak jste se rozhodl přijet sem, do České republiky?

A: Zpočátku, nebudu před vámi tajit, jsem Českou republiku neznal. Zajímal jsem se o fotbal.

E: Viktoria?

A: Ne, ne, to není Viktoria Plzeň.

A: V jednu chvíli jsem fandil Česku v dobách Baroše, Nedvěda, Kohlera a tak dále. Je to skvělý tým. V jednu chvíli jsem měl Čechy rád, co se týče fotbalu.

Pak mě to přestalo zajímat. Pak jsem se stal militantním obhájcem nezávislosti, naší nezávislosti. Pak jsem viděl, že pan prezident Havel získal, myslím, nominaci na Nobelovu cenu.

V důsledku toho velmi lidsky oddělil Slováky. Takže podle mého názoru dal České republice dobrý obraz humanity, dobrý obraz suverenity, přísnosti a lidskosti. Výsledkem bylo, že se se Slováky rozešli přátelsky. To ve mně vzbudilo sympatie k České republice.

Kladné atributy české politiky, které popisuje Azim na příkladu situace v české historii v souvislosti s oddělením Československa, hrály proto v rozhodnutí pro emigraci do Česka zásadní roli, jelikož historický kontext českých zemí považuje také za vzor a ilustrativní příklad pacifistického osvobození od útlaku vnější dominantní síly, k němuž se vztahuje a vzhlíží v souvislosti se situací Kabýlie v Alžírsku (viz později, podkap. „*Vztah k české kultuře a společnosti*“). Obecně je v očích Kabylů Česká republika nekonfliktním místem poskytující zázemí a vhodné podmínky k seberealizaci, navíc je asociována s větší přístupností žen ke sňatku, jak o tom píše i Hyánková (2015: 167).

6.5.1.1. Migrační mentalita

Během života v Alžírsku je také pro Kabylly běžnou praxí udržovat osobní korespondenci s lidmi ze Západu prostřednictvím dopisů. Tento fenomén, jinak známý jako

jako "penfriends"⁴, nejen prohlubuje jejich osobní reference k Západu a evropským zemím obecně, ale také rozdmýchává ještě větší touhu po migraci.

Kupříkladu Abdi se zmínil o dopisování s dívkou z Kanady:

E: Jak jste se dostal k tomu, že emigrujete do České republiky, a jak jste se vlastně seznámil se svou ženou?

A: Já jsem vždycky chtěl do Kanady. Psal jsem si totiž dopisy s jednou Kanad'ankou z Québecu a zvala mě k sobě. Nikdy jsem o emigraci nepřemýšlel, teprve až když u nás začaly problémy jako například terorismus. Kdo mohl, ten šel pryč. (..)

Současně Kanada bývá Kabyly asociována jako vhodné místo k emigraci. Vysvětlují to faktory jako jazyková přístupnost (Québec jakožto frankofonní region v Kanadě), a potažmo rozšířenější kabylská komunita (Hyánková, 2015: 165). V důsledku toho vnímají kabylisti aktivisté Kanadu jako zemi s lepšími podmínkami a možnostmi se veřejně politicky projevat, na rozdíl od České republiky, jak o tom hovořil Azim:

A: (..) Většina Kabyľů, kteří žijí v Kanadě, jsou inženýři a mají opravdu úctyhodnou práci. Mají docela dobrou práci, protože tam studovali. A když se podíváte, tak v Alžírsku žádné pořádné studium není.

E: A máte také možnost jít do Québecu?

A: Jestli dostanu pas, tak nebudu tajit, že nevím, jestli mám pokračovat v životě tady. Protože jsem aktivista, a není tu žádná komunita, která by můj boj podporovala.

Pocity postrádání kolektivního zázemí Kabyľů v České republice, například v podobě kabylské spolkové činnosti, zmiňuje i Hyánková (Hyánková, 2015: 189). Kromě Kanady, Francie a České republiky se diaspora Kabyľů vyskytuje například ve Spojených státech Amerických, či Austrálii, a v kontextu Evropy kupříkladu v Německu. Zmiňoval se o tom kupříkladu Abdi, Bilal a Azim.

A: (..) Máme lidi v Americe, Kanadě, i Austrálii.(..)

⁴ „Penfriends“ je koncept vzájemné korespondence, při které si lidé psaním dopisů nebo emailů budují a udržují přátelství. Často se využívá k výměně jazykových dovedností a poznávání nových kultur. Dnes se často komunikuje i online.

B: Jsem v kontaktu s mou rodinou, přáteli. Mám ale přátele v Americe, Francii, Německu..

Azim se zmiňoval o tom, že Česká republika nečítá Kabylů zdaleka tolik, jako v jiných zemích, do kterých migrují:

A: Naše komunita je v Kanadě, ve Spojených státech a ve Francii. Nejvíce jsou ve Francii, pak v Kanadě. Dále ve Spojených státech, a pak v České republice. V České republice tolik ne, protože máme problém se slovanským jazykem, je těžké se ho naučit. Navíc Česká republika nenabízí Kabylům dobré pozice. Věděla jste, že v Alžírsku, jsou Kabylové klasifikováni jako nejvzdělanější z celého Alžírsku?

Tuto skutečnost připisuje jednak jazykové odlišnosti, která může být vnímána jako komplikace v integraci a důvod k preferenci jiných migračních destinací. Dále v důsledku malého početního zastoupení nemají dle Azima Kabylové v Česku vhodné podmínky, aby se mohli rozvíjet a projevovat, ačkoli k tomu Kabylové mají dispozice.

6.5.2. Vztah k české kultuře a společnosti

Integrace do české kultury přes zájem o místní zvyky, historii a kulturu rovněž pomáhá kabylským migrantům vybudovat si sociální sítě, které jsou klíčové pro získání a využívání kulturního kapitálu. Zájem o kulturu projevil především Jamal.

E: Jaký vztah máš k české kultuře ty, a jaký tvoje děti? Líbí se ti česká kulutra?

J: Já ji miluju, miluju českou historii. Když jsem dělal zkoušky na české občanství, měl jsem jedničku.

Česká kultura je očima českých Kabylů vnímána jako organizovaná a systematizovaná. Často mají tendenci ji vymezovat vůči zkušenosti s Alžírskem, a také stavět do lepšího světla oproti francouzské společnosti, zejména v jejich smyslu pro organizovanost:

E: A co přesně se ti na české kultuře líbí?

J: Organizovanost. Ve Francii je chaos. Tady lidé, než nastoupí do tramvaje dávají přednost těm, co vystupují, jsou ohleduplní. Lidé jsou tu na nás hodní. Češi mají o nás zájem, což je pro nás milé. Já osobně jsem chtěl jít dopředu. Alžírsko je stále tiers monde⁵.

Někteří Kabylové upozorňovali na rozmanitost české kultury, například Onur:

O: Česká kultura je velice bohatá, snaží se udržovat. Je opravdu velice bohatá. Jsem tu spokojený.

Kabylové také vyjadřovali libost s českou společností v souvislosti s jejím politickým nastavením. Vnímají jí současně jako inspiraci v potenciálu k osvobození a získání autonomie jejich rodného regionu, jak o tom hovořil Azim:

*A: Vlastně, co se mi tady opravdu líbí, tak už je tady docela dost věcí, které se mi líbí. Víím, že to je desetimilionový národ. Jsme si vlastně podobní. Kabylové, jich je také 10 milionů. Češi jsou národ, co má 10 milionů lidí, **a stalo se, že má celou svou zemi, svůj respekt, svá práva.***

Kabylové tedy sdílejí s Čechy určitou podobnost v počtu obyvatel a také v aspiracích na získání autonomie a respektu. Oceňují na české kultuře také nepropustnost vůči arabsko-muslimské společnosti a udržování své monokulturní mentality, což nastínil Abdi:

A: Ale tady je to jiné, proto mám rád tadytu zemi. Oni viděli, co se děje ve Francii, tak dávali pozor. Protože v jeden čas, co se ženili s Francouzky se rozvedli a přivezli ženy z domova z arabských zemí. A pak tady měli spoustu dětí, vychování žádné. Tohle se ve Francii dělo hodně. A díky tomu, že Česká republika viděla, co se stalo ve Francii, tak tady měla bariéru, aby tu ta arabská kultura neprostupovala jako do Francie, aby se nerozšiřovala.

Zmiňovala jsem se o tom, že tyto protiislámské myšlenky, které jsou v České republice hlavní součástí politických programů militantních ultrapravicových hnutí, jsou zároveň často kritizovány a považovány za kontroverzní. Ptala jsem se Abdiho, zda s touto kritikou boje proti inkluzi muslimské populace v české společnosti má nějakou zkušenost, a odpověď byla záporná. Z rozhovorů celkově vyplynulo, že český protiislámský diskurz Kabylové kvitují.

⁵ Země třetího světa, překlad z francouzštiny.

6.5.3. Integrace do české kultury a společnosti

Integrace Kabyľů do českého sociokulturního prostředí je různorodý proces, nicméně v něm lze vytyčit několik klíčových hledisek. Na základě výpovědí z rozhovorů jsem integrační postoje vnímala do určité míry jako aktivní a pasivní. Aktivní postoj v integraci je formě vzdělávání, ve smyslu projevování zájmu o kulturní a sociální normy; dále také pracovní angažovanost jako činné zapojení do ekonomického života země. Vstup do manželství s Češkou představuje další formu aktivní integrace ve formě vytváření rodinných vazeb, které posilují spojení s místní kulturou. Na druhou stranu někteří kabyľští migranti vnímají integraci do české společnosti jako nevyhnutelný krok a snaží se přizpůsobit českým kulturním normám. Z rozhovorů vyplynulo, že integrace není pouze otázkou aktivního přičinění a osobního rozhodnutí, ale také je ovlivněna mocenskými vztahy a postavením v rámci společnosti. Tyto faktory se dohromady podílí na komplexním charakteru integračních procesů, které mají vliv na soudržnost společnosti.

6.5.3.1. Vzdělání jako způsob integrace

V kontextu Bourdieuovy teorie můžeme pozorovat, že kromě adaptačních dovedností je to také vzdělání jakožto důležitá složka kulturního kapitálu (Bourdieu, 1986), která přispívá k integraci a posílení pozice ve společnosti. Kladený důraz na rodinu a osobní zájem o začlenění do nové kultury hraje v životech kabyľských migrantů v Česku zásadní roli ve zvyšování jejich kulturního kapitálu, což v konečném důsledku ovlivňuje jejich sociální pozice a možnosti v nové společnosti.

Bilal se mnou hovořil o jeho časech studií na univerzitě. Mezi českými Kabyly jde vesměs o raritu, jelikož drtivá většina z nich přijíždí bez vysokoškolského vzdělání (Hyánková, 2015: 170). Zároveň mi vysvětloval princip vzdělání, rozpolcený ve dvou rovinách, institucionální a rodinné, o čemž píše i Bourdieu ve spojitosti s kulturním kapitálem (Huang, 2019: 46; in Bourdieu & Wacquant, 1992).

B: Když je dítě malé, učíme ho. Jsou dvě školy: škola rodinná a škola institucionální. Institucionální škola vás učí číst, psát.. A škola rodinná vás učí vděčnosti, vřidnosti.. Proto kdybych měl dítě, nechtěl bych mu zabraňovat v začleňování do české kultury. Proto jsem tady, protože jsem si zvolil českou

kulturu, a i on se pro ní může rozhodnout. Ale není to tak, že bych zapomněl na tu svojí původní kulturu. Ale zkrátka jsem si zvolil tuhle kulturu. (..)

Tato výpověď je zároveň reprezentativním poukazem na svobodnou volbu coby esenciální kabylskou hodnotu (viz podkap. „Zrcadlení symbolického kapitálu v hodnotovém rámci Kabylů“).

6.5.3.2. Práce jako způsob integrace

Jamalův případ vypovídá o jeho výrazném nasazení v rozvoji všech typů Bourdieuvých kapitálů. Jde o úspěšného podnikatele v oblasti gastronomie, a práci věnuje drtivou většinu svého času. Je tedy evidentní, že jde o prototyp velmi úspěšně integrovaného migranta. U Jamalových podniků mě upoutalo také jejich relativně rovnoměrné geografické rozmístění – s jeho restauracemi a kavárnami se lze setkat po celé České republice, což také vypovídá o jeho velkém pracovním nasazení.

Jamalova bezbřehá pracovní motivace jde ruku v ruce s potřebou integrace, na níž čeští Kabylové kladou velký důraz, jak dokládá kromě Jamala i Bilal:

E: Mám dojem, že kabylská kultura je dost flexibilní a velmi..

B: Velmi flexibilní. Jsou lidé, kteří mají otevřené srdce. Mohou se integrovat kdekoli chtějí. Lidé, kteří jsou v sobě uzavřeni, ti nemohou. I když dlouho žijí v Česku, nemůžou se integrovat.

Bilalova metafora otevřeného srdce vypovídá o kabylské adaptabilní povaze, kterou vyzdvihují a staví do opačné pozice k alžírské nepřizpůsobivosti:

E: Myslíte si, že když je člověk takto otevřený, že tomu pomáhá i to, že odjede do jiné země, že emigruje? Že třeba lidé z Kabýlie, co přijedou do České republiky, jestli jim to pomáhá k tomu, že jsou potom víc otevření?

B: U nás jako.. v Alžíru máme dva radikály. Jsou tam lidé, kteří jsou velmi otevření, a lidé, kteří jsou velmi uzavřeni. Ti otevření lidé přijímají všechny, akceptují názory jiných lidí, jsou mladí, otevření cizím kulturám, světu, poznání. A pak jsou tu uzavřeni lidé, to jsou ti Arabové. Můžeme říct, že drtivá většina Arabů v Alžírsku, jsou uzavřeni. (viz podkap. „Vnímání alžírského náboženského tlaku“).

Důraz na integraci přináší mnohé výhody, jichž si jsou čeští Kabylové vědomi, a proto jí vychází všestranně vstřícní. Přispívá jí pracovní činnost v zemi emigrace. Například studie, která zkoumala pracovní výkon čínských migrantů v Austrálii, poukazuje na existenci korelace mezi mírou pracovního nasazení a mírou integrace. Pracovní angažovanost je ovlivněna především rozsahem jejich enkulturace. U přistěhovalců, kteří se snaží integrovat do nové společnosti, je pracovitost podstatně vyšší než u těch, kteří zaujímají separační postoj nebo se cítí být na okraji společnosti. (Lu; Samaratunge; Hartel; 2011: 144-149).

V souvislosti s hybriditou lze pozorovat její projevy i v oblasti podnikání českých Kabyľů v gastronomii, která zahrnuje tradiční české, francouzské i berberské pokrmy – což vypovídá jednak o tom, že si čeští Kabylové takto udržují své rozšířené kulturní vazby a zároveň takto propisují jejich vliv do české společnosti. Když jsem Jamala na tuto nevšední rozmanitost upozornila, zdůvodňoval ji opět referencí ke Středomoří – jak Francii, tak Alžírsko omývají vody stejného moře, je to tedy symbol spojení severoafrických zemí s Evropou. Jde tudíž o další způsob vymezování se vůči zařazování Kabyľů ke společnosti Blízkého východu.

6.5.3.3. Sňatek jako způsob integrace

Většina českých Kabyľů se oženila a již vytvořila rodinné zázemí s Češkami. V souvislosti s tím jsem se tázala, jak se se svými ženami seznámili a co obnáší jejich odlišná etnická příslušnost v jejich soužití. Ptala jsem se například Bilala:

E: Jak jste se vlastně se svou ženou seznámili? Trvalo to dlouho potom, co jste sem přijel?

B: Poznali jsme se po několika měsících. Když jsem sem přijel, byl jsem sám, a chtěl jsem partnerku. Přes sociální síť jsem poznal svou ženu. Ve všem jsme si porozuměli. Ona nechtěla jet do ciziny. Její kolegyně jí mě navrhla.

Výpověď mimo jiné poukazuje na „trend“ současné doby v seznamování s budoucí chotí skrze sociální síť. Bilalova zkušenost ukazuje, že česko-kabyľské partnerství může být iniciováno doporučením od známých nebo přátel.

E: A jak jste se seznámil s vaší ženou, jestli se můžu zeptat?

O: V roce 2001. Měl jsem kamaráda Francouze, co si tady v Plzni otevřel restauraci. On se mě zeptal, jestli bych mu pomohl. Tak jsem šel do Plzně na týden, a pak mě můj kamarád seznámil s mou budoucí ženou. Překládala mu jídelák do češtiny. Dělal učitelku angličtiny na gymnáziu tady v Plzni.

Většina z nich se ze začátku dorozumívala v angličtině, jak zmínil Onur:

E: A když jste se seznámili, vy už jste uměl česky?

O: Jojo, ale bavili jsme se i částečně anglicky.

Případně pomocí moderních překladatelských technologií, o čemž hovořil Bilal:

E: Jak jste se na začátku dorozumívali, to jste mluvili spolu francouzsky?

B: Ze začátku jsme používali překladač. Umí trochu francouzsky, ale ne tolik.

Někteří čeští Kabylové poukazovali na svou přináležitost ke středomořskému evropanství i v souvislosti s navazováním vztahů, jak mi nastínil Jamal na své úsměvné historce:

J: (..) Když jsme se potkali, ze začátku nevěděla, odkud jsem – mám černé vlasy a tak.. Přinesla s sebou malý slovník italsko-český – myslela si, že jsem Ital. (..)

6.5.3.4. Nevyhnutelnost integrace: „Jako voda, co stéká z hor dolů.“

Emir projevoval svůj postoj k české kultuře z hlediska resocializačních procesů, o učení se, a především přizpůsobování jiným kulturním vzorcům a sociálním normám:

Eva: Co si myslíš o české kultuře? Máš rád životní styl české společnosti?

Emir: Ano, mám. Totiž, v Kabylii je na to takové přísloví: Jako voda, co stéká z hor dolů. Tak jako voda teče dolů, musíš jít s ní. Nemůžeš jinak. Tak jak jdou lidé v České republice, tak musím jít i já. Když jsem přijel sem, musel jsem se dělat to stejné, co Češi. Mluvit s nimi, respektovat jejich chování. Osobně mám českou kulturu moc rád. Přiznávám, že mi to otevřelo oči. Protože jsou věci, co v Kabylii neznáme. Ale mám výhodu. Protože jsou tu věci, kterým nerozumím, možná ty věci jsem dělal špatně a nevěděl jsem to. Tady v Česku ti lidé ukážou, jak máš věci dělat lépe. Ted' takto já radím svým bratrům, co je třeba dělat. Když tohle neděláš, bude to takhle..

Tento přístup připomíná „saidovský“ Orientalismus pojený s vyvyšováním Západních společností vůči Nezápadním (Said, 1994). Je patrné, že Emir vnímá českou kulturu jako převzatelný vzor, který je nutné přijmout a přizpůsobit se mu; proto vidím v jeho postoji k české kultuře částečnou podobu s orientalistickým pohledem, který idealizuje „Západní“ normy a hodnoty, vůči kterým je třeba se přizpůsobit. Emirova slova: „*Když jsem přijel sem, musel jsem se dělat to stejné, co Češi*“, naznačují, že považuje českou kulturu za normativní – za standard, který by měl následovat. Saidovo pojetí „druhého“ se týká Emirovy pozice jako cizince v české společnosti. Jeho vztah k české kultuře je založen na tom, že se do jisté míry identifikuje s „druhým“ a snaží se přijmout jejich kulturní vzorce.

Dále Emir znázorňoval, podobně jako Jamal, organizovanou povahu české kultury na příkladu městské hromadné dopravy:

Emir: Například: U nás v Kabýlii když přijede autobus, všichni nastoupí bez žádných pravidel, že by měl někdo přednost. Tady v Česku jsem si všiml, že lidé pouští lidé postupně, mají svá pravidla. Je třeba Čechy respektovat. Když jsem přišel do Česka, všiml jsem si spousty věcí. Například že se chodí vpravo.

6.5.3.5. Integrace jako otázka volby a mocenské pozice

Ačkoli bývá tendence k maximální enkulturaci do české společnosti pro většinu Kabylů typická, není to automatický předpoklad a zdaleka nemusí hrát důležitou roli u většiny migrantů. Emir hovořil o záměrné bariéře v integraci ve vztahu k mocenské pozici:

Emir: (...) Zároveň někteří cizinci, co žijí trvale v České republice, o integraci ani nestojí. Můj přítel ze Španělska, co tu žije několik let, nemá zájem o to, aby se učil česky. Nechtějí se adaptovat. Z jednoduchého důvodu: cítí se vůči české společnosti nadřazený, tím, že by se do ní učil integrovat, by v podstatě snížil svoji úroveň. Je tady velmi cítit ta mocenská pozice jednotlivých národů. Cítí se být nadřazen, ačkoli žije v České republice.

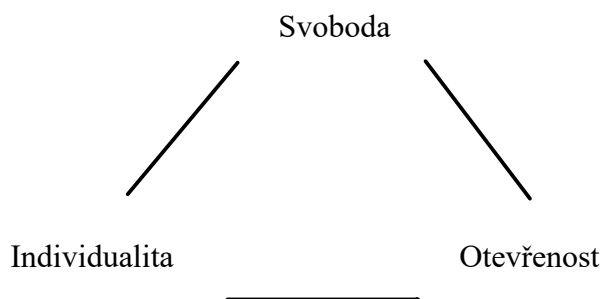
Z toho vyplývá, že někteří migranti se mohou cítit nadřazení vůči hostitelské společnosti a odmítat integraci jako snížení svého společenského statutu. Tím pádem může být tento postoj spojen s pocitem kulturní nadřazenosti, jinak řečeno s pocitem, že jejich původní kultura je hodnotnější nebo lepší než kultura hostitelské země.

6.5.4. Zrcadlení symbolického kapitálu v hodnotovém rámci českých Kabyľů

U českých Kabyľů se konstrukce symbolického kapitálu projevuje v mnoha rovinách: zcela určující roli zde hraje vnímání emigrace do České republiky, a to jako vstup do prostoru možností svobodně se projevovat. Tato skutečnost ve svých důsledcích vyvolává v jedincích touhu rozvíjet potenciál skrze příležitosti, co daná země v rámci demokratického systému nabízí. Zkušenost s rozdílností je v tomto případě nepochybnou výhodou, už jen pro postřehy možností, co občanství v České republice poskytuje. Výstižně metaforicky se k tomuto potenciálu vyjádřil Jamal, když mi povídal o své obdivuhodné tuzemské pracovní angažovanosti:

J: Chci jít dopředu, nechci stát na místě. Česká republika mě obejmula a já využil možnosti, co mi nabídla. V Čechách člověk maká a dostane.

6.5.4.1. Hodnotový trojúhelník

K vytváření symbolického kapitálu českých Kabyľů udávají směr jejich osobní hodnoty, a prostředí České republiky k tomu udává vhodné podmínky. Čeští Kabylové hodně zdůrazňují hodnoty jako *individualita*, *svoboda*, *otevřenost* – které mají Kabylové v krvi, a mohou je rozvíjet teprve tehdy, když jim to dovolí prostředí, v němž žijí. Českou republiku vnímají jako místo pro rozvoj individuálního potenciálu, jakožto zárodku, který je v Kabýlii stále těžké rozvinout kvůli útlaku araboislamismu, jenž je obklopuje. Hovořil o tom například Abdi.

A: My jako Kabylové respektujeme tu zemi, kde žijeme, a mezitím sami dodržujeme naši kulturu. Ale na nikoho netlačíme, aby dodržovali naši kulturu. Na rozdíl od Arabů, kteří mluví „nesmíš to, nesmíš tohle“. Ale naše kultura je otevřená. Můžeme žít kdekoli.

Se zmiňovanou otevřeností se pojí i hodnota solidarity, která kabylskou společností rezonuje. Zahrnuje vzájemnou úctu, pomoc a respekt. Patří proto do hodnotového referenčního rámce Kabylů a projevuje se i jimi vyzdvihovanou schopností adaptability a přizpůsobivosti. Poukazuje na to kupříkladu Azim a Bilal:

A: Dokážeme se přizpůsobit. S ostatními zahraničními společnostmi nemáme žádné problémy. I když žijeme tady, snažíme se učit. Neumíme dělat cokoli špatného. Snažíme se prosadit naši kulturu a zároveň respektujeme země, ve kterých žijeme. Respektujeme její způsob života.

*Respektujeme všechny lidi, kteří tam žijí. **Žijeme společně.** Je pravda, že Kabylové jsou velmi otevření jiným kulturám.*

*B: (...) Já vidím všechny lidi, celý svět, že **jsou bratři a sestry.** Protože ten člověk musí být sympatický, musí rozumět druhému.*

Bratrství zároveň jako jeden z principů ideového rámce francouzské revoluce takto poukazuje na zmiňovanou hodnotu solidarity.

6.5.5. Výhrady vůči české kultuře

Když jsem se Kabylů ptala na to, jestli se jim na české kultuře něco nelíbí, něco, co jim tady chybí, obvyklou odpovědí byla otevřenost a vřelost, ona solidarita, na kterou jsou z Kabýlie zvyklí. Mluvil o tom například Onur:

E: A je třeba něco, co vám chybí z Kabýlie, na co jste byl tam zvyklý, a tady to není?

O: No, chybí a nechybí. Tady máte svůj život sám pro sebe. Tam funguje všechno společně, říká se: „dobrý soused patří do rodiny“. Tady málo.

O: (...) Občas mi to chybí, ten lidský vztah.

Kabylové hovořili o chladnějším a více individualizovaném přístupu jako příčině občasných tesklivých pocitů ke Kabýlii.

O: (..) Když je člověk tady, stýská se mu po tom, co měl tam. Když je tam, stýská se mu po tom, co má tady. Rozdíl je v tom životním stylu je hodně znát.

E: Vám se nestýská?

O: Stýská. Ale jsem víc spokojený víc tady. A člověk si spoustu věci uvědomí až potom, v čem je výhoda, nevýhoda..

E: Takže hlavní věc, co je jiné, je ta individualita?

O: Ano. Tam je rodič hlavní. Tady je to jinak.

Dále o odtažitém přístupu Čechů hovořil Emir:

Eva: Dovedeš si představit žít tady v Česku celý život? Jsi spokojený s tvým životem v Česku?

Emir: Ano, jsem. I přesto, že jsou Češi nedůvěřiví k cizincům.(..)

Ptala jsem se na pocíťování rasistické povahy Čechů i Onura a Bilala:

E: A v Česku je takový stereotyp ateismu a rasismu, jak to vnímáte vy? Vnímáte tu rasismus?

O: Ne, ne. Je to demokratický, svobodný stát. I když Česká republika, když tu byl několik let komunismus, mají tady od první republiky základy demokracie. Proto po pádu komunismu na tom byla poměrně dobře.

Nelze nepostřehnout, že Onurova výpověď také vypovídá o vysoké úrovni vzdělání a povědomí o české historii a kultuře. Tato skutečnost je také poukazem na úroveň zkoušek pro získání českého občanství, která se vyznačuje, jak zmiňoval mimo jiné i Jamal, svou vysokou náročností (viz podkap. „Kdo jsou čeští Kabylové? Proniknutí do společnosti: v hlavní roli jazyk“).

Také Bilal vnímá rasismus Čechů jako mylný atribut:

B: (..) A v Česku necítím žádný rasismus. Ve své práci jsem hodně mluvil s cizinci, kteří mi říkali, jací jsou Češi rasisti. Já to tak necítím. Jsou sympatičtí.

6.5.5.1. Sedm pádů kabylské solidarity

V Jamalových očích jsou Češi poměrně samolibí, na rozdíl od Kabyľů, kteří jsou vychováni k obětavosti a vřelosti.

E: Možná víš, že Češi mají takovou reputaci, že jsou ateisté, co si o tom myslíš? Jestli s tím máš s tím nějakou zkušenost..

J: Případá mi, že Češi jsou často sobečtí, ateisté. V dnešní době je důležité si pomáhat. Nebýt sobec. V Kabýlii jsme takhle vychováni, k té solidaritě.

Emir poukazoval na kabylský hodnotový kompas zaměřený na solidaritu v souvislosti s pozorovanou rozdílností ve výchově českých a kabylských dětí:

Emir: Je tu obrovská rozdílnost mezi dětmi, co mají otce Čech a ti, co mají otce Kabyly. Když jsem viděl syna mé známé Češky, schovával se, nechtěl se seznámit. Kdežto děti co mají kabylské kořeny, jsou mnohem více otevření. Kabylové ve výchově dbají na socializaci. Je důležité být stále v kontaktu s ostatními lidmi. Když vyrosteme, nebudeme osamělí. Je třeba k tomu děti vést, aby si lidé navzájem pomáhali. V Kabýlii si lidé pomáhají nezištně. Když někomu pomůžu, nic za to nechci. Je to přirozené.

Z Emirovy řeči vyplývá, že v Kabýlii je solidarita běžnou praxí a lidé jsou ochotni pomáhat druhým bez očekávání nějaké protislužby. Tato vyváženost mezi individuální svobodou a společenskou solidaritou je pro kabylskou společnost charakteristická.

Návyky a sociální normy, na které byli čeští Kabylové v Kabýlii zvyklí, je v zásadní míře neovlivňují v přístupu k české společnosti. Život v České republice hodnotí především pozitivně, považují jej za vyhovující. Na otázku, zda si dovedou představit žít v této zemi po zbytek života – tedy, zda je pro ně tato země finální destinací migrace – odpovídali většinou kladně a v souvislosti s vybudovanými místními rodinnými závazky.

6.5.6. Vztah ke Kabýlii a kabylské kultuře

U Kabyľů, kteří se vehementně angažují v enkulturaci do české společnosti a současně aktivně udržují svou vazbu ke Kabýlii, je velmi patrný koncept diaspory, jak o ní mluví Safran. Kabylové se na jednu stranu vnímají jako otevření a přizpůsobiví, co se týká procesu enkulturace do nových společností. Na druhou stranu, projevují také stále pevnou vazbu ke svému kabylskému původu. Podle Karimy-Direche jsou francouzští Kabylové velmi oddaní své rodné Kabýlii. Kabylové jakožto berberofonní diaspora ve Francii, „*se zdaleka neoddávají bezduchému odporu ke koloniální minulosti, ale velmi si váží kultury svého původu a zároveň*

se hlásí k naprostému dodržování hodnot Třetí republiky⁶. Jako by si opětovným přivlastněním svého původu dávali prostředky k úspěšnější integraci.“ (Direche-Slimani, 1997: 199).

6.5.6.1. Kabylové a kulturní nacionalismus

Kulturně nacionalistické prisma o oživování vzpomínek na původ ideje jedinečnosti určité civilizace se dosti dotýká případu Kabyků. Jejich marginalizovanou pozici v Alžírsku objasňuje Young (2001) jako nevyhnutelný důsledek dekolonizačního projektu, který spočívá ve snaze národních představitelů o vytvoření homogenizované národní identity. Podle Homiho K. Bhabhy je národ „*systemem kulturního označování*“ (Bhabha, 1990), který nikdy homogenní není, neexistuje zkrátka pouze jeden národní narativ. Z konstruktů národa, který tkví v historickém původu i narativu každodenních událostí, vyvěrají i možnosti kontra-narativů. Ty „*narušují ideologické manévry, jejichž prostřednictvím „imaginární společenství“ propůjčují esencialistické identity.*“ (Bhabha, 1990: 300).

Jinými slovy, tento postkoloniální teoretik tvrdí, že národ je spíše fluidní povahy a existence různých narativů a kontra-narativů narušují ideu o homogenitě a jednoznačného národního narativu. Tyto kontra-narativy mohou odhalovat a překonávat esencialistické identity, které jsou často propagovány v rámci národního diskurzu.

Pozoruji souvislost Bhabhovy dikce o národu s tím, jak popisují čeští Kabylové situaci Kabyků v Alžírsku. Esencialistická identita, o které Bhabha mluví, je v tomto případě ve znamení araboislámského kréda, které jsou Kabylové nuceni následovat, a nutně proto ovlivňuje jejich identitu. Povídal mi o tom kupříkladu Abdi:

A: A díky tomu, že naše kultura emigrovala, jakože naši emigrovali, se snažíme dodržovat ty tradice a všechno kolem toho, my dáváme pozor na ty, co žijou tam (v Kabýlii). Protože tam oni jsou chudáci. Musí pracovat, uživit rodinu, nemají čas stále myslet na kulturu. Ale on udržuje tu kulturu, když jsou svátky, třeba když slavíme ten nový rok. A protože tam na ně arabská kultura tlačí, tlačí na ně. Aby se modlili, dodržovali ten měsíc Ramadán, jako všechno, co je jejich kultura.

Dílčí složkou, která hybridní identitu utváří, je udržování a vyzdvihování anachronní berberské kultury, ke které se pak přiklání Kabylové v zahraničí a tendují k jejímu očišťování.

⁶ Politicky významné období pro francouzský národ

To se projevuje různými způsoby, jedním z nich je například transnacionální aktivismus (viz později, podkap. „*Transnacionální aktivismus Kabyľů v ČR*“).

6.5.6.2. Exkurz: Otázka eroze národní identity

Na otázku národní identity lze v česko-kabyľském kontextu nahlížet různě. Národ, jemuž se mnozí čeští Kabylové otevírají, je jednak český, ale také se s věrností přiklání ke své nativní Kabýľii. Navíc v mnoha případech, například u Jamala, poznámka o „mediteránní krvi“, v souvislosti s důrazem na původ i jeho dětí, vypovídá o tom, že identita „středomořského Kabyľa“ je jeho významnou součástí.

Mohli bychom tvrdit, že nacionální paradigma, které lze chápat jako vztahování se výlučně k jedné národnostní skupině, je zcela přežitým, ba dokonce již nefunkčním fenoménem. Pakliže pojetí národa vnímáme konzervačně jako bublinu s nepropustnými stěnami, otázka národnostní identity v případě Jamala (a mnohých ostatních, českých Kabyľů) by se z tohoto hlediska dala vysvětlit jen stěží.

Csaba Szaló, expert na identitotvorné faktory v transnacionálním paradigmatu, se k této problematice vyjadřuje konceptem eroze národní identity: „*Propojenost těchto nových forem začleňování transmigrantů s deterritorializací národního státu pojímá teorie transnacionální migrace v konceptu eroze národních identit.*“ (Szaló, 2007: 9). Szaló nesouhlasí s novodobým diskurzem o vytrácení národní identity v důsledku migračních procesů. Místo toho zdůrazňuje složitost a dynamiku tohoto procesu, který může vést k transformaci, ale ne nutně k vytrácení národní identity.

6.5.6.3. Kabyľská identita v symbolech

V souvislosti s hodnotovým rámcem je hodnota svobody naprosto klíčová. Mezi Berbery, a tudíž i Kabyly, je symbolizována principem *svobodného muže*, berberským písmenem „Z“.

Emir: Jednou, když jsem se bavil s jedním přítelem v kabyľštině, se mě pak nějaký pán zeptal, jakou to mluvím řečí. Řekl jsem, že to je kabyľský jazyk. Je to součást berberštiny. Slovo „berber“ vychází ze slova „barbar“. Máme takový symbol. (Emir mi ukázal přívěsek na krku s tímto symbolem).

Eva: Co to přesně znamená?

Emir: Je to písmeno Z a zároveň to znamená „svobodný muž“.

Symbols činí pro české Kabyly důležitou součástí identity. Nosí při sobě (či na sobě) symboly *svobodného muže* jako vizuální připomínku kabylské principiální hodnoty, a to v podobě tetování, šperků či obrázků za krytem telefonu:

Abdi: Tohle, podívejte. (ukáže kryt telefonu se znakem a vlajkou). To je naše nová vlajka Kabýlie, co teďko vymyslel ten náš prezident. A když tohle uvidí v Alžírsku, vzali by mě do vězení.

Kabylové mi je s nadšením ukazovali a s hrdostí popisovali, co pro ně symbol znamená. Dovolila jsem se jich o zaslání fotodokumentace těchto symbolů, s jejichž použitím do tohoto projektu výslovně a nadšeně souhlasili. Toto nadšení také vypovídá o jejich touze po šíření osvěty o kabylské kultuře.

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Zdroj: Archiv autorky

Kromě toho důležitým symbolem pro Kabyly je také takzvaný princip *nif*. Hovořil o tomto znaku především Emir:

Emir: V Kabýlii je takzvaný princip nif. (Ukazuje prstem na nos). Je to nutnost muže se postarat o rodinu, když je potřeba. Například když jsem měl ženu, staral jsem se o ní a zabezpečoval.

Eva: Když si při tom ukazujete na nos – je nif také označení pro nos?

Emir: Ne, je to jen gesto, co vyjadřuje nif, že uděláte maximum, abyste se postarali o ostatní. Takových gest je více. Například toto (stáhne prstem lícní pokožku a vykulí oči) znamená: Dávej pozor. Je to konverzace bez mluvení. Něco takového v Česku není.

Eva: To je zajímavé.

Emir: Nif je v naší kabylské kultuře velmi silně zakořeněn. Jsme zvyklí se starat o své blízké. Ale v Česku to tak není. Vidím to v práci, když pracuji s českými kolegy. Čechům nechají svou ženu, ať se o sebe sama postará.

Princip *nif* odkazuje na čest a prestiž, je určitým pravidlem morálky. Souvisí s povinností brát ohledy a odpovědnost na ostatní, a jako jedna z klíčových kabylských hodnot je součástí mužské ctnosti (Hyánková, 2015: 143; citováno dle Bourdieu, 2000: 40, Lacoste-Dujardin 2005: 261).

6.5.7. Osobní identifikace – přemostění mezi „kabylstvím“, „alžírstvím“ a „češtvím“

Ptala jsem se, zda a případně v jakých situacích se čeští Kabylové ztotožňují s identitou Čecha či Kabyla.

Abdi kladl velký důraz na jedinečnost každého jednotlivce, namísto inklinace k nějaké homogenní skupině. Z jeho výpovědi bylo patrné, že identitu nestaví na pocitu sounáležitosti výlučně s jednou konkrétní společností. Všimla jsem si, že hájí jak kabylskou, tak českou společnost, a zároveň říkal, že je takový, jaký je.

A: (..) Nejsem jen Kabyl, nejsem jen Čech, jsem Abdi.

Ze všech českých Kabylů, s nimiž jsem hovořila, se největší afinita k „češtví“ projevovala u Jamala:

J: Nemám už v Kabýlii nic, všechno mám v Česku a ve Francii. Já jediný jsem podlehl tomu češtví – narodil jsem se znova. Otevřely se mi oči. Říkal jsem si, že už nikdy nechci pryč.

Jamal metaforicky popisuje, že migrací do Česka se „znovu probudil“ a jako *tabula rasa* se otevřel vlivům prostředí České republiky.

Z rozhovorů také vyplynulo, že pro české Kabily označení „Alžířan“ je z pochopitelných důvodů problematické. Někteří mi sdělili, že svou totožnost „alžírského migranta“ nepřiznávají, někteří ji dokonce v určité době zatajovali.

E: Co si vaše žena myslí o tom, že jste Kabyl? Když jste se potkali, jak se k tomu stavěla?

B: Od samého začátku jsem byl upřímný. Když jsem sem přijel, bylo mi třicet dva let. Byli lidé, kteří se mě ptali, odkud jsem, a já jsem lhal. Pak jsem začal říkat pravdu. Ale.. jak říct pravdu? Už jsem totiž předtím lhal. Ze začátku jsem říkal: Já nejsem Alžířan. Pak jsem si říkal, že to je zločin, zlořečení. Tak jsem začal říkat: Já jsem Alžířan, ale nejsem Arab. A hotovo. Ale nemám proti Arabům nic.

Tato Bilalova výpověď svědčí o složitosti identity a příslušnosti v kontextu migrace a kulturních rozdílů. Přejíždí od popírání své původní státní příslušnosti k částečnému přijetí, zdůrazňující specifika své identity a odlišnost od arabského etnika. Tento vývoj do určité míry odráží strach a nejistotu ohledně potenciálního stigmatu, se kterým by se mohl setkat. Nicméně fakt, že Bilal nakonec akceptuje svou identitu jako Alžířana s ambivalentními pocity a respektem k Arabům, ilustruje jeho schopnost vyrovnat se s realitou a potažmo hledat společné body s různými kulturami.

Azim vyjádřil radikální a demonstrativní postoj ke své identitě:

A: (...) Jsem Kabyl. Nemám u sebe žádné alžírské doklady. Nejsem Alžířan. Zrušil jsem je.

Interview s Azimem se velmi odlišovalo od ostatních rozhovorů zejména ve způsobu výpovědi, ale také jeho kritickým postojům vůči ostatním českým Kabylům:

A: Jsem si jistý, že téměř všichni Kabylové, kteří žijí tady v České republice, jsou bez svědomí. Nestudovali, nemají intelektuální úroveň, nemají svým způsobem dostatečnou úroveň pro určité kulturní povědomí, vědomí identity. Nemají ten pocit kabylské identity. Kabylové tady v Česku nemají polickou identitu Kabyla – jsou to lidé „jíst, pít, jíst, pít“.

Vlastní sebepojetí českých Kabylů je proto různorodé. Přestože někteří projevují silnou afinitu k české identitě a pocítují příslušnost k této kultuře, jiní zdůrazňují jedinečnost každého člověka bez vehemence k příslušnosti k jedné konkrétní kultuře, a naopak někteří upřednostňují zdůrazňovat potřebu udržování kabylské identity. Každý jedinec staví svůj vlastní most, který spojuje různé dílčí části jeho původu a kulturního prostředí, které ho ovlivňuje; a tak vytváří jedinečnou cestu přes propast kulturních rozdílů.

6.5.8. Stigma a symbolické násilí v životě kabylského migranta

Nutno říci, že přirozeně i přes velmi rozvinutou kapacitu dorozumívání v češtině, je postřehnutelné (z přízvuku či větné skladby), že jde o cizince. Nicméně navzdory této skutečnosti se Kabylové vyjádřili, že sami sebe vnímají v očích Čechů jako jim rovnocenní občane, kdy naprostá většina Kabylů tvrdila, že se s žádnou sociální dominancí na jejich úkor ze strany majoritní české společnosti nesetkali nebo ji nepocítují.

Vyplývá to například z Abdiho slov, když jsme hovořili o kultuře:

A: (...) Jinak, my nemáme problém žít s jinou kulturou. Ale je důležité, aby ta kultura na nás netlačila. Tady je svoboda, žiju tady dlouho a nikdy jsem se nesetkal s tím, že by mi někdo, ani Čech řekl něco špatného. Já jsem chodil po ulici ve tři hodiny ráno, a nebrali mě jako cizího.

Z Emirovy výpovědi bylo patrné, že toto společenské stigma se ho poměrně hodně dotýká. Při běžných činnostech se na denní bázi setkával s pohoršlivými pohledy a urážkami. Emir prožíval svou integraci jako náročný a relativně nepříjemný proces. Vyvarovat se

stigmatizaci nutným přizpůsobováním zdůrazňoval Emir – na rozdíl většiny ostatních, kteří jednoznačně uvedli, že jejich začleňování do české společnosti proběhlo přirozeně a bez problému.

Úryvek z rozhovoru s Emirem:

Eva: Cítil jsi diskriminaci ze strany Čechů?

Emir: Ano, začátky byly obzvlášť těžké. I v tak banálních situacích, jako když jsem si šel koupit například boty. Na cizince se tady nahlíží skrz prsty. Ale i přesto jsem se svobodně rozhodl tu zůstat. Je něco, co se mi v České republice nelíbí, ale kdybych tu nechtěl být, tak tu nejsem. Jsem svobodný muž.

Úryvek z rozhovoru s Bilalem poukazující na odlišnou zkušenost:

E: Takže, co bylo pro vás nejsložitější v integraci do české kultury? Jaký jste měl dojem na českou kulturu?

B: Je sympatická. Česká společnost je mírumilovná, sympatická,.. nikdy jsem neměl problémy s lidmi. Ať jsem šel do obchodu, do hospody, restaurace.. Já jsem spokojený. A když mluvím s lidmi a oni mě poslouchají.. Slušnost.

Možnou příčinu negativní zkušenosti českých Kabyľů s žitím v České republice můžeme vnímat v souvislosti neúspěchem v souvislosti s vytvářením partnerských vztahů. Ze všech českých Kabyľů, s nimiž jsem hovořila Emir byl jako jediný se statutem rozvedeného a nesezdaného muže. Kromě toho může hrát vysvětlující roli i Emirova zmínka o tom, že je mladý (ve francouzštině řečené jako *jeune*):

Emir: Jelikož jsem mladý, musím pomáhat svým příbuzným. To, co je tady v Česku normální jako svobodné jednání, je v Kabýlii nemorální. Tam je třeba neustále myslet na ostatní členy rodiny.

Hyánková totiž píše, že přívlastek „mladý“ je u Kabyľů vykládáno ne tak v souvislosti s věkem, jako spíše dosažení měřitelných charakteristik dospělosti, do kterých patří založení rodiny a dosažení finanční nezávislosti. Jedinci, kteří těchto náležitostí nedosáhli, se často setkávají s pocity exkluze (Hyánková, 2015: 142).

6.5.9. Vnímání alžírského náboženského tlaku

Kabylové často charakterizují Alžírsko jako zdroj útlaku. Jeho příčinu připisují náboženství, respektive náboženským projevům ve společnosti. Například Abdi explicitně vyjadřoval své antipatie k muslimům a islamizovanému mentálnímu rámci, které muslimové zaujímají:

A: (...) A hlavně vám říkám, oni tlačí, tlačí furt. S tím náboženstvím. Oni nejsou úplně tupí, ale nejsou chytrý. Opravdu. Jako, je to můj názor. Já jen, abych vám řekl, proč chceme emigrovat, proč chceme naši svobodu.

E: Jojo.

A: Protože to je těžký, žít s nima. Každý se modlí, dodržuje tyhle věci, ale nikdy si nešli číst Korán. Nikdo nečetl nic, jenom co jim říká ten farář. Říká se tomu farář?

E: No, spíš imám nebo..

A: No, to je jedno. Prostě ten v mešitě. On jim říká jen co je dobré, ale ty špatné věci, co jsou v Koránu, nikdo neříká. Třeba ten prorok, ve kterého věří, on je pedofil. On poslal lidi do války a on pak spal s jejich ženami, protože to byl vůdce. Oni neříkají to, co je špatně. A nutí malé desetileté děti, aby se modlily a nosily tu..tu (naznačí šátek přes obličej jako burku). Měli by nechat žít to dítě, malý dítě. (...)

Azim vnímal analogii alžírského araboislamismu ve dřívějším místním vlivu komunistického režimu.

A: Komunistickou politiku vnímám stejně jako islamistickou. Je to pro mě stejná ideologie. Je to stejná indoktrinace, je to svým způsobem stejný extrém. Pro mě.

Dále hovořil velmi pregnančně o alžírském tlaku; se značným emočním nábojem vyprávěl o událostech kabylsko-alžírských konfliktů:

A: Pro mě je Alžírsko koloniální zemí, která napáchala mnoho škody. Protože jsme byli... Bojovali jsme. V roce 1980 znásilňovali studentky. Alžírská armáda znásilňovala kabylské studentky. V roce 2001 zabili více než 200 kabylských studentů. Stříleli mladé lidi. Četnictvo, policejní četnictvo, stříleli mladé Kabyly. Stříleli ostrými náboji. V roce 2020, v roce 2021, upalovali Kabyly. Alžírské úřady upálily více než 300 lidí. To byl začátek války. Takže pokud jde o mě, Alžírsko je země, která chtěla vyhladit Kabyly. Protože Kabylové jsou jádrem berberské kultury. Všichni Berbeři na světě myslí na Kabyly.

Označení „alžírský kolonialismus“ je běžnou součástí diskurzu českých Kabylů. Asociují jej s nespravedlností a také urážlivou reinterpetací jejich původních berberských symbolů. Ukazovali to například v souvislosti s berberskou bohyní plodnosti, jejímuž jménu (Kahena) Alžířané přiřadili hanlivý význam a dle slov českých Kabylů jej začali používat jako nadávku, což Kabylové považují za kardinální zneuctění. Tento rozkol významů náboženských symbolů v islámem kontaminované Kabýlii zmínila ve svém nedávném příspěvku Rasmussen (2023).

6.5.10. Kabylové a náboženství

Většina českých Kabylů, s nimiž jsem hovořila, se identifikují statusem bez vyznání. Je to z velké části zdůvodněné odporem vůči nábožensko-politickému tlaku. Český nenáboženský, resp. protiislámský diskurz shledávají proto jako vyhovující. Obzvláště kvitují českou migrační politiku, pro níž nedochází na českém území k přílivu velkého množství populace z muslimských zemí, a potažmo araboislamismu, který Kabylové vnímají jako hrozbu. Kupříkladu Abdi připisoval problém tohoto sociopolitického útlaku instituci náboženství. Náboženství obecně vnímá jako volbu slabých, kteří se nechají snadno ovlivňovat – naopak ti silní věří v sebe samé a své svobodné nezávislé rozhodnutí.

A: (..) Já mám jenom jeden život, a když umřeš – konec. Ale v té arabské kultuře, oni ti říkají: budeš žít v jiné podobě, a tak. To jsou kecy jenom. A právě když je člověk slabý, věří na to. (..).

Presvědčení o neexistenci náboženské eschatologie u Abdiho vypovídá také o důrazu Kabylů na svobodnou volbu jednotlivce – a potažmo o důležitosti berberského kulturního symbolu „homme libre“, tedy ideje svobodného člověka (viz podkap. „*Kabylská identita v symbolech*“).

V Kabýlii je proislámský diskurz dlouhodobě vyčpělý, byť se k němu tamní obyvatelé stále z formální stránky hlásí. Někteří Kabylové jsou praktikujícími křesťany, a náboženským zvyklostem se nevěnují pouze z individuálního hlediska, ale i na rodinné, potažmo veřejné rovině. Jamal mi sdělil, že je praktikující katolík, angažovaný v církevní instituci, a ke křesťanství vede se svou ženou i své děti. Tendence Kabylů ke křesťanství má také kořeny

v Kabýlii, protože není Jamalovo katolické vyznání pro kabylskou optiku něco zcela nepatřičného, jelikož se v Kabýlii formovaly i křesťanské komunity (Direche, 2004: 9).

Bezprostředně poté, co se Jamal zmínil o svém vyznání, rozhovořil se o nutnosti vzájemné pomoci a solidarity. Z této návaznosti na náboženský aspekt jsem vyhodnotila, že víru pravděpodobně vnímá i jako nástroj k prohloubení lidskosti a pokory v mezilidských vztazích české společnosti.

V rozhovoru s Bilalem jsme hovořili, v návaznosti na islámskou náboženskou povinnost v období Ramadánu, o tématu půstu.

B: Vidím to i tady, vidím Araby tady. Například momentálně je Ramadán. Znáte ramadán? V češtině půst. Nesmíte pít alkohol, jíst, mít sex.

E: Jojo, znám to.

B: Ale upřímně si myslím, že půst je dobrý. Ale jak to dělají oni, to ne. Protože naše tělo, náš žaludek, játra.. je tam tuk, způsobuje to cukrovku.. Jestli jste neměla cukrovku, tak po ramadánu byste jí měla. Jak nejí přes den nic, a pak sní všechno najednou. Je to jako teplotní šok. Chvilí zima, a pak prudké teplo. Ale jinak na dva, tři dny je půst dobrý.

Vliv náboženství, který je u Kabylů spíše vnímán durkheimovsky jako „sociální fakt“⁷, jako instituce (jelikož bývá asociován s alžírskou politikou), Bilal také popisoval k souvislosti se Západním, v současnosti populárním konceptem „osobního růstu“⁸.

6.5.10.1. Berbeři a judaismus

V souvislosti s komunikací v manželství s Češkami jsem se Kabylů ptala i na volbu jmen svých dětí. Obvykle uvedli, že dávají dětem univerzální nebo česká jména. Zmiňovali se mi o jménech jako Jakub, David, Daniel či Ruben. Onur dodal, že to jsou jména spíše židovského původu. Doptávala jsem se, zda je za tím nějaký důvod. Bylo mi vysvětleno, že za tím není žádný specifický, náboženský důvod:

⁷ Sociální fakt v Durkheimově pojetí „je (adekvátním) zachycením společenských jevů, schopných vykonávat vnější tlak na jedince, anebo takových, které v rámci dané společnosti mají svůj vlastní život, nezávislý na individ. projevech, a které lze zkoumat jako „věci“ (Čechák, 2017).

⁸ Popularizovaný „osobní růst“ je i terčem kritiky mnoha současných autorů, jako kupř. Jan Markel

E: A můžu se zeptat, proč zrovna židovský? Jen tak?

O: Jen tak. Já to neberu z hlediska náboženského. Já respektuju veškeré náboženství, není za tím žádný důvod.

Také ale zmínil, že existuje spojitost mezi Berbery a Židy:

E: A u vás, jestli se můžu zeptat, vaše rodina byla křesťanská?

O: Ano, například moje děti byly pokřtěné, a u nás měli obřízku. To je totiž u nás tradice.

E: Jakože v Kabylii je tradiční obřízka? A proč? To nějak souvisí s tím židovstvím?

O: Ano. Je to židovská i berberská tradice.

O: Protože – o tom se nemluví, ale je to tak – spousta Židů pochází z berberských rodin. Berbeři byli první obyvatelé severní Afriky, byli před Kristem. Bohužel se o tom nemluví.

Existence židovských komunit v severní Africe se datuje již od dob Antiky (Simon, 2014). Schroeter (1997) píše, že v mnoha případech byli Židé integrální součástí berberských komunit, kde mluvili berberskými jazyky a sdíleli s nimi mnoho zvyků. Důležitým aspektem těchto vztahů bylo i náboženské a kulturní ovlivňování, kde se předpokládá, že některé berberské kmeny byly v dávných dobách konvertovány na judaismus, což způsobilo, že židé a Berbeři sdíleli některé rituály a tradice. Tato historie byla často dokumentována a romantizována evropskými cestovateli a koloniálními etnografy během francouzského protektorátu, což ovlivnilo vnímání Židů v Maghrebu (Schroeter, 1997: 169-187).

Nověji Beider (2017) nicméně teorii o propojení židů a Berberů zpřesňuje. Píše, že neexistují dostatečné důkazy k tomu, abychom potvrdili nebo vyvrátili, zda Berbeři, kteří konvertovali k židovství, měli vliv na genetický původ židů v Maghrebu (Beider, 2017: 61). Beider píše o existenci Židů v severní Africe před invazí Arabů (Beider, 2017: 41), a i přes výskyt židovských jmen u severoafrických obyvatel vyvrací předpoklad o kauzalitě berberského původu židů.

Především je důležité zmínit, že souvztažnost Berberů a Židů, kterou Kabylové zmiňují, je ovlivněna jejich interpretačním rámcem. Kabylové také na základě svých protiarabských autostereotypů zvýrazňují spojitost Berberů s židovskou, tedy nearabskou společností, a to mnohdy více, než jak to odpovídá reálné skutečnosti – židovsko-berberské propojování je tedy do určité míry hyperbolické.

6.5.11. Transnacionální aktivismus Kabylů v ČR

Transnacionální aktivismus, tedy aktivismus překračující hranice národa, je pro fenomén migrace příznačný. Kabylů se týká velmi úzce, vzhledem k jejich vnímání Kabýlie v pozici ohrožení. Přirozeně proto vyhledávají možnosti, jak svou „kabylitu“ i veřejně sdílet. Transnacionální aktivismus hraje zcela klíčovou roli v rámci kabylského emancipačního boje (Hyánková, 2015: 196). Zároveň jej lze považovat za dílčí součást symbolického kapitálu Kabylů.

Existuje mnoho organizací, které sdružují Kabyly v rámci tohoto aktivismu. Jejich jádrovou oblast činí Francie, jelikož se na jejím území zároveň nachází největší kabylská diaspora. Významnou roli představuje mezinárodní *Hnutí za autonomii Kabýlie* (MAK⁹), s aktivní snahou o vyzdvižení kabylského nároku na svobodu a nezávislost. Jedním z projevů je například vytvoření jedinečné vlajky Kabýlie, zdůrazňující zároveň samostatné postavení v rámci celé berberofonní společnosti (Hyánková, 2015: 190). Členství ve hnutí MAK je zároveň velmi rizikové, a to proto, že alžírská legislativa znemožňuje z politických důvodů Kabylům návrat do své domovské oblasti v Alžírsku.

Tato situace ukazuje na komplexní problém, který spočívá v porušování lidských práv, obavách o svobodu projevu a sdružování v Alžírsku a také v absenci spravedlivých soudních procesů. Aktivismus Kabylů v MAK je reakcí na nespravedlnost a potlačování jejich politických práv v rámci alžírského státu, za což mnohým hrozí soudní stíhání (Amnesty International, 2023).

Jednou z nejdůležitějších historických opěrných pilířů v rámci emancipační činnosti je událost Berberského jara.

Berberské jaro bylo období protestů v alžírské Kabýlii od března do června 1980, kdy obyvatelé bojovali za svá jazyková a kulturní práva. Začalo zakázanou přednáškou o berberské poezii a vyústilo v násilné střety mezi mládeží a policií. Tato událost položila základy pro politický aktivismus berberské komunity v Alžírsku a Severní Africe (Roberts, 1980).

Azim, který se sám označuje za militantního politického aktivistu pro osvobození Kabýlie, o aktivismu Kabylů pregnančně hovořil, a také mi ukazoval vlastní videozáznam pořizený z demonstrace u univerzity v kabylském městě Tizi Ouzou.

⁹ Mouvement pour l'Autodetermination de la Kabylie – přeloženo z francouzštiny

A: Nejsem separatista. Jsem nacionalista. Hlásím se ke svému rodnému jazyku, ke svým předkům. Nejsem zbabělec, abych opouštěl svou kulturu a přinášel jinou kulturu, která mi nepatří, která se k mé kultuře nehodí. Takže to je zásadní. To je to, co možná evropská vláda v tuto chvíli nepochopila. Ale my jsme v procesu uvolňování kabyly. Je pravda, že v současné době procházíme poměrně složitým obdobím. Ale jsem si jist, že náš boj je zdravý. Náš boj je pravdivý. Jsem si jistý, že zvítězíme. Kabylyta zvítězí, protože jsou lidé, většina lidí na světě, kteří jsou inteligentní, kteří jsou lidští, kteří dali dobrý obraz lidstvu.

Azim o kabylské identitě hovořil jako o „kabylytė“. Jakožto kabylský migrant, který přijel do České republiky s hlavní motivací a snahou o osvobození Kabýlie, se jeho inklinace k nativní kultuře projevovala ze všech dotazovaných Kabylyů jako nejmóraznějši.

V rozhovoru s Abdím jsme hovořili o povědomí Čechů o Kabylech a konverzace se k aktivismu stočila také:

E: Málokdo tady v Česku slyšel o Kabýlii.

A: No jasně, abych tady oslovoval lidi.. na to potřebuješ nějaké aktivity. Kdyby nás bylo nějakých sto, dvě stě tisíc, tak vezmeme vlajky, půjdeme na Václavák, a lidi už budou vědět. Ale informovat lidi individuálně, to málo. A také nemám čas. A je to hodně práce. Práce, peníze, čas.. Jamal začal dělat, jako dobrý. Pozval nějaký zpěváky, co přijeli. Ale já to mám v hlavě furt, abych vzal naše holky, z Francie. Jako ve Francii jsou hodně asociace (pozn.: kabylské). A ukázat tu kulturu, kdyby šly třeba na Václavák, udělaly nějaký koncert nebo nějakou slavnost. Tady se nedělají nějaký koncerty mezinárodních kultur. Tam ve Francii jo, v Kanadě to taky dělají. A vzít ty naše holky, v tradičních šatech, a třeba zpívat nebo tancovat, pak to Češi uvidí.

Abdiho výpověď (*málo času, hodně práce*) je reprezentativním argumentem českých Kabylyů, proč se kulturní události na podporu a upomínku Kabýlie nekonají moc často.

6.5.11.1. Touha po autonomii

Kabylové se považují za součást celé berberské etnické skupiny. V rozhovoru s Azimem jsem se zajímala, proč jsou Kabylové ze všech ostatních berberských kmenů nejvíce emancipačně angažovaní. Podle Azimovy výpovědi je jedním z důvodů fakt, že mají Kabylové

z celé oblasti nejvíce rozvinutý intelekt a více si tak uvědomují znevýhodněnou pozici Kabýlie z nadnárodního hlediska, a proto nejmarkantněji projevují svou touhu po autonomii.

Onur v souvislosti s osvobozením Kabýlie vyzdvihl myšlenku o kontrapunktním přístupu Francie k alžírsko-kabylské situaci:

E: A co se týká osvobození Kabýlie, myslíte, že je možné v blízké době, že by se to mohlo osamostatnit?

O: V blízké době? S pomocí Evropy by to mohlo jít. Tak do deseti, patnácti let, dejme tomu. Ale vláda by s tím musela souhlasit.

E: Myslíte, že by Evropa pomohla? Myslíte, že třeba i Česká republika?

O: Ano, v rámci Evropské unie. Francie tomu pomáhá.

E: Protože tam je nejvíc Kabylů..

O: A to je právě ten paradox. Ve Francii je to trochu jinak, jakože na jednu stranu, že chtějí, aby byla Kabýlie osvobozená nebo aby měla autonomii, na druhou stranu, že vlastně souhlasí s vládou v Alžírsku, protože majetek státu má v tom ruce i Francouzi. Mají v tom své zájmy.

E: Že to je jako střet zájmů.

O: Ano.

6.5.12. Představy o identitě potomků

Během mého setkání s Kabylly jsem se také zabývala otázkou jejich představ a přání týkajících se identity jejich potomků v Česku. Tázala jsem se, jak by chtěli, aby se jejich děti cítily v rámci své etnicity. Kabylů, kteří dosud žádné potomky v Česku nemají, jsem se ptala na jejich představu, kdyby hypoteticky děti měli. Zajímalo mě, zda mají nějaké touhy, jak by jejich potomci vnímali a rozvíjeli svou vazbu ke kabylským kořenům. Bylo pro mě důležité získat představu o tom, jak by tito jednotlivci přenesli a podpořili příslušnost k berberské kultuře a identitě ve svých budoucích generacích v Česku.

Odpovědi často potvrzovaly kabylskou liberalistickou mentalitu. U některých byl důraz na přináležitost k češství silnější, někteří naopak vyzdvihovali hodnotu svobodné volby například prostřednictvím udělení svým dětem dvojího občanství.

Snažila jsem se dopátrat, zda si Kabyllové u svých potomků přejí, aby se ve většině situací života ztotožňovali s českou identitou. Otázka neměla vybízet ke konzervačnímu zařazení charakteru identity, ale spíše jsem skrze její klatbu chtěla zjistit, zda souzní s českou společností natolik, aby jí chtěli reprodukovat prostřednictvím svých dětí.

Vyjádření Onura:

E: (..) A když se zeptám tak hloupě – jak byste chtěl, aby se vaše děti cítily v rámci té etnicity? Jakože jsou Češi, nebo Kabylové..

O: No, jako dvou kultur, jako různé. Samozřejmě až dospějou, tak záleží na nich. Dokonce jsem jim dal dvojí občanství, protože nemůžu jako rodič nějak omezit svoje děti. Až vyroste, tak se rozhodne sám. I může jít, pokud má nárok, tak proč ne.

Vyjádření Bilala:

E: A kdybyste měl dítě, chtěl byste aby měl identitu Čecha?

B: To je těžké. Je na něm, aby se rozhodl. Tady, kdyby žil, nemůžu ho k ničemu nutit. Chci, aby se svobodně rozhodl.

Vyjádření Abdiho:

E: Ještě se vás zeptám, co se týká té kabylské identity - vedete vašeho syna tak, jako že je Čech?

A: Ano, Čech.

E: A myslíte, že to má stejně, že se tak cítí? Nebo myslíte, že i občas cítí vazbu k té Kabylii.. Nebo takhle – chce se třeba učit kabylsky?

A: On umí pár slov. Azul.. A něco francouzsky taky, protože on studuje francouzštinu ve škole. Ale jako nechám ho, až se rozhodne sám.

Abdi nicméně hovořil o tom, že synovi přidělili čistě české občanství, ačkoli měl nárok na obě. I to vypovídá o vůli k plnému prolnutí se společností České republiky.

Vyjádření Jamala:

E: (..) A ještě, jak myslíš, že se tvoje děti cítí být v rámci etnicity? Jestli se cítí být čeští nebo kabylstí..?

J: Cítí se být stoprocentně čeští. Jen otec je původem Kabyl, ale oni jsou Češi. Zároveň chci, aby děti vnímali tu svou krev. Mám tu rasu. Berbeři, to je nejstarší rasa světa.

Většina českých Kabyků tedy hovořila o tom, že své děti nechtějí omezovat v jejich kulturní identitě a že by chtěli, aby si svou identitu vybraly samy. Poukazuje na to, že považují identitu za něco flexibilního, což reflektuje souhlasný postoj k multikulturalismu – tedy přístupu zdůrazňující hodnotu různorodosti etnických, kulturních a náboženských skupin v

rámci společnosti (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2020). Zároveň když jsem se ptala na otázku výchovy v souvislosti s vlivem kabylské a české kultury, z výpovědí některých Kabyků poměrně jednoznačně vyplynulo, že pro jejich děti je převládající a identitu určující kultura česká. Zmiňovali, že jejich kabylský původ v jejich sebepojetí nehraje tak významnou roli, zároveň ale vyzdvihovali, že kabylské kořeny nechtějí takzvaně „zametat pod koberec“. Například Jamalova zmínka o tom, že učil svoji dceru hrát na kytaru kabylské písně, nebo Onurův komentář k tomu, že pouští dětem CD s kabylskou hudbou, vypovídá o jejich motivaci k udržování kultury Kabýlie.

J: (..) Dcera Natálka žije především u maminky, ta hraje na kytaru – hraje i naše¹⁰ písničky. Už je 1. rok na univerzitě a hraje lacros za českou reprezentaci. Maminka mi dceru chtěla sebrat. Já nemůžu nechat ale moji krev jen tak. Vzal jsem jí do Francie, naučil jsem jí lyžovat, hrát na kytaru. Já jsem chtěl, naše kultura je taková.

Potomci mohou být také vnímáni jako živoucí potenciál k realizaci dětských snů, co si Kabylové odvezli z Kabýlie, která jim seberealizaci neumožňovala, což je Emirův případ:

Eva: Jak bys chtěl, aby se tvé děti cítily v rámci etnicity? Jako Češi, jako Kabylové?

Emir: Něco ti řeknu. Když jsem byl mladý, situace v Kabýlii byla složitá. Například vzdělání bylo těžko dostupné. Musel jsem od dětství pracovat pro svou rodinu. Ale měl jsem sny. A tady v Česku jsou realizovatelné. Proto bych chtěl udělat pro své budoucí děti maximum k tomu, aby uskutečňovaly moje sny, které jsem si přál.

6.5.12.1. Čeští Kabylové o aktivitách svých dětí: v hlavní roli sport

Někteří Čeští Kabylové také hovořili o aktivitách svých dětí a jejich úspěšnosti. Kupříkladu Jamal zmiňoval široké spektrum jejich zájmů, jejichž prostřednictvím zdařile

¹⁰ Myšleno kabylské písně. Kabylská kultura je jedinečná díky své bohaté a dynamické hudební scéně, která odráží její historické a kulturní bohatství. Tato kultura přežívá a rozvíjí se i v moderní době, což dokazuje její schopnost přizpůsobit se a integrovat jak východní, tak západní vlivy, zatímco si zachovává svou jedinečnou identitu a tradiční hodnoty. Kabylská hudba, charakterizovaná svou emotivností a složitostí, slouží nejen jako prostředek uměleckého vyjádření, ale také jako nástroj pro uchování a předávání kulturního dědictví (Benbraham, 2012).

rozdívají své schopnosti. Z výpovědi bylo patrné, že píle a cílevědomost jsou pro některé české Kabyly důležitou hodnotou, kterou se na své děti snaží přenášet:

J: Oba synové jsou hokejisté, co chtějí hrát na profesionální úrovni. (..)

E: (..) Vedeš své děti hodně ke sportu?

J: Děti hodně vedu ke sportu. Mají trénink v 6 ráno každý den. Chci v nich rozvíjet to odhodlání a pracovitost.

Ve spojitosti s aktivitami potomků hovořili Čeští Kabylové o sportu. Onur zmiňoval, že se synové věnují rugby a fotbalu. Jamal mi sdělil, že jeho dcera hraje lacros.

K tomu také hovořil o tom, že se naučil v Česku lyžovat, a učil tím i svou dceru. Mnozí čeští Kabylové se také svěřovali, že jsou fanoušky českých fotbalových týmů. Jde také o známku rozsahu Jamalovy afinity k českým zvyklostem, vypovídající tudíž i o hloubce přijetí kulturního kapitálu českého prostředí.

Sport, na který je v jejich případě kladen důraz, lze chápat také jako významný statusový symbol, který upozorňuje na určité postavení v sociálním poli a také prestiž (Keller, 1992). Keller také poukazuje na integrační funkci adopce statusových symbolů: „*Snaha zviditelnit vlastní status druhým vede k užívání statusových symbolů, jimiž mohou být i symboly referenční skupiny, tedy té skupiny, do níž by jedinec teprve chtěl proniknout.*“ (Keller, 1992: 145-146).

Druhou stranou mince kabylské pracovitosti a cílevědomosti je nedostatek volného času, který se propisuje do soužití Kabyků s jejich potomky. Jak kupříkladu zmínil Jamal, že nemá kvůli pracovním povinnostem na děti velké množství času:

J: (..) Nemám moc času na děti, pro mě čas hraje velkou roli. (..)

S tím jsem se zamýšlela i nad otázkou naplnění potřeby otcovské lásky. Mají děti přirozeně blíže k matce Češce, a proto tím pádem i k české sociokulturní identitě? (Viz podkap. „*Otázka sebepojetí*“)

6.6. Realizace rozhovorů s česko-kabylskými potomky

6.6.1. Komunikační kanály

S česko-kabylskými dětmi byla trochu komplikovanější domluva, respektive celková komunikace. Kabylové, s nimiž jsem hovořila, tedy otcové těchto potomků, mi poskytli jako kontaktní údaj jejich e-mailové adresy. Dlužno podotknout, že jsem si zprvu nebyla jista, zda kontakty, a potažmo data od česko-kabylských potomků, dostanu; nicméně, nakonec se mi podařilo získat důvěru Kabyľů, a s tím i možnost zkoumat formování identity jejich dětí.

Rozhovory probíhaly v češtině, tedy v jejich mateřském jazyce. S nezletilými potomky byly rozhovory uskutečňeny za přítomnosti rodičů, s jejich výslovným souhlasem o zaznamenávání v rámci výzkumných účelů. Přístup potomků v rozhovoru byl velmi vstřícný a projevíli ochotu a zájem o téma.

Je třeba uvést v potaz, že ve výpovědích Rubena a Davida hraje roli jejich věk. Jako děti jsou více zaměřeni konkrétně, a proto nerozvíjeli tak abstraktní úvahy. Jejich perspektiva je velmi ovlivněna volnočasovými koníčky – zde například co se týče sportovních aktivit. Nedostí na tom, jejich vstřícnost a interest pro účast v rozhovoru přinejmenším vypovídá o zájmu sdílet svou vazbu ke svému etnickému původu.

6.6.2. Vztah dětí ke Kabýlii a kabylské kultuře

Asociace s Kabýlií, na níž byla mířena první otázka v rozhovorech s česko-kabylskými potomky, se vyznačovala jistou náhodností a neosobním postojem informátorů. U Onurových dětí nebyla k názvu „Kabýlie“ žádná přímá spojitost ve smyslu daného regionu; o Kabýlii jako takové se vyjadřovali jako o Alžírsku. Jak konstatuje Ruben:

E: Co pro tebe znamená Kabýlie?

R: Já ani nevím, protože to moc neznám a.. prostě.. taťka mi o tom nic moc neříkal, mně přijde jenom, že prostě jedu do Alžírska a moc se nezajímám o tyhlety národnosti.

V rozhovoru s Davidem byly patrné Onurovy návodné náznaky k dětem ve spojování Kabýlie s berberofonní oblastí.

E: Když se řekne Kabýlie, co se ti vybaví?

D: Hmm.. kabát. Kabel.

O: Kabýlie je oblast, kde žiju. Oblast v Alžírsku.

D: Jo? Asi ted'ko tátovo dům, no.

O: Jak ty tomu říkáš, Berbersko. Místo Alžírsko Berbersko.

Z konverzace bylo patrné, že kabylskému otci na povědomí dětí o odlišnosti jeho rodné krajiny od Alžírsko opravdu záleží. Zároveň z výpovědí dětí vyšla najevo libost a zájem vůči svému berberskému původu. Kabýlii vnímají česko-kabylstí potomci vesměs pozitivně:

E: (..) A Rubene, chtěl by ses tam vypravit ještě někdy? Nebo jezdíte tam často?

R: No, naposledy tohle léto a pak v šesti letech, nebo v osmi, já už si to vůbec nepamatuju. A určitě mě to tam baví, takže bych tam chtěl jezdit hodně.

Z rozhovoru s Jamalovo dcerou vyplynulo, že svůj berberský, resp. kabylský původ zásadním způsobem neprožívá, jak ostatně tvrdil i Jamal.

E: Takže, já bych se tě chtěla nejdřív zeptat, co se ti vybaví, když se řekne Kabýlie. Jestli se ti s tím něco asociuje?

N: Tak vzhledově třeba ty jejich šaty.

E: A jakéj k tomu máš vztah přímo? Jestli je to pro tebe nějakým způsobem důležitý?

N: Asi to tak nevnímám, jako důležitě. Je to něco jako kdyby ses mě zeptala, co pro mě znamená být Čech, žejo. To je to samý.

(..)

E: Myslíš, že kdybys jela do Kabýlie, že by se tam v tobě probudilo nějaký pouto?

N: Asi ne. Bude to jako návštěva další země. Bude to cool vidět, kde taťka vyrůstal a tak, ale jinak moc ne.

Kabýlii si Nikola spojovala s tradičními oděvy, které jsou pro tamní oblast typické. Barevné šaty, které kabylské ženy nosí, jsou důležitým kulturním symbolem, který je mimo jiné vyzdvihován při slavnostech v Kabýlii (například na svatbách nebo různých oslavách), ale také v kabylských komunitách v emigraci v rámci upomínek důležitých událostí, jako je kupříkladu Berberské jaro. Nikola také hovořila o těchto šatech později v souvislosti s otcovo prokabylskou angažovaností (viz později, podkap. „Vztah dětí k aktivismu“).

V každém případě Nikola projevovala zájem Kabýlii navštívit.

E: A ty jsi byla i v Kabýlii?

N: (Vrtí hlavou). Nebyla.

E: A chtěla by ses tam podívat?

N: Určitě. My jsme tam měli jet, ale nějak se to zamluvilo.

Když jsem se na vztah ke Kabýlii ptala Davida s Rubenem, odpovědi odkazovaly na tamní životní prostředí a klima. Často zmiňovali teplotní podmínky jako spojitost s Kabýlií (resp. Alžírskem). Poukazuje to na skutečnost, že přírodní podmínky mají také zásadní vliv na utváření subjektivního vztahu ke Kabýlii:

E: Chtěl bys žít celý život v Česku? Nebo dovedeš si představit, že bys měl ženu a děti v Kabýlii?

R: No, asi ne, spíš bych chtěl mít rodinu tady a tam spíš jezdit. Protože tady je lepší počasí, tam je strašný vedro. Ale ty vedra mi nevadí, sluníčko mám rád, ale žít bych tam nechtěl.

E: A když jsi tam byl, jak to na tebe působilo?

D: No, takový jako, hodně velký vedro tam bylo. Je tam vedro.

Mnohdy důležitým, a zároveň ne vždy uvědomovaným faktorem na formování identity, jsou také právě přírodní vlivy (resp. geografické podmínky). Vztahuje se k tomu Stehlík (2020): „*Geografické podmínky formují specifické prostředí, v němž společnosti mohou rozvíjet specifické činnosti a vzorce aktivit. Produkují také nárok na myšlení, v důsledku čehož jsou obyvatelé některých zemí, zejména v mírném pásmu, v němž se střídají roční období, nuceni přemýšlet o budoucnosti. Musí plánovat, strukturovat a organizovat.*“ (Stehlík, 2020: 78). Takto ilustrativně poukazuje Stehlík na to, že identitotvorné aspekty nelze zahrnovat a paušalizovat pouze do roviny sociokulturní a politické. Můžeme to vnímat jako vysvětlení, v čem tkví alžírská letargie a všeobecná apatie, a z druhé strany v tom lze pozorovat i smysl pro organizovanost a plánování, který Kabylové české společnosti připisují.

Celkově vzato, vztah ke Kabýlii se u Rubena s Davidem projevuje spíše jako „zajímavý zážitek z dovolené“, nicméně jejich chtíč ke sdělování těchto zkušeností upozorňuje na skutečnost, že považují svůj kabylský původ jako v jistém smyslu speciální součást jejich života.

6.6.2.1. Vnímání nespojitosti s Alžírskem

Chlapců jsem se také ptala na jejich obeznámenost s odlišností Kabýlie a Alžírsko. Rubenova slova pak následně Onur dovysvětlil:

E: Máš nějaké povědomí o tom, jestli se Kabýlové nějak odlišují od zbytku Alžírsko?

R: To ne, mně to přijde úplně stejný všechno. Já to nerozeznávám, teď jsem tam byl jen 14 dní a předtím jsem si to vůbec nepamatoval. Přijde mi to úplně stejný.

O: On to úplně nevnímá.

E: Jo, no jasný, že to je spíš ta politika.

O: Proto já mu říkám, že u nás je to trochu jinak nastavený.

Stejnou otázku jsem položila i Davidovi:

E: Slyšel jsi o tom, že je tam to rozlišení, Alžírsko a Kabýlie?

D: No, jako slyšel.

E: A co jsi o tom třeba slyšel?

D: No od táty většinou slyším, že nemá rád Alžírsko, ale má rád jako Berbersko. Tu část toho Alžírsko. Ale vždycky, když se ho zeptáš, proč nemá rád to Alžírsko, on vždycky nadává na tu jejich politiku a tak.

Z odpovědí bylo evidentní, že si alžírsko-kabylskou diskontinuitu Onurovy děti příliš neuvědomují. Z Davidova vyjádření nicméně vyplynulo, že otcovy antipatie k Alžírsku vnímá. Hovořil o tom v návaznosti na konverzaci o jeho zálibě v rugby:

E: Máš nějaký sen, čím bys chtěl být, až budeš dospělej?

D: Profesionálním rugbyistou.

E: Jo? Takže jste oba tahle na sport? A hrál bys třeba za Kabýlii, kdyby to šlo?

D: No, kdyby mě vybrali do český reprezentace, tak bych šel radši do Česka než do Alžírsko, ale zase jakoby.. kdybysem šel do Alžírsko, tak nevím, jak by s tím taťka. Protože vždycky když hraje reprezentace alžírská, tak on jí nikdy nefandí. Vždycky fandí protějšimu týmu. On moc nemá rád alžírské fotbal nebo..

O: No, jako, kdyby to byla samotná Kabýlie, to bych fandil.

6.6.2.2. Volnočasové aktivity v Kabýlii očima česko-kabylských potomků

Také jsme hovořili o kabylských volnočasových činnostech. Ruben se zmiňoval se o tom, jak si tamní děti společně hrají, že se scházejí mnohem častěji a ve větším počtu, ve srovnání se zkušeností z Česka.

Onur se do rozhovoru zapojil. Poukazoval na nedostatek času, který rodiče v Kabýlii věnují svým dětem, který také lze chápat jako zdůvodnění častějšího sdružování dětí.

R: Jedna holka, vždycky má u sebe mobil, a vždycky když se jí vezme, tak začne brečet. Takže nějaký jsou na tom i tam závislí. Že ty rodiče jim to povolují, že jim to nevadí. Tam jsou hodně ukřičení, takže rodiče, když jim dají mobil, tak je jim spíš jedno, když jsou pak na tom závislí, protože jsou rádi, že od nich mají pokoj a je klid. Jak je tam to vedro, tak toho je asi na ně hodně. Je tam hodně velký vedro.

E: Aha, že nemají moc čas na ty děti třeba.

O: Třeba ženy, ty se spíš starají o barák, o všechno v domácnosti. Děti bohužel tam nemají tolik zábavu. Dívají se na pohádky nebo jsou na mobilu. Dneska je to všude, mobil je už součást našeho života.

Vytížení prací a dalšími povinnostmi proto vede k tomu, že rodiče nemají tolik času na organizaci aktivit pro své děti nebo na dozor nad jejich volným časem, pročež kabylské děti přirozeně tráví čas společně bez přímého dohledu dospělých – čímž se také utužují jejich vzájemné vazby.

6.6.3. Zosobnění entuziasmu pro volnočasové aktivity

Ze všech rozhovorů s česko-kabylskými potomky vyplynulo, že mají velké množství zálib, a to zejména pohybových; Ruben mluvil o fotbale, David o rugby, Nikola hovořila o lacrosu a boulderingu. Nadšení a zápal, který z jejich vyjadřování o svých koníčcích vycházel najevo, poukazuje na to, že jde o důležitou složku v jejich sebepojetí a prožívání vlastní identity.

E: Ještě se tě zeptám.. Jaký je tvůj největší sen, čím bys chtěl být, až budeš dospělý?

R: Jo, já bych chtěl být fotbalista.

E: Fakt? Chtěl bys hrát za Plzeň?

R: Jo. Ale pak, kdybych mohl třeba i za národní tým Alžírsko, tak bych si klidně vybral to. Asi taky záleží, jak by na tom byli, kdyby na tom byli špatně, tak bych asi spíš hrál za Česko.

E: Aha. A kdyby na tom byly Česko a Alžírsko stejně, za koho bys hrál radši?

R: Hmm.. to ještě nevím.

O: To je těžké rozhodnutí.

R: V Alžírsku, to by bylo zajímavý hrát proti těm africkéjm klubům, ale zase tady v Česku by bylo dobrý hrát třeba proti Francii a tadytěm klubům.

Tento Rubenův projev kromě zřejmé vášně k fotbalu vykazuje také znaky zvýznamňování svého alžírského původu ve svém životě; jeho závěrečné zdůvodnění preferencí poukazuje nicméně na to, že Alžírsko v tomto smyslu považuje spíše jako variantu otevřených možností ke specifickým zkušenostem v rámci své sportovní aktivity – není zde proto žádný objektivní zájem.

Česko-kabylští potomci mají ke své šíři zájmů velkou podporu ze strany rodičů. Příčinu podněcování motivace k těmto činnostem ze strany kabylských otců můžeme uvažovat v jejich zkušenostech z Kabýlie – jelikož jejich zájmy v tamním prostředí nemohly být do takových rozměrů rozvinuty, kabylští otcové své děti vedou k zapojování do těchto „seberealizačních“ aktivit.

6.6.4. Stigma u potomků

V rozhovorech se také otevřela problematika stigmatu – v případě česko-kabylských potomků se někteří setkávají ve společnosti ostatních dětí s určitou ostrakizací.

Mluvil o tom Ruben:

E: A tvoji kámoši, ví o tom, že máš tátu z Kabýlie?

R: Jo, to jo. No spíš.. třeba jako.. spíš občas si z toho dělají srandu nebo tak. Ně kterým to přijde zajímavý, některým přijde.. říkají že je z tý Afirky a tak.

E: Fakt? To je něco..

R: Ale jako až se budete ptát mýho bráchy, tak ten vám zase něco povypráví. Z něho si dělají velkou srandu, jako že říkají třeba jako.. že má Alžírce tátu a že ho spíš pomlouvají.

Dále se k tomu Rubenův bratr David s jeho maminkou, Onurovo manželkou, vyjádřili takto:

E: Vědí tvoji kámoši, tvoji spolužáci, že seš Kabyl?

D: Jo, jo.

E: A jak na to třeba reagujou?

D: Hmm, spíš tak jako pomlouvaj no.

E: Jo?..

Maminka: Spíš říkají třeba nadávky, ne? Který úplně se ti nelíbí. To řešíme poslední dobou, no.

E: Fakt..

Maminka: Oni to říkají spíš asi ze srandy, ale Davidkovi už to vadí, že mu to není příjemný.

R: Mně jednou řekli, jako že jsem hubenej takovej, tak mi řekli: surikata, a k tomu mi řekli: alžírská surikata. Ale tak těch si nevšímám, protože ty už jsou asi ve velký pubertě.

Nikola ale hovořila o tom, že takovou zkušenost nemá:

E: A setkala ses někdy s tím, třeba i na základce, že by vnímali, že máš ten kabylský původ?

N: Ne, vůbec.

E: Já měla totiž rozhovor s česko-kabylskými dětmi co jsou ještě na základce, a ty mi říkali, že se setkali s tím, že si z nich spolužáci dělali trochu srandu, že jsou z Afriky a tak.

N: To u mě vůbec. Spíš to berou, že to je hustý.

E: A zajímají se o to?

N: No zeptají se, odkud ta Kabylie je, jak to tam vypadá a tak.

S projevy stigmatu ve formě zesměšňování a šikany obecně pro odlišnou etnickou příslušnost se setkávají příslušníci druhé generace migrantů poměrně často, není to ale pravidlem. Vliv na předsudky dětí příslušných majoritní společnosti vůči dětem etnicky minoritních skupin má také sociokulturní nastavení společnosti a potažmo i systému školství. Potvrzují to mnohé výzkumy zjišťující příčiny a vývoj rasových předsudků dětí, o nichž hovoří Průcha (2004). Australský výzkum Gutmanové a Hicksona (1996) ukazuje, že míra rasové předsudečnosti u dětí je tím nižší, čím více jsou zvyklé na rasovou heterogenitu ve svém sociokulturním prostředí. (Průcha, 2004: 110–111). Jinými slovy, zavádění multikulturních přístupů ve školství přispívá k eliminaci negativních postojů vůči etnicky vynikajícím žákům. Relativně vysoké národnostní homogenitě české společnosti, která je ovlivněna nízkým migračním přírůstkem z jiných zemí, zejména zemí blízkovýchodních (MVČR, 2024), je proto vysvětlujícím předpokladem výskytu stigmatizace a jistých forem šikany u dětí s kabylským původem.

6.6.5. Vztah dětí k aktivismu

Šíření povědomí o Kabýlii – i v rámci zmiňovaného aktivismu – považují někteří česko-kabylští potomci za nedůležité, například podle slov Rubena:

E: Myslíš, že by mělo smysl, kdyby se víc šířilo povědomí o tý Kabýlii?

R: Já si myslím, že by to moc smysl nemělo, když to lidi moc neví. Kdyby to chtěli vědět, tak se zeptají, ale přijde mi to zbytečný jim to takhle říkat.

Potomci, jejichž kabylští otci jsou v transnacionálním aktivismu velmi angažovaní, kupříkladu v rámci členství v hnutí MAK, zaujímají postoj zájmu spíše ve prospěch otců, než ze zájmu osobního.

E: (..) Jak třeba vnímáš to, že tvůj taťka je hodně angažovaný v tom aktivismu na ochranu Kabýlie? Přijde ti to důležitý?

N: Určitě to je důležitý. Aby jim to nezaniklo, je to část jejich života, vyrůstali tam..

E: A bereš to i nějak osobně? Že by to mělo vliv i na tebe, že by ses s tím nějak identifikovala?

N: Na mě to nemá moc velkej vliv. Ted' to nějak neprožívám. Kdyby to byl až moc velkej nátlak na ně, tak by se to třeba nějak ukázalo v tý rodině. Takže to možná. Jinak moc ne.

(..)

E: A řeší nějak taťka, aby sis rozvíjela ten vztah ke Kabýlii?

N: Asi to neřeší. Asi ty důležitý akce, na kterých chce, abychom byli, a reprezentovali to, že jsme taky částečně.. Tak to vyžaduje. Třeba když jsem byla malá, organizovali nějakou akci, a musela jsem mít na sobě takový ty jejich šaty. Já nesnáším nošení šatů, takže to byl pro mě největší pain. Ale měla jsem je.

Důvodem nepřilíš velké tendence k těmto činnostem je i fakt, že když nemají česko-kabylští potomci s Kabýlií přímou zkušenost, hůře si k ní vytváří vlastní vazby. Vycestovat do Kabýlie je pro ně více problematické, jelikož jsou jejich kabylští otci členy hnutí MAK, a v důsledku toho tam s nimi vycestovat nemohou.

Vnímání araboislamismu

Ruben se také zmiňoval o svých dojmech a pocitech z Alžírsko (resp. Kabýlie) v souvislosti s vnímáním odlišnosti kulturních tradic vůči české společnosti:

E: (..) Kabyllové, jak mají ty tradice – co se ti na tom líbí a co naopak ne?

R: No, třeba se mi nelíbí, že tam zní třeba pětkrát denně takový ty hudby nějaký bohový..

O: To je z mešity, muezin. Tam je to všude.

E: Jo, aha.

R: Když jsem tam byl, tak se mi stalo třeba čtyřikrát, že jsem tam viděl tátovu švagrovou, tak tu jsem tam viděl, že ta byla někde za rohem a dělala tam takový věci, že se tam klanila..

O: To se právě modlila.

E: Jo, jo.

R: A já jsem se jí najednou lekl, protože vždycky byla nějak černě zahalená, protože jí umřel manžel, a to se nějak tři měsíce drží smutek, a nesmí se prej taky chodit ven.

E: Aha, hmm.

R: Tak jsem se vždycky úplně lekl, přišlo mi to celkem strašidelný.

Výpověď poukazuje na to, že náboženské tradice a rituály v Alžírsku jsou pro potomky českých Kabylů něčím nezvyklým. S ohledem na jejich věk je v každém případě poměrně jednoznačné, že k „araboislamizaci“ Kabýlie ze sociopolitického hlediska nemají zatím vybudovaný kritický subjektivní postoj.

Stejnou otázku jsem položila i Nikole:

E: No třeba, kdyby se Kabýlie osamostatnila, dovedeš si představit, že by si tam založila třeba rodinu?

N: To spíš asi ne. Jsem zvyklá na nějaký komfort co máme tady, a ne že by tam nebyl, ale asi by to bohužel nebylo pro mě. Takže asi ne. Třeba na prázdniny, k babičce, to by mi asi nevadilo. Mají moře, žejo..

E: No jasný, chápu.

N: Takže na prázdniny jo, ale žít bych tam asi nechtěla.

V podobném duchu hovořil i David:

No, a dokážeš si představit, že by si žil v Kabýlii, že bys tam měl i rodinu?

D: No, celkem jo.

E: Jo?

D: No, tak napůl..

E: Že by ses tam jako přestěhoval?

D: No, to zase ne. Spíš jako malej výletovej barák bych si tam postavil.

Výpovědi poukazují na to, že vztah česko-kabylských potomků ke Kabýlii není natolik silný, aby je motivoval k trvalému pobytu tam. Zároveň fakt, že projevují zájem o navštěvování Kabýlie poukazuje na skutečnost, že jim země původu jejich rodiče není lhostejná.

S Nikolou jsme hovořily v souvislosti s tím, jak se staví k hodnotám svého otce v otázce výkonu a pracovitosti:

E: Pociťuješ nějak to, že ten taťka má kořeny v Kabýlii?

N: Když nás zapojuje do těch věcí, co dělá, nebo co by si přál, abychom dělali, tak to jo.

E: Přijde ti, že tátovi hodně záleží na tom, abyste udržovali vztah ke Kabýlii?

N: Určitě.

E: Jo? A jak se k tomu stavíš, vnímáš to někdy jako tlak nebo nucení?

N: Ani ne. Nevadí mi to, ráda se v nějakých věcech zapojujím.

Z odpovědi vyplývá, že jak z vlastní iniciativy, tak ze strany kabylského otce, nemá Nikola příliš silnou tendenci k tomu, aby jakožto částečný kabylský potomek udržovala a reprodukovala kulturu Kabýlie. Nikola se ráda účastní aktivit spojených s kabylskou tradicí, ale necítí to jako povinnost. Poukazuje to na fakt, že „kabylství“ v každodennosti a potažmo identitě některých česko-kabylských potomků není tak zásadní.

6.6.6. Představy o identitě otců

Jak Onurovi synové, tak Nikola přímo zkonstatovali či nepřímo uvedli, že vnímají emfázi na jedinečnost Kabýlie v alžírském kontextu a potažmo na nárok k osvobození. Onur, který není v Hnutí za autonomii Kabýlie členem, své děti k angažovanosti tolik nepodněcuje – na druhou stranu se v nich prostřednictvím návštěv Kabýlie snaží rozvíjet ke Kabýlii osobní vztah na základě jejich přímé zkušenosti s kabylským prostředím – a byť si tento motiv děti pravděpodobně neuvědomují, rozhodně zakoušení Kabýlie „na vlastní kůži“ vnímají a hodnotí jako pozitivní.

Nikola zkonstatovala, že pozoruje velmi silný vztah svého otce ke své nativní kultuře, který se projevuje v širších rozměrech v rámci pořádání různých událostí na podporu a vyzdvihování důležitosti Kabýlie. Navzdory tomu, že souvislost s její subjektivitou v tomto angažmá je pouze okrajová – o důležitosti této činnosti nepochybuje a vyjadřuje jí plnou podporu:

E: Přijde ti, že tátovi hodně záleží na tom, abyste udržovali vztah ke Kabýlii?

N: Určitě.

E: Jo? A jak se k tomu staviš, vnímáš to někdy jako tlak nebo nucení?

N: Ani ne. Nevadí mi to, ráda se v nějakých věcech zapojím.

E: A na těch akcích, co táta organizoval, nebo třeba různá setkání Kabylů v Čechách, chtěla by ses na tom taky nějak podílet?

N: Asi to je spíš tařkova věc. Oni jak se tady všichni znají skoro, tak se asi rádi uvidí, a já je neznám. Takže pomůžu, ale nemusím to organizovat.

6.6.7. Otázka sebepojetí

Tvůrčí roli v otázce identity má u dětí českých Kabylů zejména české sociokulturní prostředí. Z výpovědí vyšlo najevo, že od svého okolí vnímají postřeh kulturní rozdílnosti maximálně na základě svých příjmení, která nejsou v Česku obvyklá; vzorce návyků česko-kabylských potomků o jejich kabylských kořenech v zásadě nijak nevypovídají.

Co se týká subjektivního zakoušení identity, Nikola své kořeny z Kabýlie jako součást své identity tolik neprožívá; vliv na to může mít také faktor výchovy a vazby k rodičům, vzhledem k tomu, že Nikola hovořila o tom, jak trávila většinu dětství spíše se svou matkou z důvodu velké otcovy pracovní vytíženosti.

Naopak David se k alžírskému původu částečně vztahoval. Poukazoval na variabilitu své občanské příslušnosti, a jakou hraje potažmo roli v jeho postavení v kolektivu:

E: (..) Baviš se nějak o tom, že jsi z Kabýlie, s těma kamarádama nebo, jestli se o to nějak zajímaj?

D: No, ani ne. Jim je to prostě jedno. Mně je to tak jako.. že si z toho prostě dělám srandu, že teď jsem z Alžírsko, teď zase z Česka, teď z Alžírsko, teď z Česka.

E: Jo, jo..

D: Takový, že si můžu to občanství volně jako měnit, jednou tak a jednou jinak.

E: Jo, a vnímáš se i jako tak.. že se fakt chvílema cítíš jakože půl napůl?

D: To ani zas tak ne. Je to takový, že když si jdu třeba zahrát s nima fotbal, tak se cítím jako minialžírsko. Jinak ani zas tak ne.

E: Takže se nejčastěji vnímáš jako Čech?

D: No, já se cítím jako člověk. Je to celkem jedno.

Touto stručnou odpovědí mi David připomněl zásadní aspekt v rámci formování identity, a sice její nestabilitu a dynamičnost, vylučující existenci esencialistických „identitních škatulek“.

7. Závěr

Rozličnost subjektivního pocíťování identity se zdá na jednu stranu jako hluboká a bezbřehá, ale zároveň u ní však existují určité dispozice ke stabilitě. Tato bezbřehost se u českých Kabylů nese ve znamení jejich otevřenosti k adaptaci vůči různým kulturním principům a sociálním normám. Svou pozorností k symbolu „svobodného muže“ jsou nakloněni k přijímání „druhých“ a liberálnímu individuálnímu rozhodování o svém životě. Přitom jsou ukotveni svou loajalitou ke kabylskému původu, projevují zájem o rodnou Kabýlii a touží po tom, aby byla osvobozena. Výplodem této „harmonické dvojznačnosti“ jsou jejich česko-kabylští potomci. Nesou si v sobě střípky Kabýlie, které se v nich v určitých momentech života zalesknou a projevují v jejich české každodennosti a potažmo identitě. Na ideji hybridity, o níž se také v této práci opírám, pokládám za nejvíce fascinující její tvárnost a neuzamčenost, což také otevírá dveře k utváření jedinečného symbolického kapitálu a v konečném důsledku různým způsobům formování identity.

Jelikož jsem se snažila svým výzkumem poznat a pochopit podstatu těchto způsobů, zaměřovala jsem se na jejich složitost a dynamiku u formování identity českých Kabylů a česko-kabylských potomků v České republice. Došla jsem k mnohým různorodým objevům a poznatkům, které tyto identitotvorné způsoby vystihují. Analýza rozhovorů ukázala, že identita jedinců ze skupiny českých Kabylů je formována prostřednictvím časté interakce mezi jejich původní kabylskou kulturou a českým sociokulturním prostředím, ve kterém nyní žijí. Zkušenost soužití Kabylů s Čechy (resp. českým sociokulturním prostředím), pokud bychom ji směli do určité míry zobecnit, byla mými informátory popisována jako vesměs pozitivní.

Průběh jejich integrace a enkulturace byl u většiny popisován jako bezproblémový proces. Často se odkazovali na svou adaptabilní povahu a přirozenou otevřenost v přístupu k různým kulturám. Někteří čeští Kabylové se ale zmiňovali o zkušenosti s diskriminací ze strany Čechů, která byla vysvětlována zejména jazykovou bariérou. Tato zkušenost se týkala jedinců, kteří v emigraci žijí zatím jen několik let, a míra enkulturace u nich není na rozdíl od jiných dotazovaných Kabyků ještě tak vysoká. Zároveň z výpovědí u těchto jedinců vyšlo najevo, že Českou republiku stále považují za cílové místo jejich migrace a svobodně se rozhodli v tuzemském prostředí zůstat, protože v jejich zdejší soužití převažují kladné stránky. V jednom případě nebyl pobyt v České republice považován za definitivní, a to u jedince, který je zatím ze všech mých kabylských informantů v Česku nejkratší dobu.

Schopnost některých českých Kabyků naučit se český jazyk se ukazuje jako výsledek snahy o integraci – a potažmo vytváření symbolického kapitálu. Z rozhovorů také vyplynulo, že ve většině případů pocítují čeští Kabylové přijetí a respekt od Čechů, což vypovídá o tom, že nacházení a vytváření „svého místa“ v Česku probíhá vesměs úspěšně. Výzkum naznačil, že Kabylové přistupují k integraci strategicky, často se zaměřují na podnikání v gastronomickém sektoru, což jim poskytuje nejenom živobytí, ale také platformu pro kulturní výměnu a vzájemné porozumění.

Život v České republice hodnotí čeští Kabylové do značné míry jako sebeosvobození od tlaku arabské dominance, a u některých zároveň jako příležitost k podpoře osvobození od tohoto tlaku samotné Kabýlie. Přestože se ve výpovědích o české kultuře vyjadřovali čeští Kabylové hlavně pozitivně, zmiňovali jako jistý deficit její uzavřenost, a obecně menší solidaritnost české společnosti. Vazby ke Kabýlii jsou udržovány od individuální korespondence s rodinnými příslušníky, co tam žijí, po různé formy kulturních aktivit, včetně setkání, která slouží k posílení jejich etnické a kulturní identity – byť se konají spíše výjimečně. Hybridní identita je v tomto případě nejenom výsledkem sociokulturní interakce v prostředí České republiky, ale také se na ní podílí aktivní uchování a reprodukce kabylských hodnot a zvyků. Tato reprodukce je do jisté míry přenášena na jejich česko-kabylské potomky. Kabylové mají vůči etnické identitě svých dětí různé postoje a představy. U některých Kabyků se zdá tendence k podpoře jejich „češství“ výraznější, projevující se například přidělením pouze českého občanství; jiní Kabylové u svých dětí kladou důraz na možnost volby přidělením i občanství alžírského. Jednoznačně se přesto shodují v tom, že stojí o jejich asimilaci do společnosti České republiky; ze žádné výpovědi nevyšlo najevo, že by měli čeští Kabylové tendenci k separatismu a vytváření segregovaných rodin – důvodem je jednak jejich přirozená vůle k individualitě

jednotlivce a zároveň k solidaritě s majoritní společností. Další atribut náležící českým Kabylům je jejich malá početnost, která také vysvětluje, kromě jejich individuálního a řídkého osídlení v Česku, i mnoho dalších jevů spojených se způsobem jejich života v Česku. Například z velké části fakt, že se v České republice nenachází žádná kabylská komunita, která by také přispívala k transnacionálnímu aktivismu Kabylů. Je to proto také jednou z odpovědí na otázku, kde se mísí a kde střetává česká a kabylská kultura. Pro české Kabyly jsou mimo jiné velmi důležité vizuální či zvukové symboly Kabýlie. Většina informantů na tyto prvky značně poukazovala i během výzkumu. Nejtypičtějším symbolem je symbol „svobodného muže“, který odkazuje na kulturu Berberů – etnickou skupinu, k níž se Kabylové řadí a s níž se vymezují vůči alžírské společnosti, ke které z formálního politického hlediska spadají.

Co se týká výzkumu česko-kabylských potomků, je na jednu stranu přirozené držet se vědomí, že jde o děti narozené ze smíšených manželství, kde absorbují kulturní prvky obou rodičů. Hybridita se u nich projevuje různými způsoby, přičemž určitou roli zde hraje edukace rodiče (resp. otce) o kabylské kultuře. Nicméně na základě rozhovorů bylo zjištěno, že důraz kabylských otců na přenos svých kulturních zvyků na své děti není tak markantní, a většina z nich na určité ztotožňování jejich potomků s kabylským původem příliš nelpí. Nicméně touha probudit v dětech zájem o zemi svého původu je zřejmá; z výpovědí informantů vyšlo najevo, že důležitost kabylského původu u svých otců vnímají. Současně česko-kabylstí potomci pocítují u svých kabylských otců negativní postoj vůči Alžírsku. Z rozhovorů vyplynulo, že zájem o Kabýlii se intenzivně vytváří především tehdy, když s ní mají potomci osobní zkušenost. V rozhovorech s dětmi, kteří Kabýlii navštívili, se projevoval jejich zájem o sdílení zážitků ve vztahu k této zemi. Naopak v případě, kdy česko-kabylský potomek s Kabýlií přímou zkušenost nemá, se interest vůči zemi původu projevoval v menší míře. Celkově je přístup dětí ke Kabýlii je poměrně neutrální, spíše kladný, v každém případě z výpovědí rovněž vyplynulo, že jejich multietnický původ různými způsoby působí na okolí – typicky ve třídním kolektivu tato skutečnost vzbuzuje pozornost. V souvislosti s tím se někteří česko-kabylstí potomci setkali s diskriminací, zároveň jiní informanti uvedli, že s určitým stigmatem v tomto ohledu nemají žádnou zkušenost. Ve většině případů není tato záležitost ani častá, ani výrazná; na pocit sounáležitosti česko-kabylských potomků s českou společností nemá zásadní vliv.

V neposlední řadě během rozhovorů vyplynulo, že česko-kabylstí potomci jsou velmi angažovaní ve volnočasových sportovních činnostech, ke kterým je aktivně vedou jejich rodiče, resp. kabylstí otcí. Z výzkumu vzešlo najevo, že tendence českých Kabylů vzbuzovat

čínorodost u česko-kabylských potomků tkví také v jejich zkušenosti s Kabýlií, kde možnosti a příležitosti pro rozvoj aktivit neměli do takové míry k dispozici.

Výzkum o problematice formování identity českých Kabylů a česko-kabylských potomků v prostředí České republiky předesťel mnoho pozoruhodných zjištění. Tato práce přispívá k rozšířenému pochopení multikulturních identit, integrace v evropských společnostech a projevů sociokulturních hodnot v transnacionálním prostředí. Mimo jiné zdůrazňuje potřebu citlivého přístupu k multikulturní politice a praxi, který uznává komplexnost a pluralitu identit ve stále více globalizovaném světě.

8. Seznam literatury

1. Abou-Agag, N. (2021). *Homi Bhabha's third space and neocolonialism*. Global Journal of Arts, Humanities and Social Sciences. Alexandria University.
2. Allport, G. W. (1954). *The Nature Of Prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley Publishing Company.
3. Ashcroft, B., Ahluwalia, D. P. S. (1999). *Edward Said: The Paradox of Identity*. London: Routledge.
4. Bačová, V. (2003). *Etnická identita*. In Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (2003). *Agrese, identita, osobnost*. Praha: SCAN.
5. Bačová, V. (2003) *Osobná identita – konštrukcie – text – hľadanie významu*. In Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (2003). *Agrese, identita, osobnost*. Praha: SCAN.
6. Bauman, Z. (1999). *Globalizace: Důsledky pro člověka*. Praha: Mladá Fronta
7. Beider, A. (2017). *Jews of Berber Origin: Myth or Reality?* Hamsa. Journal of Judaic and Islamic Studies 3.

8. Benbraham, D. (2012). *La musique kabyle actuelle: entre influences orientales et occidentales*. In Cuadernos de Etnomusicología, No. 2, pp. 144-163.
9. Bhabha, Homi K. (1994). *The Location of Culture*. London: Routledge
10. Bogardus, E. S. (1933). *A social distance scale*. *Sociology and Social Research*, 17: 265–271.
11. Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital*. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). New York, NY: Greenwood.
12. Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
13. Bourdieu, P. (1991). *Language & symbolic power*. G. Raymond & M. Adamson, Trans. Cambridge, UK: Polity.
14. Bourdieu, P., & Wacquant, L. (1992). *An invitation to reflexive sociology*. Chicago: Chicago University Press.
15. Bourdieu, P. (2000). *Esquisse d'une théorie de la pratique précédée de trois études d'ethnologie kabyle*. Paris: Édition du Seuil.
16. Direche-Slimani, K. (2004). *Chrétiens de Kabylie, 1879-1954: Une action missionnaire dans l'Algérie coloniale*. Éditions Bouchène.
17. Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton
18. Goffman, E. (2003). *Stigma. Poznámky o způsobech zvládání narušené identity*. Praha: Slon.

19. Grzymala-Kazlowska, A. & Phillimore, J. (2018). *Introduction: rethinking integration. New perspectives on adaptation and settlement in the era of super-diversity*. Journal of Ethnic and Migration Studies.
20. Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: Sage.
21. Hamar, E. (2006) *Diaspora mezi snem a realitou. Znovuobjevená společenství pro transnacionální svět?* Sociální studia. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
22. Huang, X. (2019). *Understanding of Bourdieu*. Review of European Studies. Canadian Center of Science and Education.
23. Hrdlička, M. (2002). *Cizí jazyk čeština*. Praha: ISV nakladatelství
24. Hyánková, T. (2008). *Změny a kontinuita osobních identit kabylských migrantů v České republice*. Praha, FF UK. Dizertační práce.
25. Hyánková, T. (2015). *Z Alžírsko do budoucnosti. Kabylská migrace do České republiky*. Univerzita Pardubice.
26. Kaufmann, J. C. (2010). *Chápající rozhovor*. Praha, Slon.
27. Keller, J. (1992). *Úvod do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
28. Khellil, M. (1994). *Kabyles en France, un aperçu historique*. Hommes et Migrations, 1179, 12-18.
29. Kim, J. (2019). *Ethnic capital, migration, and citizenship: a Bourdieusian perspective*. Ethnic and Racial Studies.

30. Lakjaa, A. (2012). „La jeunesse en Algérie, entre valeurs communautaires et aspirations sociétares.“ In: Chachoua, K. (ed). *L'Algérie sociologique, En hommage à Pierre Bourdieu (1930-2002)*. Alger: CNRPAH.
31. Lánský, O. (2014). Postkolonialismus a dekolonizace: základní vymezení a inspirace pro sociální vědy. Sociální studia, katedra sociologie FSS MU.
32. Lyons, P., Lyons Kindlerová, R., Kemel, M., & Svoboda, T. (2016). *Contemporary Czech Society*. Institute of Sociology of the Czech Academy of Sciences.
33. Lu, Y., Samaratunge, R., & Härtel, C. E. J. (2011). *Acculturation attitude and its effect on work engagement: a case of professional Chinese immigrants in Australia*. In C. Dan (Ed.), *International Proceedings of Economics Development and Research: Education and Management Technology* (pp. 144-149). Singapore: IACSIT Press.
34. Mead, G. H. (2017). *Mysl, já a společnost*. Praha: Portál.
35. Nešpor, Z. (2002). Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty. Prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západní reemigraci 90. let. Sociologický ústav Akademie věd České republiky.
36. Nosková, J. (2014). Biografická metoda a metoda orální historie. Na příkladu výzkumu každodenního života v socialismu. Brno: Etnologický ústav AV ČR
37. Novotná, H., Špaček, O., Štovičková Jantulová, M. (2019). *Metody výzkumu ve společenských vědách*. FHS UK. Kap. Projekt výzkumu.
38. Portes, A., Fernández-Kelly, P., & Haller, W. (2005). *Segmented assimilation on the ground: The new second generation in early adulthood*. *Ethnic and Racial Studies*.
39. Safran, W. (1991). *Diaspora in Modern Societies: Myths of Homeland and Return*. *Diaspora: A Journal of Transnational Studies*.

40. Said, E. (1994). *Orientalism*. New York: Vintage.
41. Sayad, A. (1994). „*Aux origines de l'émigration kabyle ou montagnarde*“. *Hommes et migration*, n° 1179, septembre 1994: 6-11.
42. Shirley, D. (1986). *A Critical Review and Appropriation of Pierre Bourdieu's Analysis of Social and Cultural Reproduction*. *Journal of Education*.
43. Schroeter, D. J. (1997). „*La Découverte des Juifs Berbères*“ in *Relations Judéo-Musulmanes au Maroc: perceptions et réalités*, edited by Michel Abitbol, Paris: Editions Stavit, pp. 169-187.
44. Stehlík, D. (2020). *Jaký vliv mají fyzicko-geografické podmínky na formování identity a vznik sociálního kapitálu?*. Technická univerzita v Liberci. Bakalářská práce.
45. Szaló, C. (2007). *Transnacionální migrace. Proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: CDK.
46. Průcha, J. (2004). *Interkulturní psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004
47. Průcha, J. a Veteška, J. (2012). *Andragogický slovník*. Vyd. 1. Praha: Grada.
48. Rabušicová, M. (1991). *K sociologii výchovy, vzdělání a školy*. Brno: MU.
49. Rasmussen, S.J. (2023). *Transformations and Navigations of Ethnoreligious and Cultural Identity and Belonging among Kabyle Immigrant Converts to Christianity in France*. *Journal of Anthropological Research*. Chicago University Press.
50. Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.
51. Roberts, Hugh. „*Towards an Understanding of the Kabyle Question in Contemporary Algeria*.“ *The Maghreb Review* 5, nos. 5–6 (1980): 115–124.

52. Van Dijk, T. A. (2000). *New(s) racism: A discourse analytical approach. Ethnic minorities and the media*. Philadelphia: Open University Press.
53. Xu, J. (2023). *Identity Construction in the Post-colonial Period: Hybridity and Third Space in Abdulrazak Gurnah*. Francis Academic Press, UK.

Ostatní zdroje:

54. Amnesty International. (2023, January 9). *Algérie. Les condamnations à mort collectives sont marquées par des procès iniques et des allégations de torture*. Dostupné na <https://www.amnesty.fr/presse/algerie.-les-condamnations-a-mort-collectives> [Aktivní 2024-04-18].
55. Čechák, V. (Ed.). (2017). *Fakt sociální*. In Sociologická encyklopedie. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. (Hlavní Editor: Nešpor, Z. R.). Dostupné na <https://encyklopedie.soc.cas.cz> [Aktivní 2024-04-18].
56. Kymlicka, Will. Rok vydání: 2007. Titul článku: "Multiculturalism". Název publikace: Stanford Encyclopedia of Philosophy. Dostupné na: <https://plato.stanford.edu/ENTRIES/multiculturalism/>. [Aktivní 2024-04-18].
57. Simon, R. (2014). *North Africa. Jewish Studies*. Oxford University Press. Dostupné na: <https://www.oxfordbibliographies.com>. [Aktivní 2024-04-18].
58. Mambrol, N. (2016). Homi Bhabha's Concept of Hybridity. *Literary Theory and Criticism*. Dostupné na: <https://www.literariness.org>. [Aktivní 2024-04-18].
59. UJOP - Ústav jazykové a odborné přípravy UK (2024). Zkouška z řeči a češtiny pro občanství ČR. [online] Dostupné z: <https://ujop.cuni.cz/UJOP->

371.html?ujopcmsid=8:zkouska-z-ralii-a-cestiny-pro-obcanstvi-cr. [Aktivní 2024-04-18].

9. SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha č. 1: Obrázky

Obrázek 1 54

Obrázek 2 54

Obrázek 3 54

Příloha č. 2: Transkripce rozhovorů

TRANSKRIPCE ROZHovorŮ

Rozhovor č. 1: Jamal

E: Jamale, já jsem se rozhodla tě zkontaktovat, protože jsem četla knihu Terezy Hyánkové a velmi mě zaujalo téma v Česku žijících Kabylů. Nejvíc mě zajímá téma česko-kabylských svazků, a hlavně, jak vnímají svou identitu jejich potomci. Myslíš, že by to bylo toto téma realizovatelné? Projevují třeba zájem o kabylštinu a kabylskou kulturu?

J: Samozřejmě. Je těžké u dětí najít zájem pro kabylštinu. Nemám moc času na děti, pro mě čas hraje velkou roli. Jsem každopádně spokojený, jak se staví ke své kabylské i české kultuře. Je to ta „mediteránská krev“.

E: Aha.. Jo, to chápu.. A ještě, ty máš prý českou ženu, tak jak se ona stavila k tvému kabylskému původu? Souhlasila třeba s nějakými těmi kabylskými zvyky, ... (dále nebylo z nahrávky poznat, co jsem dodávala)

J: Žijeme v Česku, souhlasila s tím. Moje manželka je učitelka, poznali jsme se, když ještě studovala na univerzitě. Byl jsem již rozvedený z prvního manželství. To, že jsem jí potkal, považuji za osud. Když jsme se potkali, ze začátku nevěděla, odkud jsem – mám černé vlasy a tak.. Přinesla s sebou malý slovník italsko-český – myslela si, že jsem Ital. Narodili se nám děti, jeden má kabylské jméno a jeden české jméno. Dohodli jsme se. Dokonce byla už dvakrát u nás.

E: Jako v Kabýlii?

J: V Kabýlii.

E: Jaký vztah máš k české kultuře ty, a jaký tvoje děti? Líbí se ti česká kulutra?

J: Já ji miluju, miluju českou historii. Když jsem dělal zkoušky na české občanství, měl jsem jedničku.

E: Jo? A ty zkoušky jsou těžké?

J: Strašně těžké. Ale českou kulturu miluju. I moje děti mají velký zájem o českou kulturu.

E: A co přesně se ti na české kultuře líbí?

J: Organizovanost. Ve Francii je chaos. Tady lidé, než nastoupí do tramvaje dávají přednost těm, co vystupují, jsou ohleduplní. Lidé jsou tu na nás hodní. Češi mají o nás zájem, což je pro nás milé. Já osobně jsem chtěl jít dopředu. Alžírsko je stále tiers monde¹¹.

E: A shodují se očekávání, co sis vytvořil před migrací a jak to potom vypadalo?

J: Dřív jsem bydlel ve Francii, v Paříži. Doted' jsou tam moji sourozenci. A naši rodiče jsou v Kabýlii, nejsou gramotní, neumí číst a psát. Po roce 1990 – bylo mi 18 – povinnosti jít na vojnu. 1998 byl jsem zablokovaný v Evropě, a Češi mi umožnili vízum. To, že jsem v Česku, je náhoda, osud. Rok 1998 – v České republice úplně jiné než dnes. Režim sice skončil, ale pořád byl znát. Bylo znát, že je to pomalejší. Až v roce 2001 začala Česká republika vzkvétat. Líbí se mi tady. Miluju jazyky, chtěl jsem učit. Mohl jsem jet do Německa, ale chtěl jsem zůstat. Dopředu jsem nevěděl, že tady zůstanu. Ale vím, co chci.

E: Aha, to je zajímavé, že i bylo tolik poznat, jak se to vyvíjelo to Česko...A tvoje děti, ty chtějí také podnikat?

J: Já doufám, že ne (s úsměvem). Jsou ještě malí. Oba synové jsou hokejisté, co chtějí hrát na profesionální úrovni. Mají sen. Dcera Natálka žije především u maminky, ta hraje na kytaru – hraje i naše¹² písničky. Už je 1. rok na univerzitě a hraje lacros za českou reprezentaci. Maminka mi dceru chtěla sebrat. Já nemůžu nechat ale mojí krev jen tak. Vzal jsem jí do Francie, naučil jsem jí lyžovat, hrát na kytaru. Já jsem chtěl, naše kultura je taková.

E: Fakt? To je super, že jste jí učil i ty kabylské písničky.. A i tedy klobouk dolů s tím sportem.. Vedeš své děti hodně ke sportu?

J: Děti hodně vedu ke sportu. Mají trénink v 6 ráno každý den. Chci v nich rozvíjet to odhodlání a pracovitost.

E: To je něco. A ještě, jak myslíš, že se tvoje děti cítí být v rámci etnicity? Jestli se cítí být čeští nebo kabylští..?

¹¹ Země třetího světa, překlad z francouzštiny.

¹² Myšleno kabylské

J: Cítí se být stoprocentně čeští. Jen otec je původem Kabyl, ale oni jsou Češi. Zároveň chci, aby děti vnímali tu svou krev. Mám tu rasu. Berberři, to je nejstarší rasa světa.

E: Jo? To jsem vůbec netušila. Můžu si dovolit takovou osobní otázku?

J: Jo, v pořádku.

E: Jakého jsi vyznání?

J: Jsem křesťan, praktikující katolík.

E: Fakt?

J: Ano, s mojí ženou se staráme o kostel, máme od něj klíče. Všechny děti mám oficiálně pokřtěné. Je důležité, aby byli lidi citliví, aby si pomáhali. Dnešní doba je těžká.

E: To je pravda... Možná víš, že Češi mají takovou reputaci, že jsou ateisté, co si o tom myslíš? Jestli s tím máš s tím nějakou zkušenost..

J: Připadá mi, že Češi jsou často sobečtí, ateisté. V dnešní době je důležité si pomáhat. Nebýt sobec. V Kabýlii jsme takhle vychovaní, k té solidaritě.

E: Aha. A víš, jak to mají jiní Kabylové v České republice? Jsou někteří z nich praktikující muslimové?

J: Těžko říct, je to možné. Já jim to neberu, je to osobní věc. Kabylové jsou i muslimové i ateisté.

E: To chápu.. A jaké máš vztahy s ostatními Kabyly v České republice?

J: Začal jsem zvat rodinné příslušníky z Kabýlie do Česka, asi 40 lidí, aby se také měli dobře. Nemám už v Kabýlii nic, všechno mám v Česku a ve Francii. Já jediný jsem podlehl tomu češství – narodil jsem se znova. Otevřely se mi oči. Říkal jsem si, že už nikdy nechci pryč. Jelikož jsem sem vzal hodně lidí. Máme 36 pizzerií všude po České republice: (Ostrava, Frenštát, Třebíč, Jihlava, České Budějovice, Písek, Hluboká nad Vltavou, Cheb, Tachov, Žebrák, Beroun, Králův Dvůr, Nučice u Prahy.) To je celá naše rodina, pomáháme si. Jsme pracovití, celá rodina.

E: To je obdivuhodné.

J: Pochopil jsem, že v životě je důležité pomáhat. A být pracovitý. Mám se dobře, jsem podnikatel. Podnikání mám v krvi, ale není to jednoduché. Avec travail, on arrive¹³. Jsem truhlář. Beaucoup de souffrance¹⁴. Ale chci. Pracujeme nonstop. Mám 50 zaměstnanců.

E: A s ostatními Kabyly jsi tedy v kontaktu? Udržujete nějakým způsobem společné kabylské tradice?

¹³ Pokud se tvrdě pracuje, jde to zvládnout. (Přeloženo z francouzštiny)

¹⁴ Hodně utrpení. (Přeloženo z francouzštiny)

J: Mám 11 sourozenců. O Vánocích máme velké setkání, děláme kuskus a tak. Ostatní ale nejsou takoví, jako já. Pomáhám lidem, aby tu byli. Platím jim jazykové školy. Člověk se musí integrovat (zdůrazňuje), aby se dostali do české společnosti. Musí mít tu touhu se podřídit, adaptovat české kultuře.

E: Co tě k téhle angažovanosti nejvíc motivuje?

J: Chci jít dopředu, nechci stát na místě. Česká republika mě obejmula a já využil možnosti, co mi nabídla. V Čechách člověk maká a dostane.

Rozhovor č. 2: Emir

Eva: Proč jsi se rozhodl jet zrovna do České republiky?

Emir: Budu mluvit o mém osobním pohledu. Je tu samozřejmě spousta pohledů obecných. Já byl nemocný a v Alžírsku bylo těžké sehnat léčbu. A proč do Česka? Já nemám rád, když je na jednom místě moc lidí. V Kabýlii má jedna rodina obrovské množství členů. Na rozdíl od České republiky je tam rodina opravdu na prvním místě. Všichni žijí společně a pomáhají si.

Emir: Jelikož jsem mladý, musím pomáhat svým příbuzným. To, co je tady v Česku normální jako svobodné jednání, je v Kabýlii nemorální. Tam je třeba neustále myslet na ostatní členy rodiny.

Eva: Co si myslíš o české kultuře? Máš rád životní styl české společnosti?

Emir: Ano, mám. Totiž, v Kabýlii je na to takové přísloví: Jako voda, co stéká z hor dolů. Tak jako voda teče dolů, musíš jít s ní. Nemůžeš jinak. Tak jak jdou lidé v České republice, tak musím jít i já. Když jsem přijel sem, musel jsem se dělat to stejné, co Češi. Mluvit s nimi, respektovat jejich chování. Osobně mám českou kulturu moc rád. Přiznávám, že mi to otevřelo oči. Protože jsou věci, co v Kabýlii neznáme. Ale mám výhodu. Protože jsou tu věci, kterým nerozumím, možná ty věci jsem dělal špatně a nevěděl jsem to. Tady v Česku ti lidé ukážou, jak máš věci dělat lépe. Teď takto já radím svým bratrům, co je třeba dělat. Když tohle neděláš, bude to takhle.. Například: U nás v Kabýlii když přijede autobus, všichni nastoupí bez žádných pravidel, že by měl někdo přednost. Tady v Česku jsem si všiml, že lidé pouští lidé postupně, mají svá pravidla. Je třeba Čechy respektovat. Když jsem přišel do Česka, všiml jsem si spousty věcí. Například že se chodí vpravo.

Eva: Je něco, co vám chybí v české kultuře, na co jste byl zvyklý v Kabýlii?

Emir: Ano, je toho spousta. Na Češích je něco, co mě znechucuje. V české majoritní společnosti je stále rasismus vůči cizincům. Ptají se: „Odkud“ a spousta z nich je malattentioné, protože

většina Čechů Kabylly nezná. Když se mě někdo zeptá: Odkud jsi? Já řeknu z Kabýlie. Oni se ptají, kde to je, neznají to. Často neví, kde je Alžírsko. Přisahám. Protože tam není takový turismus jako například do Tuniska nebo Maroka. Když jim povím, že to je u Tuniska nebo Maroka, už vědí.

Eva: V Alžírsku je dominantní islám. Býváš občas konfrontován s českou islamofobií?

Emir: Když jsem z Alžírsko, automaticky mi je připisováno, že jsem Arab. Když mi někdo říká, že jsem Arab, štve mě to. Jako tobě, když ti někdo v Německu řekne, že jsi Slovenka. Ne, ty jsi Češka.

Eva: Ano, to mi také připomíná, že ve Francii často spojují Česko s východem a ruským vlivem.

Emir: Jednou, když jsem se bavil s jedním přítelem v kabylštině, se mě pak nějaký pán zeptal, jakou to mluvím řečí. Řekl jsem, že to je kabylský jazyk. Je to součást berberštiny. Slovo „berber“ vychází ze slova „barbar“. Máme takový symbol. (Elias mi ukázal přívěsek na krku s tímto symbolem).

Eva: Co to přesně znamená?

Emir: Je to písmeno Z a zároveň to znamená „svobodný muž“.

Eva: Je zajímavé, jak jazyk ovlivňuje i mentalitu společnosti.

Emir: Ano, je tu ta historie. Při druhé světové válce, než Němci prohráli, byli ti silní, Němci byli ti, co říkají pravdu. Přesvědčovali o své pravdě, například kdyby tvrdili, že tahle židle (ukáže na židli vedle) je stůl. Protože oni byli ti mocní a určovali, co je pravda. Historii píše vítězové. Řekové, Němci, Féničané, Španělé, Francouzi, Arabové, Turci.. Arabové, ti měli velký vliv.

Když probíhala christianizace na severu Afriky, bylo jen pár oblastí, kterých se dotkla. Kabýlie byla jednou z nich. Christianismus přinesl kulturní normy. A všude kolem v Alžírsku byl islám. Moje máma nevěděla, co to je gesto prokřtěování.

Eva: Abych přesněji přiblížila téma mé práce – zajímá mě, jak je ovlivňována identita Kabylů v české společnosti, a jak ji vnímají jejich potomci coby Čecho-Kabyllové. Zajímalo by mě například, jak silná je u vás ta vazba ke Kabýlii.

Emir: Rozumím. Jsem tu od roku 2015, mám dlouhodobě diabetes. Byl jsem hospitalizován v Motole, mám problém se slinivkou a ledvinou. Dva měsíce jsem zůstal v nemocnici, měl jsem neschopenku pouze na 1 rok. Potom máš nárok na invalidní důchod, ale jen za podmínky, že jsi předtím pracoval 5 let a já jen 2. Musím chodit na dialýzu 3 krát denně, na 5 hodin. Večer předtím už to je velmi těžké, nemůžu proto pracovat.

Kabylové si navzájem pomáhají. Když přijde těžká situace, pomůžou si. Ale je třeba upřesnit, že to nejsou všichni Alžíráné, jsou to pouze Kabylové. Kabýlie je kompletně odlišná, je to jako stát ve státě. Kabýlie si jako jediná udržuje pevně svou jedinečnou kulturu z celé severní Afriky. Berbeři jsou i Marokánci, Tunisáné, a Lybijci.

Eva: Takže obyvatelé celé oblasti Maghrebu?

Emir: Maghreb neexistuje. Tento pojem vytvořili Arabové v 60. letech. My ale nejsme Arabové, takže nejsme Maghrebinci. Mně osobně se toto označení nelíbí, protože nejsem Arab. Maghreb znamená v arabštině „Západ“ – na západ od Arábie.

Eva: Je zajímavé, jaká je bariéra mezi Kabýlii a zbytkem Alžírsko. Podle mě to je velmi výjimečné.

Emir: Kabylové jsou i v jiných zemích. Například ve Španělsku trenér Realu Madrid je Kabyl.

Emir: V Kabýlii je takzvaný princip nif. (Ukazuje prstem na nos). Je to nutnost muže se postarat o rodinu, když je potřeba. Například když jsem měl ženu, staral jsem se o ní a zabezpečoval.

Eva: Když si při tom ukazujete na nos – je nif také označení pro nos?

Emir: Ne, je to jen gesto, co vyjadřuje nif, že uděláte maximum, abyste se postarali o ostatní. Takových gest je více. Například toto (stáhne prstem lícní pokožku a vykulí oči) znamená: Dávej pozor. Je to konverzace bez mluvení. Něco takového v Česku není.

Eva: To je zajímavé.

Emir: Nif je v naší kabylské kultuře velmi silně zakořeněn. Jsme zvyklí se starat o své blízké. Ale v Česku to tak není. Vidím to v práci, když pracuji s českými kolegy. Čechům nechají svou ženu, ať se o sebe sama postará.

Eva: Říkal jste, že jste měl českou manželku. Proč jste se rozvedli? Hrál tam roli váš odlišný původ?

Emir: Já jsem v manželství obstarával úplně všechno. Uklízel i vařil. Čekal jsem, že to bude dělat ona, ale má bývalá žena vůbec neuměla vařit. Vařil jsem tradiční kabylská jídla.

Eva: A jak vaše žena reagovala na to, že jste Kabyl? Byla pro, aby se vařily berberské pokrmy a podobně?

Emir: Ano. Bylo jí to v podstatě jedno, o všechno jsem se staral. Ale na jehněčí jsem jí musel naučit, a hrozně jí zachutnalo.

Eva: Dovedeš si představit žít tady v Česku celý život? Jsi spokojený s tvým životem v Česku?

Emir: Ano, jsem. I přesto, že jsou Češi nedůvěřiví k cizincům. Když jsem přijel do Česka, neuměl jsem česky ani slovo, ale moje žena neuměla jinak než česky. Dorozumívali jsme se přes Google. A já jsem se pak musel adaptovat a naučit česky.

Když přijedeš do nové země, musíš dělat maximum pro to, aby tě společnost přijala. Musíš dávat pozor na všechno, protože když uděláš jen drobnou chybu, společnost ji okamžitě spojí s tvým původem cizince. Společnost tě soudí.

Eva: Aha.

Emir: Moje žena tvrdila, že všichni Arabové jsou špatní. A já se ptal proč? Znáš někoho, kdo udělal něco špatného a byl Arab? Ona mi řekla, že ne. Že to je kvůli internetu a médiím. Když došlo k nešťastné události – střelbě na univerzitě, byl jsem v práci. Můj italský kolega mi říkal: Díkybohu, že ten pachatel nebyl Ital. Já tomu rozuměl. Když se někdo chová deviantně a je cizinec, společnost si toto chování automaticky spojí s jeho původem cizince. Jsou tu ale i cizinci, co se chovají lépe, než Češi.

Eva: Cítil jsi diskriminaci ze strany Čechů?

Emir: Ano, začátky byly obzvlášť těžké. I v tak banálních situacích, jako když jsem si šel koupit například boty. Na cizince se tady nahlíží skrz prsty. Ale i přesto jsem se svobodně rozhodl tu zůstat. Je něco, co se mi v České republice nelíbí, ale kdybych tu nechtěl být, tak tu nejsem. Jsem svobodný muž.

Eva: Chtěl by sis v Česku pořídit děti?

Emir: Ano, chtěl bych tady potkat někoho, s kým se budu cítit dobře, kdo mi bude rozumět.

Eva: Chtěl bys, aby se tvé děti zajímaly o svůj kabylský původ?

Emir: Ano, samozřejmě. Je to důležité i pro další generace, aby věděly o svých kabylských kořenech – i přesto, že bude celý život žít jen v České republice.

Eva: Chtěl bys udržovat v rodině kabylské tradice?

Emir: Ano, kabylská kultura je mnohem bohatší než tady. Protože například kabylské písně mají i edukativní roli – abys mohl čelit životu. Kabylské písně jsou o každodenním životě. Ať jsme a děláme cokoli, pořád uvnitř myslíme na své kabylské kořeny. Kabylská kultura je neuvěřitelná.

Eva: Je pravda, když se o Kabylech říká, že vynikají svou pracovitostí?

Emir: Ano. Kabylové přijeli sem do Čech, aby využili možnosti, co tahle země nabízí. Aby se mohli rozvíjet. Když jsem byl v Kabýlii, byl jsem zvyklý obstarávat všechno, v Česku se tomu říká hodinový manžel. Přijel jsem do Česka jako svobodný muž. Jet do České republiky bylo mou volbou, ačkoli to není jednoduché se naučit žít v úplně odlišné společnosti.

Eva: A co ženy, migrují také do Česka?

Emir: Když jedou s manželem, zpravidla se chtějí vrátit zpátky, alespoň do Francie. Tady se nedomluví.

Eva: Takže ženy samy z Kabýlie do České republiky moc nemigrují?

Emir: Ale ano, některé ano. Ale je složité získat do Česka vízum. Obvykle to funguje tak, že nejdříve odjedou do Ruska, které je mimo EU a potom jedou do Česka. (to jsem to nepochopila)

Eva: Přál byste si, aby si tady v Česku kabylská komunita více připomínala svou kulturu z Kabýlie?

Emir: Ano, je to skvělé. Většinou to pořádá Jamal. Ten má kontakt na spoustu Kabylů, a to nejen v Česku, ale i jinde v Evropě.

Eva: Jak bys chtěl, aby se tvé děti cítily v rámci etnicity? Jako Češi, jako Kabylové?

Emir: Něco ti řeknu. Když jsem byl mladý, situace v Kabýlii byla složitá. Například vzdělání bylo těžko dostupné. Musel jsem od dětství pracovat pro svou rodinu. Ale měl jsem sny. A tady v Česku jsou realizovatelné. Proto bych chtěl udělat pro své budoucí děti maximum k tomu, aby uskutečňovaly moje sny, které jsem si přál.

Emir: Je tu obrovská rozdílnost mezi dětmi, co mají otce Čech a ti, co mají otce Kabyla. Když jsem viděl syna mé známé Češky, schovával se, nechtěl se seznámit. Kdežto děti co mají kabylské kořeny, jsou mnohem více otevření. Kabylové ve výchově dbají na socializaci. Je důležité být stále v kontaktu s ostatními lidmi. Když vyrosteme, nebudeme osamělí. Je třeba k tomu děti vést, aby si lidé navzájem pomáhali. V Kabýlii si lidé pomáhají nezištně. Když někomu pomůžu, nic za to nechci. Je to přirozené.

Řeknu vám ještě příběh s tou diskriminací cizinců. Stál jsem ve frontě v obchodě a přede mnou stál cizinec, černoš, co mluvil jen anglicky. A paní za kasou začala nadávat: Co tady děláš, vrať se tam odkud jsi přišel! On odešel. A když jsem přišel já, také jsem začal mluvit anglicky. A ona řekla: Tyvole, ještě jeden.

Eva: Dokáží si představit, že to musí být náročné, integrovat se do nové společnosti.

Emir: Zcela zásadní je jazyk. Když sedíš v hospodě, dokážeš rozpoznat, kdo je cizinec. Je obrovský rozdíl, pokud umíš mluvit jazykem majoritní společnosti. Když jsem přijel do Česka, moje žena si o mě myslela, že jsem monstrum. Lidé na mě koukali, že mi to bylo nepříjemné. Když jsem začal mluvit česky, bylo to úplně něco jiného. Lidé zcela změni přístup – i rasisté. Když jsem na tu paní v obchodě začal po její nepříjemné poznámce mluvit česky, ihned se začala omlouvat.

Eva: Je zajímavé, jak důležitý je pro společnost její jazyk.

Emir: Ano, a platí to i v případě Kabýlie – když bych slyšel mluvit člověka, co neumí kabylsky a tvrdil by, že je Kabyl, nevěřil bych mu to.

Emir: Zároveň někteří cizinci, co žijí trvale v České republice, o integraci ani nestojí. Můj přítel ze Španělska, co tu žije několik let, nemá zájem o to, aby se učil česky. Nechtějí se adaptovat. Zjednodučeného důvodu: cítí se vůči české společnosti nadřazený, tím, že by se do ní učil integrovat, by v podstatě snížil svoji úroveň. Je tady velmi cítit ta mocenská pozice jednotlivých národů. Cítí se být nadřazen, ačkoli žije v České republice.

Eva: A Kabylové jsou tedy více otevřeni se přizpůsobit české společnosti.

Emir: Kabylové jsou svobodní muži. Kabylština, na rozdíl od jiných jazyků, si pořád udržuje stejná slova, nenechá se ovlivňovat jinou kulturou. Je proto důležité i pro nás, Kabylky v České republice, si udržovat svůj rodný jazyk, chránit jej. To, že ti něco chybí, poznáš, až když o to přijdeš.

Rozhovor č. 3: Abdi

A: Co se týká mně, snažím se být pořád Kabyl. Mluvím kabyslky, přemýšlím o naší kultuře, protože naše kultura už od pradávna žila demokraticky. Třeba když někdo udělal něco špatného, oni ho neposlali do vězení. Nechali ho tam žít, ale nikdo se s ním nestýkal. Až když přišel sám s omluvou, pak se vrátil zpátky so společností. Když se stal nějaký problém v rodině, neřešil to soud, ale lidé. Dokázali se domluvit bez dohadování. I ta kultura co jsme měli i teď. Oni třeba sbírali peníze, aby něco dělali.

Jinak i naše jazyková kultura je velmi stará. Berbeři, to je všechno. V ní je Kabýlia, Touareg, Šaui, a podobně. Já jsem ženatý už dvacet let tady v Čechách a nemám žádné problémy. Máme lidi v Americe, Kanadě, i Austrálii. Respektují tu zemi, jsou jako ti lidi, kde žijou. Ale doma v soukromí dodržují svou kulturu.

Já nenutím manželku, aby věřila v naší kulturu. Mluvím s ní o tom a dávám ty dobré věci, ale nikdy jsem ji nenutil, aby nejedla vepřové nebo nepila. Hlavní je respektovat tu rodinu.

E: V Kabýlii je rodina to nejdůležitější, že?

A: Ano, člověk tam dělá vše pro svou rodinu, ale ne na úkor těch ostatních. Doma tatínek pracoval sám, a nás bylo šest dětí. Ale vedl nás k tomu, abychom si navzájem pomáhali.

E: Ovlivňuje tato výchova v Kabýlii to, jakým způsobem vychováváte vašeho syna?

A: Já jsem ho nechal vždy svobodně rozhodovat. My jsme kamarádi. Neříká mi tati, ale Asen, už od malinka. On mě ale respektuje, a říká o mě tatínek, když mluví s ostatními. Jinak nechávám mu svobodnou volbu. Tak jako můj tatínek. A hlavně, když jdeš ven, nesmíš dělat problémy – nesmíš krást, lhát a tak podobně, k čemuž nás učili. Jinak snažím se dodržovat naši

kulturu, ale s ostatními Kabyle se setkávám jen občas. Například když se slaví kabylský nový rok, to se všichni sejdem. V Kabýlii je 12 milionů obyvatel a 40% z nich jsou berberé. Ale většina obyvatel je pryč v cizině. Protože ten stát v Alžírsku už začal před válkou. Bojovali jsme s Francouzi nejvíce, protože máme rádi svobodu. Ale čekali jsme, že až se od Francouzů osvobodíme, tak už budeme zase samostatní. Ale Alžírani jsou vychytralí a chtějí si nás podmanit. Dlouho jsme se snažili o samostatnost, ale vždy to bylo ve vlnách bez úspěchu. Ale teď máme prezidenta, který chce vrátit naši zemi svobodu.

E: Jak jste se dostal k tomu, že emigrujete do České republiky, a jak jste se vlastně seznámil se svou ženou?

A: Já jsem vždycky chtěl do Kanady. Psal jsem si totiž dopisy s jednou Kanadankou z Québecu a zvala mě k sobě. Nikdy jsem o emigraci nepřemýšlel, teprve až když u nás začaly problémy jako například terorismus. Kdo mohl, ten šel pryč. Emigrace u nás byl vždycky, protože alžírská vláda se vždycky snažila odstranit náš kraj. Nikdy do nás neinvestovali. A proto ta emigrace furt je a možná furt bude. Pokud nebude realizovat tu naši svobodu.

E: Takže myslíte, že když ten prezident to zavede a opravdu by se Kabýlie osamostatnila, že se ta migrace sníží a lidé budou chtít zůstat v Kabýlii?

A: Určitě. Protože my jsme žili vždycky společně, abychom nikomu neubližovali. Ale jakmile přišla arabská kultura, lidé se začali míchat. Nejvíce ti, kteří byli blíže městu. Ale věřím, že až budeme svobodní, emigrace možná úplně zmizí.

E: Takže byste možná do Česka ani nejel, kdyby nebyla postižena vlivem toho araboislamismu?

A: Jojo. Já jsem dřív vůbec o emigraci neuvažoval. Pak sem jel brácha, starší brácha. On tady byl první.

E: A ten má tady taky ženu a děti?

A: Jojo, on tady taky žije. Své děti taky nepřihlásil k alžírskému občanství. Jsou stoprocentní Češi.

E: Aha

A: Ale můj mladší brácha je k alžírskému občanství hlásí. On žije v Plzni.

E: Vážně? To je náhoda, já jsem taky z Plzně.

A: No vidíte, tak vám můžu dát na něj kontakt. Má manželku z Prachatic. Ten starší žije v Berouně, nemá rád velká města.

E: Je možné, že má rád malá města tady proto, že tam je větší klid?

A: Taky, jo.

E: Já totiž měla předtím rozhovor s Emirem, a ten mi říkal, že jedním z důvodů, proč jel do Česka, bylo, že nemá rád hodně lidí na jednom místě.

A: Jo, já osobně taky. Ve Francii, Británii, tam jsou velké populace. Třeba Paříž, to je strašné. Nám si líbí, že tady je to klidná země.

E: Co si myslíte o české kultuře?

A: Od české kultury jsem se hodně naučil, respektuju jí. Žiju tady už od roku 1997. A brácha, ten starší, ještě víc. My nemáme problém žít v jiné kultuře, my vždycky respektujeme kulturu, ve které žijeme. Ale doma, kdo si vezme ženu z Kabýlie, mluví kabylsky, všechno jídlo je kabylské. Já třeba občas taky uvařím kabylské jídlo. Vlastně s mou ženou jsem se seznámil, když jsem vařil kuskus. Ona byla na oslavě našeho nového roku, a jí to jídlo chutnalo, a začala se zajímat, tak jsme se pak setkali.

E: Aha, takže vy jste se seznámili tak, že ji zaujala ta vaše kultura.

A: Jojo. Jinak, my nemáme problém žít s jinou kulturou. Ale je důležité, aby ta kultura na nás netlačila. Tady je svoboda, žiju tady dlouho a nikdy jsem se neseťkal s tím, že by mi někdo, ani Čech řekl něco špatného. Já jsem chodil po ulici ve tři hodiny ráno, a nebrali mě jako cizího.

E: Fakt?

A: Jo, proč by měli? Jako možná jsem trochu tmavý, oni si občas myslí, že jsem Turek. Když jsem dělal fastfood, někdo mi říkal „Salam Alejkum.“ Hned jsem se na něj otočil a říkal mu: „Prosím, vidíte že jsem Arab nebo co?“ On říkal „Promiň, promiň.“ Vysvětlil jsem mu, že nejsem Arab, že severní Afrika nejsou jen arabské země, že jsou tam Berbeři a to je něco jiného. Vidíte, jak oni (Arabové) falšují historii? A to všechno kvůli penězům. Alžírsko je bohatá země, má ropu, zlato, všechno. A ty peníze z toho dostávají politikové a nestarají se o obyvatele, a ti nemají pak peníze. Takhle to funguje všude, pokud se nestarají o svoje obyvatelstvo. Vy taky u vás doma, pokud byste se nestala o svůj domov, nikdo k vám cizí nepřijede, aby se o vás postaral. Je u nás na to přísloví: Když se drbete na zádech, uděláte to sami, nikdo nepřijde, aby vás podrbal.

E: Aha.

A: A díky tomu, že naše kultura emigrovala, jakože naši emigrovali, se snažíme dodržovat ty tradice a všechno kolem toho, my dáváme pozor na ty, co žijou tam (v Kabýlii). Protože tam oni jsou chudáci. Musí pracovat, uživit rodinu, nemají čas stále myslet na kulturu. Ale on udržuje tu kulturu, když jsou svátky, třeba když slavíme ten nový rok. A protože tam na ně arabská kultura tlačí, tlačí na ně. Aby se modlili, dodržovali ten měsíc Ramadán, jako všechno, co je jejich kultura. Já třeba nevěřím v žádné náboženství.

E: Jo?

A: Vůbec. U nás jsem o tom nemluvil, protože tam když nesouhlasíš s tím náboženstvím, tak tě vidí jako že jsi ten špatný. Ale jako my máme i Židy i křesťany. Když byla bída, oni říkali jedno slovo, že respektují všechna náboženství, francouzsky to je laicité.

E: Jo, laicité, to je v češtině řekla bych jako odnáboženštění.

A: Jojo. Tak u nás je ta laicité. Každý respektoval druhé a žili spolu. Ale dnes je ta kultura, to je špatný. I tady v Evropě to vidím, je to špatný. Opravdu, ti arabové, ta jejich kultura. Oni jsou úplně jii, než my. Přemýšlí jinak, chovají se jinak. Myslí si, že to jejich náboženství je to nejlepší. Oni furt tlačí. Tlačí i když bude žít s vámi, bude na vás tlačit. Vidíte to ve Francii, v Německu, Itálii, Anglii, tam žít s nima to je těžký.

E: Aha.

A: Ale tady je to jiné, proto mám rád tadytu zemi. Oni viděli, co se děje ve Francii, tak dávali pozor. Protože v jeden čas tady, co se ženili s Češkami se rozvedli a přivezli ženy z domova z arabských zemí. A pak tady měli spoustu dětí, vychování žádné. Tohle se ve Francii dělo hodně. A díky tomu, že Česká republika viděla, co se stalo ve Francii, tak tady měla bariéru, aby tu ta arabská kultura neprostupovala jako do Francie, aby se nerozšiřovala.

E: To je zajímavé. V české společnosti bývají dost často takové rozepře, že jsou ti, kteří jdou hodně proti vlivu toho araboislamismu a odmítají to – berou to jako ohrožení. A potom je tu část společnosti, která to naopak vnímá jako že jsou agresivní a diskriminační proti jiným společnostem. Přijde vám někdy, že Češi jsou až příliš nenávistní vůči cizincům celkově?

A: Nene. Žiju tady přes dvacet let, a nikdy jsem neměl takový problém. Když mám možnost s někým mluvit, vždycky mu řeknu jako první: Já nejsem, co myslíte. Protože mě možná vidí jako že jsem Arab. Možná podle vlasů a tmavé pleti, že to vnímají jako že jsem Arab. Říkám jim, že nejsem takový, mluvím s nimi otevřeně. Vůbec nemluví o náboženství, chovám se tak jako on. Časem mi věří, že nejsem jako ten, který myslí, protože já nemluví o náboženství, nebo smíš-nesmíš. To, co mi nejvíc vadí na arabské kultuře je, že tlačí. Oni říkají rozkazy smíš, nesmíš. Doted' jsem neměl tady žádný problém. Ve společnosti, s manželkou s dětmi, oni mě mají rádi. V práci, já dělal šest let v hotelu Hilton, a byl jsem tam jediný cizinec. Nikdy nebyl problém, a ještě jsem tam byl šéfkuchař. Já jsem kuchař, ale vařit jsem se naučil až tady. Jinak původně jsem se učil být veterinář, ale v té době, jak začal být terorismus, tak jsem přišel sem. Díky bráchovi, co mi poslal pozvánku.

E: Tak to je super. A přece jen, čeština je poměrně náročný jazyk na učení, nesetkal jste se třeba v té době, kdy jste se začínal učit česky, jestli to nebylo pro vás překážkou v tom soužití v té české společnosti. Protože jazyk je dost často taková bariéra i mezi těmi kulturami.

A: To záleží člověk od člověka. Já neměl problém se učit češtinu, naučil jsem se během šesti měsíců.

E: Mluvíte dobře česky.

A: No, ale pro mě to je málo. Protože se furt snažím, a to díky tomu, že dělám společně s Čechy v kuchyni. Teďko dělám v Karlíně v pivovaru, taky jsem tam jediný cizinec, a oni jsou tam se mnou spokojení. Ale nepletu se do jejich života. Chovám se normálně jako ostatní, každého respektuji. A taky, člověk má respektovat sebe. Ten respekt je vzájemný. Ale když já nebudu respektovat sebe, taky vy automaticky mě také nebudete respektovat. Když se člověk respektuje, automaticky jej budou ostatní respektovat. A tohle je právě problém v těch arabských zemích.

E: Aha, protože oni nerespektujou sami sebe, tak proto nerespektujou i ostatní.

A: Ano. A hlavně vám říkám, oni tlačí, tlačí furt. S tím náboženstvím. Oni nejsou úplně tupí, ale nejsou chytrý. Opravdu. Jako, je to můj názor. Já jen, abych vám řekl, proč chceme emigrovat, proč chceme naši svobodu.

E: Jojo.

A: Protože to je těžký, žít s nima. Každý se modlí, dodržuje tyhle věci, ale nikdy si nešli číst Korán. Nikdo nečetl nic, jenom co jim říká ten farář. Říká se tomu farář?

E: No, spíš imám nebo.. Já nevím.

A: No, to je jedno. Prostě ten v mešitě. On jim říká jen co je dobré, ale ty špatné věci, co jsou v Koránu, nikdo neříká. Třeba ten prorok, ve kterého věří, on je pedofil. On poslal lidi do války a on pak spal s jejich ženami, protože to byl vůdce. Oni neříkají to, co je špatně. A nutí malé desetileté děti, aby se modlily a nosily tu..tu (naznačí šátek přes obličej jako burku). Měli by nechat žít to dítě, malý dítě. Třeba moje manželka dřív věřila na ty, ty..

E: Duchy?

A: Ne, ne. Věřila v Boha, ale takové náboženství, bylo tady takové..

E: Evangelictví?

A: Evangelictví. Jo. A mluvila o tom. Říkala synovi bůh, bůh. A já říkám, nech ho na pokoji, nech ho až bude svobodný. On se rozhodne, až bude chtít sám. Ona pak často byla zklamaná, ale pak s tím přestala. A teď jsem rád, že je syn v mysli stejný jako já.

E: Jo?

A: Jo. Že nevěří ve vůbec žádný náboženství, netlačí do nikoho, co má dělat, nedělat. Jako snažím se být s ním jako kamarád. Ale ten respekt jako rodina je. A proto vám říkám, že ta arabská kultura v Evropě, to je špatně.

E: Hm.

A: Naštěstí tady v Čechách to je dobrý. Ale ve Francii, to je katastrofa. Protože naši (Kabylové), co žijou ve Francii, ti vychovávají svoje děti normálně, jako Francouzi. Ale ti Arabové jim furt mluví o islámu. Musíš tohle, musíš tamto. Kdyby jim dávali nějaké dobré věci, ale to ne. Jenom zákazy.

E: A proč myslíte, že to dělají? Myslíte, že je v tom třeba strach? Nebo čím to je?

A: To není strach, to je jejich chování. Protože to jejich náboženství, to je rozkaz. Islám, to je strašící náboženství. Furt tě straší.

E: Aha.

A: Budeš mít tohle, pozor, d'ábel ti udělá tohle.. A pak člověk, když je slabý tady (ukáže směrem k srdci), tak se bojí. Jo, nesmíš alkohol – a pak se bojí. Ale naštěstí naši jsou vzdělaní lidi, fakt. Ale zase oni ty vzdělané pouští ven a..

E: Jako z Kabýlie?

A: Jo. A nechají tam jen ty nevzdělané, aby je mohli kontrolovat.

E: Aha, aby je mohl přeučovat na ty arabské tradice.

A: Ano, ale naštěstí my tady jsme nezůstali jenom takhle. My mluvíme. V Paříži je nás velká komunita, oni dodržují hodně věcí. Ale my tady máme jenom jako..

E: Jo, jako že jste svobodní? Mně o tom říkal Elias, že to je nif.

A: Nif. Aa, tohle (ukáže na nos). Jako čest.

E: Říkal také „homme libre“, jako svobodný muž.

A: Právě ten odznak (namaluje prstem do vzduchu znak berberů) znamená homme libre.

E: To je zajímavé.

A: Tohle, podívejte. (ukáže kryt telefonu se znakem a vlajkou). To je naše nová vlajka Kabýlie, co teďko vymyslel ten náš prezident. A když tohle uvidí v Alžírsku, vzali by mě do vězení. Byly časy, kdy jsme ani nemohli mluvit naším jazykem.

E: Jako ani kabylsky?

A: Ano. Oni říkali o nás, že jsme židi a tak.. Protože my jsme otevření. Kdo chce pít alkohol, ať to dělá, kdo se chce modlit, ať se modlí. Když se u nás potká věřící s nevěřícím, normálně se baví. Ale když přišli arabové, začali na nás tlačit.

E: Víte co by mě taky zajímalo? Jestli je Kabýlie v něčem podobná české společnosti. Jestli jsou si tou mentalitou v něčem podobní.

A: No já myslím.. Naše kultura je podobná všem kulturám, je otevřená. Nejsme kultura, která tlačí. Nemáme rádi, když někdo tlačí, máme rádi svobodu. Ale neznamená to, že když máme rádi svobodu, děláme všechno, jak chceme. Máme ten respekt ke druhým, myslet na druhé. Jinak, v kanadě má hodně našich lidí z Kabýlie. I Francie, Německo, Anglie. Tady je toho málo.

E: Málokdo tady v Česku slyšel o Kabýlii.

A: No jasně, abych tady oslovoval lidi.. na to potřebuješ nějaké aktivity. Kdyby nás bylo nějakých sto, dvě stě tisíc, tak vezmeme vlajky, půjdeme na Václavák, a lidi už budou vědět. Ale informovat lidi individuálně, to málo. A také nemám čas. A je to hodně práce. Práce, peníze, čas.. Jamal začal dělat, jako dobrý. Pozval nějaký zpěváky, co přijeli. Ale já to mám v hlavě furt, abych vzal naše holky, z Francie. Jako ve francii jsou hodně asociace (pozn.: kabylské). A ukázat tu kulturu, když by šly třeba na Václavák, udělaly nějaký koncert nebo nějakou slavnost. Tady se nedělají nějaká koncerty mezinárodních kultur. Tam ve Francii jo, v Kanadě to taky dělají. A vzít ty naše holky, v tradičních šatech, a třeba zpívat nebo tancovat, pak to Češi uvidí.

E: A to by podle mě Čechy mohlo dost zajímat. Ale chápu, že je s tím práce..

A: Přesně. Ale ve Francii to takhle dělají.

E: Třeba se to tady taky nějak vyvine.

A: Co já si jenom přeju je, abych se dožil, až bude Kabýlie svobodná.

E: A chtěl byste tady zůstat napořád?

A: Určitě, já tady mám rodinu. U nás, když je člověk ženatý, patří jenom rodině, dělá všechno pro ní. Když jsou u nás problémy, snaží se to řešit, kvůli dětem, aby byla ta rodina pořád společně. To je ta kultura, kvůli tomu. Jinak já taky říkám, že až umřu, ať mě klidně spálí, ať klidně hodí popel všude. (smích).

E: Jo?

A: Protože v tom je to náboženství, proto já nemám rád to náboženství. Nikdo neví, oni furt tlačí. A mě to je jedno. Já mám jenom jeden život, a když umřeš – konec. Ale v té arabské kultuře, oni ti řeknou: budeš žít v jiné podobě, a tak. To jsou kecy jenom. A právě když je člověk slabý, věří na to. Já osobně dělám vždycky to, co myslím já. Nikdy nečekám od nikoho, aby mi řekl, co mám dělat. Když je to něco dobrého, беру to.

E: Že si držíte to své svobodné rozhodnutí.

A: Jo. Ale třeba my jsme měli politiky, co bojovali za naši kulturu, ale já nikdy nebyl na jednu stranu. Vždycky jsem dodržoval svoje zvyklosti, jak to vidím já, ale nejdu ven, abych to hlásal a tak. Ale někteří to dělají.

E: Ještě se vás zeptám, co se týká té kabylské identity - vedete vašeho syna tak, jako že je Čech?

A: Ano, Čech.

E: A myslíte, že to má stejně, že se tak cítí? Nebo myslíte, že i občas cítí vazbu k té Kabýlii.. Nebo takhle – chce se třeba učit kabylsky?

A: On umí pár slov. Azul.. A něco francouzsky taky, protože on studuje francouzštinu ve škole. Ale jako nechám ho, až se rozhodne sám. Třeba jako vy, vy jste Češka, a zajímáte se o naši kulturu. Zním jednu holku z Německa, co se zajímala strašně o naši kulturu, byla v Kabýlii. Dělala tam koncerty, vždycky když zpívala, tak si vzala ty naše šaty.. Hodně se zajímá. Je hodně cizinců, co se zajímají o naši kulturu.

E: Aha..

A: Oni hodně jezdí do Kabýlie a poznají to víc. Když budeš žít mezi nima, v těch vesnicích, tam je to všude stejný. V jedné vesnici, v další vesnici, ve městě.. Všichni mají stejné myšlenky, dodrží stejné zvyky. Jako jedna země. Ne jako „tady jinak, tam jinak“. My to máme všude stejné, teda jen kromě toho náboženství.

E: A stává se vám občas, že vám chybí něco z Kabýlie, co tady není? Třeba Elias mi říkal, že Češi jsou až moc individualizovaní, a že v Kabýlii je spíše ta solidarita.

A: Jojo, u nás je hodně ta solidarita. Ale zase tady v Praze, to je hlavní město. Ale když jedete do nějaké vesnice, jak tam žijou společně a každý se zná. U nás třeba jedna vesnice je jako jedna rodina. Ty rodiny se míchaly. Dřív kvůli dopravě si všichni žili blíž. A teďko je to jiný, jak jsou ty auta a tak.. třeba jako já jsem tady (smích). Ale ty rodiny si stále udržují kontakt.

Rozhovor č. 4: Bilal

E: Proč jste se rozhodl jet do České republiky? Jaký byl váš největší motiv jet zrovna sem?

B: Já jsem na začátku neměl žádný motiv.

E: Takže jste se rozhodl podle toho, že jeli ostatní?

B: Tak jako.. (po odmlce se z češtiny přesunul hovor do francouzštiny). Když jsem sem přijel, předtím jsem byl ještě ve Francii. Ze začátku jsem měl nějaké motivy, které mě nutily nezůstávat v Alžírsku. Jsou tam kulturní restrikce, jsou tam nátlaky na kulturu i osobní názory.

E: Je to tedy spojené s arabskou kulturou, která vytváří tento tlak?

B: (Opět přesun do češtiny) Ano. Kabylové tam prostě musí být Arabové. Jako.. říkají, že máme pravidla, že jsme multikulturní, a to všechno nebyla pravda.

E: Takže, co bylo pro vás nejsložitější v integraci do české kultury? Jaký jste měl dojem na českou kulturu?

B: Je sympatická. Česká společnost je mírumilovná, sympatická,.. nikdy jsem neměl problémy s lidmi. Ať jsem šel do obchodu, do hospody, restaurace.. Já jsem spokojený. A když mluvím s lidmi a oni mě poslouchají.. Slušnost.

E: Cítíte nějaké odlišnosti vůči kabylské kultuře?

B: Jsou tam nějaké. Možná tradice, například, v mé kultuře. Je tam ta kulturní změna. Když jsem sem přijel, potkal jsem svou ženu, rozuměli jsme si. Já totiž respektuji její kulturu a ona tu mojí. Společně se respektujeme.

E: Jak jste se na začátku dorozumívali, to jste mluvili spolu francouzsky?

B: Ze začátku jsme používali překladač. Umí trochu francouzsky, ale ne tolik. Já taky neuměl moc česky, když jsem jí potkal. Ale.. Vše zůstává k naučení.

E: Takže to nebylo vyložene .. (v záznamu byl šum, nejspíše jsem řekla: jednoduché?)

B: Nejdřív jsem pracoval v gastronomii, pak v komunikaci s lidmi, a skrze sociální síť jsem se naučil česky.

E: Takže technologie a média..

B: Umělá inteligence.. (smích)

E: Jak jste se vlastně se svou ženou seznámili? Trvalo to dlouho potom, co jste sem přijel?

B: Poznali jsme se po několika měsících. Když jsem sem přijel, byl jsem sám, a chtěl jsem partnera. Přes sociální síť jsem poznal svou ženu. Ve všem jsme si porozuměli. Ona nechtěla jet do ciziny. Její kolegyně jí mě navrhla.

E: Váš postoj k české kultuře.. Jste zvyklý na.. (chtěla jsem zaměřit na téma diskriminace v ČR).

B: Zvykl jsem si na českou kulturu. Asistuji u konferencí, ty jsou teda ve francouzštině, ale asistuji na mnohých českých kulturních akcích. Slavím také Vánoce, Velikonoce. U nás (v Kabýlii) to neděláme. My slavíme například Berberský nový rok, Berberské jaro, Černé jaro.

E: Ve vaší rodině si udržujete nějaké kabylské kulturní zvyklosti? A české zvyklosti?

B: České zvyklosti, kabylské zvyklosti.. Obojí. Například slavíme spolu kabylský nový rok, nebo připravuji kuskus své ženě. Kuskus s kuřecím masem. Já vařím. A těch českých slavíme Vánoce a tak, navštěvujeme známé. Mám kabylské i české známé.

E: A vy máte děti s vaší ženou?

B: Bohužel ne.

E: Nešlo to?

B: Ted' už je moc pozdě.

E: A kdybyste měl dítě, chtěl byste aby měl identitu Čecha?

B: To je těžké. Je na něm, aby se rozhodl. Tady, kdyby žil, nemůžu ho k ničemu nutit. Chci, aby se svobodně rozhodl. Jsou lidé, například muslimové, ti nejlí vepřové. Já nemůžu nutit své dítě, aby nejedl vepřové maso. Jsou to děti – já chci to, já chci to. Já osobně nemám s vepřovým problémem, normálně ho jím.

E: Takže byste mu chtěl především dát svobodu, aby se rozhodl?

*B: Když je dítě malé, učíme ho. Jsou dvě školy: škola rodinná a škola institucionální. Institucionální škola vás učí číst, psát.. A škola rodinná vás učí vděčnosti, vlídnosti.. Proto kdybych měl dítě, nechtěl bych mu zabraňovat v začleňování do české kultury. Proto jsem tady, protože jsem si zvolil českou kulturu, a i on se pro ní může rozhodnout. Ale není to tak, že bych zapomněl na tu svojí původní kulturu. Ale zkrátka jsem si zvolil tuhle kulturu. Je *jeux pas prévés mon enfant ce que je veux*.*

E: Vy osobně, dokážete už říct, že se cítíte jako Čech? Máte tendenci stále myslet na Kabýlii, vztahovat se k ní?

B: Jestli myslím na Kabýlii? Jo, tak občas myslím na své známé, kamarády.. Některé tradice, které jsme sdílely.. Ale tady také mám svůj život, můj druhý život. Tam my to nic nechybí, necítím nic špatného.

E: Dokážete si představit tady žít celý život?

B: Ano, takto jsem se rozhodl.

E: Dokážete říct, že se v české společnosti cítíte svobodný a vycházíte vstříc možnostem, které nabízí?

B: Ano, protože v Alžírsku je velký nátlak, například náboženský. Já osobně nemám religio. Ale religio je osobní, a tam je společný. Já vidím všechny lidi, celý svět, že jsou bratři a sestry. Protože ten člověk musí být sympatický, musí rozumět druhému. A v Česku necítím žádný rasismus. Ve své práci jsem hodně mluvil s cizinci, kteří mi říkali, jací jsou Češi rasisti. Já to tak necítím. Jsou sympatičtí. Ted' přišla ta paní servírka, přinesla to kafe, byla milá a slušná.

E: To je zajímavé. A jakou máte vlastně profesi?

B: Já pracuji s turisty. Potkávám všechny komunity, a mluvím s nimi. Dělá mi to radost.

E: Takže tu děláte něco jako průvodce?

B: Nene, dělám ve směnárně. A předtím jsem dělal v gastronomii.

E: Hmm. Také, se můžu zeptat na něco osobního?

B: Jistě.

E: Co si vaše žena myslí o tom, že jste Kabyl? Když jste se potkali, jak se k tomu stavěla?

B: Od samého začátku jsem byl upřímný. Když jsem sem přijel, bylo mi třicet dva let. Byli lidé, kteří se mě ptali, odkud jsem, a já jsem lhal. Pak jsem začal říkat pravdu. Ale.. jak říct pravdu? Už jsem totiž předtím lhal. Ze začátku jsem říkal: Já nejsem Alžírčan. Pak jsem si říkal, že to je zločin, zlořečení. Tak jsem začal říkat: Já jsem Alžírčan, ale nejsem Arab. A hotovo. Ale nemám proti Arabům nic.

E: Aha.

B: Taky mám kamarády Araby, protože jsem pracoval v arabských městech. Byl jsem finanční vedoucí, personalista... hodně jsem cestoval po Alžírsku. Když jsem dělal řízení lidských zdrojů, pracoval jsem v Alžírsku. Hned potom, co jsem dokončil vysokou školu ekonomickou, jsem začal dělat v téhle soukromé firmě na řízení lidských zdrojů. Ale během tří měsíců, oni zjistili, že jsem mladý, ambiciózní, hodně pracuji, a že jsem tu práci vzal. Když ta práce skončila, začal jsem dělat nový projekt a skončil jsem v téhle firmě. Dělal jsem marketing – vyjednávání a proces trhu a tak. Takže jsem nikdy nepracoval v oboru, co jsem studoval. Za celý život (smích).

Jedním z důvodů, proč jsem odešel z Alžírska, byla obrovská korupce. Když jsem se rozhodl jet pryč, oni měli jen potřebu mě poučovat. Několikrát ti řeknou: dělej svoji práci nebo odjed'. Tady jsem nechtěl pracovat jako tam. Chtěl jsem pracovat s lidmi, ale problém byl v jazyce, ten český jazyk. Teď je to lepší, zlepšuju se, když mám příležitosti mluvit v práci. Ale marketing dělat nechci. Protože tam je stále „quelque chose de luche“.

E: Co to znamená „luche“?

B: To je termín z hovorové francouzštiny, je to něco, co vzbuzuje pochyby. Řeknu vám příklad z práva. Jako právník. Když je někdo obviněn, sežene si právníka. Najde se „vide juridique“, mezeru v pravidlech, díky které se obviněný vyhne trestu.

E: Aha, takže to znamená, že to vždy záleží na interpretaci toho konkrétního člověka.

B: Interpretaci té situace.

E: Přemýšlel jste také nad tím, že byste jel na návštěvu za známými do Kabýlie? Jste s nimi v kontaktu?

B: Jsem v kontaktu s mou rodinou, přáteli. Mám ale přátele v Americe, Francii, Německu.. mám přátele všude (smích). Protože jsem sociabilní. Dokonce když jsem chodil na univerzitu, byl jsem aktivní v různých spolcích a podobně. I s Francouzi, se všemi..

E: Mám z dojem, že kabylská kultura je dost flexibilní a velmi..

B: Velmi flexibilní. Jsou lidé, kteří mají otevřené srdce. Mohou se integrovat kdekoli chtějí. Lidé, kteří jsou v sobě uzavřeni, ti nemohou. I když dlouho žijí v Česku, nemůžou se integrovat. Protože nepřijímá názory ostatních. Je zde „la contestation“ et „la critique“. Jestli víte, co to znamená.

E: La contestation, to je, že nesouhlasíte s nějakou kritikou.

B: Ne, je to radikalismus. Je to: mám pravdu, mám pravdu.

E: Je to jako konzervace svého názoru.

B: Já osobně přijímám názory. Přijímám duše. Mluvím s křesťany, muslimy, židy, Araby, Evropany, Američany, Indy, Číňany, Korejci.. Komunikuji. Nemám problém s komunikací.

E: S otevřeným srdcem – je to u Kabylů obecně danou věcí? Jako že se s tím narodí, s touto dispozicí? Nebo je to něco, co se musí během života učit, tomu otevírání srdci?

B: Jestli jsem takovýhle odjakživa? Dítě, když se narodí, tak je bílý list. Je na vás, co na něj napíšete, tedy když mu něco řeknete. Rodič s dítětem se mají respektovat. Takže, rodiče když jsou zlí, děti budou zlí. Ale, třeba v pubertě, se mohou změnit, protože začnou přemýšlet nad věcmi, přehodnocovat je. Jsem méchant, proč?

E: Jo, to je fakt..

B: Znáám člověka, co když byl dítě, byl velmi zlý. Ale když byl v pubertě, kolem 16 let, začal se měnit, začal být slušný.

E: Myslíte si, že když je člověk takto otevřený, že tomu pomáhá i to, že odjede do jiné země, že emigruje? Že třeba lidé z Kabylie, co přijedou do České republiky, jestli jim to pomáhá k tomu, že jsou potom víc otevření?

B: U nás jako.. v Alžírú máme dva radikály. Jsou tam lidé, kteří jsou velmi otevření, a lidé, kteří jsou velmi uzavřeni. Ti otevření lidé přijímají všechny, akceptují názory jiných lidí, jsou mladí, otevření cizím kulturám, světu, poznání. A pak jsou tu uzavřeni lidé, to jsou ti Arabové. Můžeme říct, že drtivá většina Arabů v Alžírsku, jsou uzavřeni. Mají problém s náboženstvím. Podobně jako v Evropě v 14., 15 století, jak přišel Jan Hus. Co Evropa žila v tomhle období, teďko žijeme v Alžírú (smích).

E: To zní jako jen lehce opožděné (smích).

B: Vidím to i tady, vidím Araby tady. Například momentálně je Ramadán. Znáte ramadán? V češtině půst. Nesmíte pít alkohol, jíst, mít sex.

E: Jojo, znám to.

B: Ale upřímně si myslím, že půst je dobrý. Ale jak to dělají oni, to ne. Protože naše tělo, náš žaludek, játra.. je tam tuk, způsobuje to cukrovku.. Jestli jste neměla cukrovku, tak po ramadánu

byste jí měla. Jak nejí přes den nic, a pak sní všechno najednou. Je to jako teplotní šok. Chvilí zima, a pak prudké teplo. Ale jinak na dva, tři dny je půst dobrý.

E: Myslíte půst obecně, nebo ramadán?

B: Ramadán. Já vím jaký je tady půst, Suchý únor..

E: No jo.. (smích).

B: Já jsem tady taky dělal suchý únor (smích). Ale neviděl jsem takové výsledky. Ale ten půst, ten pomůže našemu tělu.

Pauza, Bilal si šel odskočit.

E: K tomu půstu. Je hodně různých způsobů, jak jej dělat. Který typ půstu je podle vás ten nejlepší?

B: V Alžírsku známe jen Ramadán. A když jsem přišel sem, poznal jsem Suchý únor. A půst, který jsem viděl podle Youtube video, kde říkají, že nejlepší je večer naposledy v 6 večer.

E: Myslíte si, že být takto organizovaný během dne je dobré pro zdraví? a obecně pro život?

B: Pro život.. Aktuálně, během současné revoluce, ta dnešní doba, to je time management.

E: Je to něco pozitivního?

B: Víte, v životě je jsou dvě strany, dobrá a špatná. Vždy jsou obě, u všeho. Pokud jste nešťastná, .. Takže, je tu všechno. Všechno má svou cenu. Nic není zadarmo. Il y a prix à payer¹⁵. Jste připoutaná ke svému času. Například já, když pracuju, končím v 11 večer. Když se vrátím domů, dám si něco společného s manželkou. Musíme dělat něco společného, i když jsem unavený. Nechci, aby byla smutná.

E: Je důležité, být takhle pospolu.

B: Ano. Já když dělám tohle pro rodinu, na úkor sebe.

E: A to není dobře.

B: Já vím, to není dobře. A další příklad. Když si koupíte něco, co potřebujete. Máte telefon, Nokia. Starý telefon.

E: Ten nejlepší (smích).

B: Ano, to je nejlepší (smích).

Bilal pak musel přijmout telefonát, a ke příběhu o telefonu se pak už nevrátil.

Rozhovor č. 5: Onur

¹⁵ Za všechno se musí platit – přeloženo z francouzštiny

E: Proč jste se rozhodl jet do České republiky? Jaký byl váš největší motiv?

O: V Alžírsku začaly nepokoje, tak jsem jel do Francie, a ta mi poskytla možnost vycestovat do zahraničí. Francouzský stát chtěl rozšířit francouzštinu ve východních státech, podporovat zahraniční vztahy. Já jsem měl možnost se přihlásit na tento program, tak jsem se přihlásil. Byli jsme 3, které sem vzali. Šel jsem sem v červnu 1996. Bohužel, tady v Čechách o ten program nebyl moc zájem, tak ho nakonec zrušili.

E: To byly jako kurzy češtiny?

O: No, jednak kurzy češtiny, ale mělo se to týkat diplomatických vztahů, mezistátně.

E: Aha.

O: Tak to se neotevřelo, a mezitím začala občanská válka, a měl jsem možnost tu zůstat, tak jsem zůstal tady v Čechách.

E: A měl jste nějaké představy, jaké to tu bude, jaká je Česká republika?

O: No jako vím, jaká je Česká republika, po pádu komunismu že se rozdělily ty dva státy a všechno takový. Dokonce jeden čas jsem korespondoval s jednou Slovenkou. Posílali jsme si dopisy ve francouzštině, když jsem byl ještě doma v Alžírsku.

E: Vy už tady žijete poměrně dlouho, nějakých..

O: Osmadvacet let.

E: Teda, a musím mimochodem říct, že mluvíte česky výborně. Klobouk dolů, protože si dovedu představit, jak je češtinu těžké se naučit.

O: Ano, a je to velice bohatý jazyk.

E: Hmm. A bylo pro vás těžké, během těch začátků, když jste ještě moc dobře česky neuměl, ta integrace? Když jste se integroval do české společnosti, setkal jste se s nějakými komplikacemi? Například diskriminací.

O: Ne, já jsem nikdy neměl s ničím problémem. Jednou se mi to vlastně stalo, na úřadě u cizinecké policie. Chtěli po mě spoustu papírů a nějaké poplatky.. Jinak nic, no.

E: Takže to byl bezproblémový proces?

O: No, řekl bych že jo, mám v Česku spoustu přátel.

E: Jaký máte vztah k české kultuře celkově? Je tím nějak ovlivňován váš životní styl?

O: Česká kultura je velice bohatá, snaží se udržovat. Je opravdu velice bohatá. Jsem tu spokojený.

E: Plánujete tady žít napořád?

O: Ano, tak mám tu ženu, děti.

E: A jak jste se seznámil s vaší ženou, jestli se můžu zeptat?

O: V roce 2001. Měl jsem kamaráda Francouze, co si tady v Plzni otevřel restauraci. On se mě zeptal, jestli bych mu pomohl. Tak jsem šel do Plzně na týden, a pak mě můj kamarád seznámil s mou budoucí ženou. Překládala mu jídelák do češtiny. Dělala učitelku angličtiny na gymnáziu tady v Plzni.

E: A když jste se seznámili, vy už jste uměl česky?

O: Jojo, ale bavili jsme se i částečně anglicky.

E: A je v tom vašem soužití znát, že jste jiného původu? Protože jak jsem z monoetnické rodiny, tak by mě zajímalo, jestli třeba v té výchově je znát ta rozdílnost? Třeba při volbě jména, jestli jste vybírali pro děti české nebo kabylské jméno?

O: Ne, třeba první jméno jsem dal já, jmenuje se Ruben. A žena dalšímu vybrala jméno David. Máme normální univerzální jméno. Tedy, Ruben není úplně český. To jsou spíš židovské jména.

E: A můžu se zeptat, proč zrovna židovský? Jen tak?

O: Jen tak. Já to neberu z hlediska náboženského. Já respektuju veškeré náboženství, není za tím žádný důvod.

E: A co se týká toho životního stylu, snažíte se tady v Česku udržet tu kabylskou kulturu?

O: Málo, málokdy. Jednou za rok slavíme akorát berberský nový rok. Občas něco organizuje Jamal, ale málokdy.

E: A je něco na české kultuře, co se vám líbí, co vás zaujalo, a jestli je něco, co vás na české společnosti štve?

O: Tak každá kultura a každý stát má svá pravidla, zákony.. Líbí se mi, že je tu klid. A hlavně, líbí se mi systém školství.

E: Fakt?

O: Ano. Desetkrát lepší než francouzský. A taky výchova. Česká výchova, opravdu..

E: A v čem konkrétně?

O: No, systémový a hlavně je v tom řád. To je ten rozdíl

E: Myslíte oproti Francii nebo Alžírsku?

O: No, obojí. My jsme měli od roku 85 úplně stejný systém jako Francie, než přišel arabský fundamentalismus. My jsme se měli také poměrně dobře. Než začala ekonomická krize a všechno, byl to předtím opravdu krásný život.

E: Hmm. A je to zajímavé s tím školním systémem, protože spousta mých českých kamarádů si stěžuje na ten školní systém tady, že právě i kvůli tomu chtějí často do zahraničí.

O: Tak v zahraničí získáte víc zkušeností, to je dobrá výhoda. Ale z mého pohledu vidím český systém školství opravdu lepší.

E: A přijde vám, že celkově česká společnost je organizovaná, jako ve všech směrech?

O: Ano. Je pravda, že Čech je opravdu.. teda já se omlouvám..

E: Ne, v pohodě, povídejte.

O: Že je trochu uzavřený. Než ho poznáte jako člověka, pak je opravdu přátelský člověk. Dává si trochu odstup, je tam ten kulturní rozdíl. Jakmile se poznáte navzájem víc, opravdu jsou hodně přátelský. Já mám spoustu kamarádů Čechů.

E: Takže jste hodně v té společnosti.. A dovedl byste říct, že se cítíte jako Čech?

O: Ano. Zajímám se o českou kulturu, politiku. Chodíme do divadla pravidelně. Bud' sami, nebo s dětma. Na různé akce.

E: To je super, to jsem si právě všimla, že Kabylové, s nimiž jsem se bavila, se rádi kulturně zapojují.

O: No, oni berberři ve skutečnosti nejsou muslimové. V 7. století přivezla Osmanská říše islám do severní Afriky, jako Turci. Jinak to je křesťanská oblast. Dodnes se tam křesťanství dodržuje, ale ti věřící jsou tam utlačováni.

E: A udržujete nějaký vztah s lidmi přímo z Kabýlie?

O: Ano, jsme v kontaktu. Akorát moji rodiče už bohužel nežijí. Mám ještě sestru. A tady mám v Česku ještě dva sourozence, jednoho už jste poznala, Asena.

E: Jo vlastně, to je váš bratr! Ahaa.

O: A ten druhý, tomu je už šedesát a žije v Berouně.

E: A proč jste se rozhodl zrovna pro Plzeň?

O: No já jsem dřív žil v Praze, pak jsem se sem přestěhoval, protože žena nechtěla do velkého města.

E: A vy tedy máte spolu děti.

O: Ano, dva kluky.

E: A zajímají se o svůj původ z Kabýlie?

O: Ano. Já jsem byl s oběma na rodičovské dovolené, dva roky s prvním a jeden rok s druhým. Hodně jsem s nimi cestoval k nám. A ze začátku jsem na ně mluvil berbersky. Akorát jak začala potom škola, práce, kamarádi, tak už jsem to moc nestíhal. Oni všechno rozuměli, akorát neuměli odpovídat. Dodnes si ještě pamatují trochu pár slov, ale jako rádi tam jezdí.

E: Takže k tomu mají takhle hezký vztah. A když se zeptám tak hloupě – jak bystě chtěl, aby se vaše děti cítily v rámci té etnicity? Jakože jsou Češi, nebo Kabylové..

O: No, jako dvou kultur, jako různé. Samozřejmě až dospějí, tak záleží na nich. Dokonce jsem jim dal dvojí občanství, protože nemůžu jako rodič nějak omezit svoje děti. Až vyroste, tak se rozhodne sám. I může jít, pokud má nárok, tak proč ne.

E: A myslíte, že ona vaši synové to mají stejně? Že mají podobný zájem o ten původ?

O: Jojo.

E: Oni studují tady v Plzni?

O: Ano, tady Masaryčku.

E: A v tom Alžírsku, máte pocit že ty lidi už nemají to vyznání, že jsou jako ateisté?

O: Jsou, říkám, jsou tam teda i křesťané, ale jsou vytlačeni. Většina tvrdí, že jsou muslimové, ale ve skutečnosti ne. Jsou tam ještě pořád židé, ale nechtějí nějak to říkat nahlas. Bylo tam spousta židů.

E: Ahaa, to je zajímavé.

O: To je právě ten paradox, že málo se mluví, jako mediálně, o Alžírsku. Je to velký stát, ale neznámý stát. Protože se o tom málo mluvilo, psalo, že to je takový multikulturní stát.

E: To je pravda, vybavuji si, jak mi jeden pán z Kabýlie, co jsem s ním dělala rozhovor, říkal, že spousta Čechů ani neví, že je nějaké Alžírsko.

O: Ano, bohužel. Vždy když se mluvilo o Alžírsku, tak jen v rámci politiky.

E: A když jste se tady seznamoval s Čechama, tak jste se představoval, že jste z Alžírka?

O: Ano, samozřejmě. Nepředstavuji se jako že jsem berber, že jsem berber z Alžírka. Třeba, když se mě lidé ptají, jak je možné, že se jmenuji Onur. Je tady rozdíl, protože dřív bylo u nás i zakázané mluvit berbersky. Doma ano, ale ve škole nám to bylo zakázáno. Například, nemůžeme dávat berberská jména, jenom arabský. To je můj příklad, třeba.

E: Jo?

O: Když dáte i křesťanský nebo židovský jméno, nemůžou vás registrovat.

E: Aha, to je síla.

O: Příště vám přinesu knížku o berberech.

E: (..) Já vím že oni mají ten svůj znak, „homme libre“, a ty symboly..

O: Jo, jako „svobodný člověk“. On ten znak, ten odpovídá tomu. ty barvy, odpovídají státu. Modrý je moře, zelený je Atlas, a žlutý je Sahara.

E: Aha, to je zajímavé. A momentálně tady, jaký k té Kabýlii máte vztah? Přemýšlel jste nad tím, že byste organizoval nějaké akce?

O: Ano, jsou nějaké malé organizace. Snažíme se sejít aspoň jednou za rok. Protože nás je tady poměrně málo a většina žije v Praze. Jsou i různě po České republice. A když se sejdeme, je nás tak 150, 180 max.

E: Jako celkově? Já jsem se to právě pokoušela zjistit, psala jsem na ministerstvo vnitra, ale nic mi neodepsali.

O: No, jako můj odhad je tak do těch 200 max. Jestli je nás ale víc, to nevím.

E: Myslíte, že sem pořád jezdí noví? Nebo že byla jen ta hlavní vlna..

O: Spíš ta hlavní vlna. Ted' už málo, většina jezdí do té Francie, Belgie.

E: Takže ted' už do Česka ti noví nejezdí.

O: Nejezdí.

E: A čím to je?

O: To je tou jazykovou bariérou.

E: To chtělo tu odvalu sem jet. Ale pro vás to tedy nebylo těžké?

O: Ne, já jsem nad tím moc nepřemýšlel. Když jsem šel poprvé do metra a slyšel jsem hlášení „ukončete prosím výstup a nástup, dveře se zavírají“, říkal jsem si, jak já se mám učit tenhle jazyk?

E: A měl jste ten takzvaný kulturní šok?

O: Ne, vůbec ne.

E: A myslíte si,.. a čím myslíte, že to je.. myslíte si, že to je tím, že Kabylové jsou ti homme libre?

O: Ano, jsou to právě, jako že jsou víc kulturně zavázáni jako na ostatní, multikulturní. Já vím, že spousta berberů žije ve Skandinávii, ve Švédsku, Dánsku..

E: Já jsem četla, že Kabylové se dost identifikují jako středomořští Evropané, že mají tu vazbu k té „culture méditerranée“.

O: Oui, on était méditerranéens¹⁶. Do té doby, než se změnil ten systém, a udělali z nás jako z méditerranéens jako arabskou kulturu. Když vezmu i to, že děti dneska neví o kultuře vůbec nic.

E: Myslíte u vás v Kabýlii?

O: Ano, všechno je v arabštině. Nemluví berbersky. A to je právě ten systém, ten to chce změnit natolik, aby ta berberská kultura úplně zmizela.

E: A myslíte, že se jim to daří? Že ta berberská kultura upadá..

¹⁶ Ano, byli jsme Středomořští – přeloženo z francouzštiny

O: No, většina těch berberských aktivistů je v Evropě. Protože kdyby tam zůstali, všechny by je zavřeli. Já nevím jestli vám něco říká organizace „le MAK“.

E: To neznám, já si to napíšu.

O: Mouvement Association Kabyle. Je ve Francii právě.

E: A v Česku žádná taková organizace není?

O: No, je v tom.. Jamal má kontakt, jakože je s nimi víc v kontaktu. Jamal je tady hlavní spoj, je v tom angažovaný více.

E: Jo, on mi právě říkal, že skrze něj přišli pak další.

O: Nedávno sem přijel na návštěvu spolužák z Alžírka, pak pokračoval do Francie, protože tam byla velká demonstrace proti vládě, tak to přijel podporovat v rámci té organizace.

E: Ajo.

O: Veškerý lidé, kteří jsou v té organizaci, mají zakázaný vstup do Alžírka.

E: Aha, tam je to teda drsný.

O: Já podporuji tu organizaci, ale nejsem přímo součástí, protože bych nerad ztratil kontakt s rodinou. Stalo se také spousta lidem, že jeli do Alžírka a nemohli se vrátit zpátky, protože je tam zadrželi. Jsou zavření.

E: Jako Kabyle, co přijeli do Evropy, a pak se vrátili?

O: Ano. Jako ten systém..

E: A považujete tedy za důležité rozvíjet ten vztah dětí ke Kabýlii.

O: Ano, určitě.

E: Jako, kvůli tomu, aby se furt udržela ta kultura.

O: Ano, ta kultura. Jako je to škoda, že se o tom nemluví. Jinak, je ta kultura velice bohatá.

E: Udržujete nějaké tradice v rámci té rodiny tady? Někaké zvyklosti?

O: Zvyklosti ani tolik ne.. Žena, ta má ty berberské šaty. Dokonce jsme jeden čas chodili na ples a ona měla ty šaty.

E: A budilo to zájem, ptali se lidi, odkud to je?

O: Ano. No, právě spousta lidí se ptala, co to je za tradiční šaty..

E: A když jste se seznámil s tou vaší ženou, odkud si myslela, že jste? Myslíte si, že třeba.. jak to říct.. jestli měla třeba nějaké představy, odkud byste mohl být?

O: No, věděla že jste ze severní Afriky, ale dřív si myslela, že pocházím odněkud z Maďarska nebo Itálie nebo z Řecka.. Máme trochu takový podobný rysy..

E: To je zajímavé, mně právě přijde zajímavé, že to působí jako středomořská kultura na ty Čechy, a zároveň se s tím částečně ti Kabyllové ztotožňují.

O: No, je to tak.

E: A ještě k té výchově.. Mně by strašně moc zajímal i pohled těch dětí, když jsou jako výstup Čechů a Kabylů. Projevil se váš rozdílný původ nějak na výchově? Narazili jste třeba na nějaké neshody, komplikace?

O: Ne, ne, vůbec. Naopak, spousta lidí se zajímalo, když jsem jim říkal, že pocházím od jinud, jestli na ně mluvím svojí řečí, tím mateřským jazykem..

E: A je třeba něco, co vám chybí z Kabýlie, na co jste byl tam zvyklý, a tady to není?

O: No, chybí a nechybí. Tady máte svůj život sám pro sebe. Tam funguje všechno společně, říká se: „dobrý soused patří do rodiny“. Tady málo.

E: A vy třeba tady v Plzni také udržujete vztahy se sousedy?

O: Ano.

E: Dalo by se říci, že skrze i to vytváření těch sousedských vztahů tady udržujete tu mentalitu kabylskou ve smyslu té solidarity?

O: Ano, je to tak, třeba když soused třeba něco stěhuje, vždy nabízím pomoc.. nebo třeba když přivezu něco ze zahrádky navíc, vždycky rozdávám.

E: Mně se hrozně líbí, jak jsou lidé z Kabýlie tak vstřícní a přátelský. To by se mi líbilo, kdyby tady byla víc ta vřelost.

O: No právě. Občas mi to chybí, ten lidský vztah.

PAUZA, vypnutí záznamníku – během ní jsme se bavili o koníčcích jeho synů, a o tom, jak se v Kabýlii stávkovalo proti režimu.

O: No, dvakrát týdně se stávkovalo, celých dvacet milionů. A nikdy se o tom nemluvalo, třeba média tady v Evropě, nikdy.

E: A jak na to reagovala ta alžírská vláda?

O: To byl zrovna covid. A potom zavírali ty organizátory do vězení.

E: Aha.. Víte, nad čím jsem taky přemýšlela?

O: No?

E: Že v islámu je trest smrti za konvertování jako opuštění od islámu. Tak by mě zajímalo, když v té Kabýlii se většina neztotožňuje s tím islámem, že se lidé nebáli, že je zabijou?

O: To je právě ten paradox. Oni nutí lidi k něčemu, co nechtějí. Proto utíkají. A přitom, když vezmete, že celá severní Afrika byla původně křesťanská.. Je to hodně politické téma. Když se pojí to náboženství a kultura, je to problém.

E: A u vás, jestli se můžu zeptat, vaše rodina byla křesťanská?

O: Ano, například moje děti byly pokřtěné, a u nás měli obřízku. To je totiž u nás tradice.

E: Jakože v Kabýlii je tradiční obřízka? A proč? To nějak souvisí s tím židovstvím?

O: Ano. Je to židovská i berberský tradice.

E: Aha, to jsem nevěděla..

O: Protože – o tom se nemluví, ale je to tak – spousta Židů pochází z berberských rodin. Berbeři byli první obyvatelé severní Afriky, byli před Kristem. Bohužel se o tom nemluví.

E: A v Česku je takový stereotyp ateismu a rasismu, jak to vnímáte vy? Vnímáte tu rasismus?

O: Ne, ne. Je to demokratický, svobodný stát. Ikdyž Česká republika, když tu byl několik let komunismus, mají tady od první republiky základy demokracie. Proto po pádu komunismu na tom byla poměrně dobře.

E: S tou demokracií je také zajímavé, že jsou i v Kabýlii. Vnímáte tu nějakou podobnost?

O: Jo, v Kabýlii je demokracie. A právě ve vládě, v parlamentu, nemáme moc poslanců. Jsou tam, ale jsou omezení, nesmí o tom moc mluvit. Jsou tam jako v uvozovkách.

E: Jak třeba vnímáte postavení žen tady a v Kabýlii. Jak se liší celkově to soužití?

O: Ženy tam normálně pracují, jsou otevřené, akorát jsou omezeny tím islámem, neměly by vycházet.

E: To je hrozně nefér, že něco chtějí a nemůžou. Je fajn, že ta emigrace je alespoň docela fajn východisko.

O: Ale když vezmete, že člověk žije v cizině, není to jako na život. (dál není z nahrávky slyšet). Když je člověk tady, stýská se mu po tom, co měl tam. Když je tam, stýská se mu po tom, co má tady. Rozdíl je v tom životním stylu je hodně stát.

E: Vám se nestýská?

O: Stýská. Ale jsem víc spokojený víc tady. A člověk si spoustu věci uvědomí až potom, v čem je výhoda, nevýhoda..

E: Takže hlavní věc, co je jiné, je ta individualita?

O: Ano. Tam je rodič hlavní. Tady je to jinak.

E: Že tady babička a dědeček třeba moc nezasahují do výchovy – a v Kabýlii zasahují?

O: Ano.

E: A když jste jel s vaší rodinou do Kabýlie, jak na to reagovali vaši rodiče? Měli k tomu nějaké výhrady?

O: Ne, ne. Tak matka zemřela, a otci to bylo jedno, on taky jezdil do Francie, a nijak do toho nezasahoval.

E: A třeba předtím měla vaše mamka tendenci ovlivňovat, jak byste měl vychovávat své děti?

O: Ne, jako slušnost..

Pak jsme se ještě chvíli bavili o jeho kamarádovi z Uzbekistánu, kterému otec zakázal mít za manželku cizinku, a téma se stočilo i ke kabylské politice.

O: V těch 70., 80. letech tam byl fakt krásný život.

E: A myslíte, že by to francouzská vláda nemohla nějak ovlivnit?

O: Francouzská vláda má dvě tváře. Víc než 50 procent bohatství Alžírsku patří Francii. Jako ropa, fosfát, zlato.. Ani čtvrtina celého bohatství v Alžírsku není spotřebovaná. A když tu byla kolonizace 130 let, je to znát, ten vliv.

E: Věříte tomu, že by se Kabýlie mohla osamostatnit?

O: Já osobně tomu věřím.

E: A kdyby se osamostatnila, jel byste tam?

O: Ano.

E: Takže myslíte si, že v momentě, kdyby Kabýlie byla samostatnou zemí, že by ta migrace nebyla?

O: Ano, myslím že do měsíce, nebo do roka, že by se i ti co žijí v zahraničí vrátili zpátky.

E: Já bych si i myslela, že jak jsou ti Kabylové otevření a mají pak zažitou tu českou kulturu, že už by se jim nechtělo zpátky, když si na to tady v Česku zvyknou.. Takže stejně si uvnitř neustále drží tu vazbu ke Kabýlii? (17:52)

O: Ano, tam je pořád. Když se člověk narodí v nějaké zemi, ty city jsou tam pořád. Kabylové mají pořád tu naději, že se to vrátí zpátky. Já jsem samozřejmě rád a vděčný, že jsem tady. Ta čeština je nesmírně bohatý jazyk, a Češi jsou velice vzdělaní, velice chytří.

E: Je zajímavé, že když má člověk zkušenost s tou rozdílností, že pak vidí, co je na té české společnosti specifické.

O: Ano. No, Čech vidí věci reálně, jako skutečně. Má zajímavé myšlenky, vidí hodně do budoucna. Ale třeba když vidím lidi ze třetího světa, jedinec ten svět vidí trochu jinak. Je pravda, že máme tu naději, ale vidíme tu budoucnost trochu krátkou.

E: Jako, že se soustředí jen..

O: Jen na krátkou dobu.

E: A v Česku vám přijde, že plánují lidi víc do budoucna?

O: Ano. V rámci světa, Česko je malý stát, ale dokázal spoustu věcí.

Rozhovor č. 6: Azim

A: Komunistickou politiku vnímám stejně jako islamistickou. Je to pro mě stejná ideologie. Je to stejná indoktrinace, je to svým způsobem stejný extrém. Pro mě.

E: Aha, dobře. To je zajímavé.

A: Myslím, že je skvělé, že děláte tuto práci. Už to je pro mě čest, takže že vám děkuji, moc děkuji za to, že vás napadlo udělat to pro vaše paměti o Kabylech, o česko-islámské kabylské komunitě. Ale chtěl jsem také zmínit, že Kabylové vyhlásují nezávislost na Alžírsku. Mají problém s politikou, mají problém s identitou ve své zemi. Většinou, téměř všem Kabylům v současné době hrozí vstup do jejich země ze strany koloniálního Alžírsku, protože Alžírsko považují za koloniální zemi pod arabsko-muslimskou ideologií. Nejsem Arab, nejsem muslim, jsem Berber, a mluvím kabylsky. A řekněte mi, jak je možné, že sdílím národ, který mě nereprezentuje, vlajku, která mě nereprezentuje, jazyk, který mě nereprezentuje? Já tím jazykem nemluví. Můj jazyk je kabyliščina.

E: Je zajímavé, že většina lidí, kteří se takto angažují, ve skutečnosti nejsou v Alžírsku, ale jsou venku, protože je to pro ně nemožné.

A: Protože Alžírsko je poměrně diktátorská mocnost. Takže falšují historii severní Afriky. Severní Afrika Berberů se rozkládá od Egypta po Kanárské ostrovy ve Španělsku a až po Senegal. Význam slova Senegal v berberštině znamená "hranice". Senegal je berberský, Mali je berberské, všichni jsou Berberři. Malijci mluví berbersky, jejich jazyk je berberský. Pak je tu jazyk, Tuaregové mluví kabylsky, jak se to řekne berbersky? Touaregové zřejmě mluví touaregsky, Kabylové kabylsky, Shaoui mluví shaoui, Meusebové mluví meusebsky. Kde je tady arabština? Kde je tu Alžírsko? Je to tedy forma kolonialismu, takzvaného náboženského kolonialismu.

Protože arabskost zprostředkovali prostřednictvím islámu. Tyto věci fungují paralelně. Islamizují vás, aby vás arabizovali, islamizují vás, aby vás arabizovali, islamizují vás, aby vás arabizovali. Nakonec, když půjdete do školy, budou vás učit dějiny Blízkého východu. Já žiji v severní Africe, ale s vaší historií nemám nic společného. Já žiju tady.

Jak mi můžete mluvit o kultuře, která mi nepatří? O historii, která mi nepatří. O něčem cizím. Jejich jazyk je cizí. Jejich náboženství je cizí. My, naši předkové, jsme lidé, kteří mají přesvědčení, ne náboženské, ale lidské. Naši předkové nikdy nepřijali islám, nikdy nepřijali křesťanství. Ale pokud jde o jiná náboženství, v naší společnosti existuje rozmanitost. Existuje tolerance. Ale ne nyní. Když dnes v Alžírsku řeknu, že jsem křesťan... Ted' říkáte, že jsem křesťan, je to urážka, je to katastrofa. Je to pro vás určitě hrozba. Vždyť vám mohou podržnout krk. Pro ně je to dobrá věc, když to udělají.

E: Jak jste se rozhodl přijet sem, do České republiky?

A: Zpočátku, nebudu před vámi tajit, jsem Českou republiku neznal. Zajímal jsem se o fotbal.

E: Viktoria?

A: Ne, ne, to není Viktoria Plzeň. V jednu chvíli jsem fandil Česku v dobách Baroše, Nedvěda, Kohlera a tak dále. Je to skvělý tým. V jednu chvíli jsem měl Čechy rád, co se týče fotbalu. Pak mě to přestalo zajímat. Pak jsem se stal militantním obhájcem nezávislosti, naší nezávislosti. Pak jsem viděl, že pan prezident Havel získal, myslím, nominaci na Nobelovu cenu. V důsledku toho velmi lidsky oddělil Slováky. Takže podle mého názoru dal České republice dobrý obraz humanity, dobrý obraz suverenity, přisnosti a lidskosti. Výsledkem bylo, že se se Slováky rozešli přátelsky. To ve mně vzbudilo sympatie k České republice.

Protože nejsou Slováci. Nechtějí být Slováky. Češi chtějí být Čechy. Je to jasný boj. **Boj o určení národa je zásadní boj.** Není to zločin. Chtěl jsem být sám sebou. I u vás doma, když máte konflikt s bratrem a otcem, tak se změníte. Jdete a žijete v míru. To je zásadní. Ale není to zločin. Když se odrazíš ode dna, buď sám sebou. Se svou kulturou, se svými zvyky, se svou tradicí, se svým jazykem, se svým způsobem bytí, se svou životní filozofií, takže to je něco, co je zásadní. To není zločin.

Nejsem separatista. Jsem nacionalista. Hlásím se ke svému rodnému jazyku, ke svým předkům. Nejsem zbabělec, abych opouštěl svou kulturu a přinášel jinou kulturu, která mi nepatří, která se k mé kultuře nehodí. Takže to je zásadní. To je to, co možná evropská vláda v tuto chvíli nepochopila. Ale my jsme v procesu uvolňování kabylyty. Je pravda, že v současné době procházíme poměrně složitým obdobím. Ale jsem si jist, že náš boj je zdravý. Náš boj je pravdivý. Jsem si jistý, že zvítězíme. Kabylyta zvítězí, protože jsou lidé, většina lidí na světě, kteří jsou inteligentní, kteří jsou lidštití, kteří dali dobrý obraz lidstvu. Dokážeme se přizpůsobit. S ostatními zahraničními společnostmi nemáme žádné problémy. I když žijeme tady, snažíme se učit. Neumíme dělat cokoli špatného. Snažíme se prosadit naši kulturu a zároveň respektujeme země, ve kterých žijeme. Respektujeme její způsob života.

Respektujeme všechny lidi, kteří tam žijí. **Žijeme společně.** Je pravda, že Kabylové jsou velmi otevření jiným kulturám.

Například české kultuře. Vzpomínám si, že byli velmi otevření k tomu, aby dělali věci jako Češi. Je to také velmi zajímavé.

E: Jaký je váš vztah k české kultuře a české společnosti? Protože tu nejste moc dlouho.

A: Vlastně, co se mi tady opravdu líbí, tak už je tady docela dost věcí, které se mi líbí. Vím, že to je desetimilionový národ. Vlastně jsme si podobní. Kabylové, jich je také 10 milionů. Češi

jsou národ, co má 10 milionů lidí, a stalo se, že má celou svou zemi, svůj respekt, svá práva. Taky další věc, jejich architektura. Praha je jedním z nejkrásnějších měst na světě. To město je mistrovské dílo. Když se podíváte na Prahu s jejími infrastrukturou, domy, architekturou. Navíc tudy prošlo mnoho intelektuálů a učenců. Myslím, že tu žil i Mozart.

E: Mozart?

A: Myslím, že tu žil.

E: Myslím, že pocházel ze Salcburku. Z Rakouska.

A: Z Rakouska, ale žil tady. Myslím, že v Praze. Praha je hlavní město, které je tolik krásné. Bohužel s Čechy se moc nestýkám, takže neumím jazyk. Takže abyste o tom mohl mluvit, musíte ten jazyk dobře ovládat. Proto, když ovládám akademický jazyk, můžu mluvit s lidmi, kteří jsou poměrně kulturní, poměrně inteligentní, na debatu, měníte kultury, měníte myšlenky, měníte konverzaci. To bohužel Čechům ukázat nemůžu, protože neovládám jazyk. Bohužel. Rád bych ten jazyk ovládal, ale není to jazyk ulice. Rád bych ovládal akademický jazyk.

Učit se věci s určitou diplomacíí, s určitým zájmem, s určitým jazykem. Chtěl bych se v republice přizpůsobit dostatečně rychle a být dostatečně inteligentní. Chtěl bych pro tuto zemi udělat něco navíc, protože tato země mě chrání. Žiji v této zemi, takže bych rád měl na sobě něco z ní. Chtěl bych udělat svatbu, takzvanou kulturní svatbu, berbersko-českou, kabylsko-českou. My pořádáme slavnosti, přivezeme zpěváky. Rád bych to udělal, ale bohužel nemám ani status v České republice. Ani mi neodpověděli na mou žádost, je to škoda.

E: Jestli znáte Jamala, ten se angažuje v kabylských organizacích nebo festivalech tady v Česku. Chtěl bys tyto akce tady rozšířit?

*A: Problém v současné době, víte, že Alžírsko vyhlazuje Kabyly. Víte, v současné době se všichni Kabylové, kteří jsou v zahraničí, bojí do organizace MAK vstupovat, protože když to uděláte, tak ukážete, že jste Kabyly. Až se vrátíte, určitě se dostanete do problémů. Nenechají tě cítit. Trochu se bojí.... Tady není problém, tady jsou volní. Problém je však v tom, že z obavy, aby se nedostali do své země, ustoupili od těch aktivit. Protože Alžírsko je centrum úzkosti. Alžírská politika se může bát, že bude napadena jinou kulturou. Takže nejsou příliš otevření toleranci. **Alžírsko samo o sobě není národ. Je to uměle vytvořený národ, bez kultury, bez historie.** Je to nedávný národ. Je starý sto let. Maximálně sto let. Současná vláda je tedy vládou extremistickou. Má extremistické myšlenky. Víme, jak se to říká. Komunistická. Protože mají dobré vazby na Čínu. Mají dobré vazby na Rusko. S diktátorskými zeměmi. Takže je to země, která podporuje diktaturu, taková je pravda. Není to západní země, která podporuje rozmanitost*

a svobodu. Jsou to lidé, kteří jsou proti svobodě. Tohle není správné vládnutí. Je to diktatura, tam neexistuje solidarita.

Nejsem Arab, nejsem muslim. Říkám to a stojím si za tím. Žiju v azylu, opustil jsem svou matku. Opustil jsem svou zemi. Svůj domov. Abych šel žít někam jinam. Kvůli svým představám. Kvůli svému boji. Protože jsem chtěl být sám sebou.

Nechtěl jsem být ničím jiným. Je to legitimní. Tvrdím, že je to legitimní požadavek. Alžírsko je nejvíce diktátorská země. V současné době se řadí, jak vidím, k Severní Koreji. V Alžírsku se nesmí dělat žádné chyby. Tyto dvě země jsou stejné. Je to naprostý nesmysl. A jsem si jistý, že mi dokonce vyhrožovali. Stát vyhrožoval mé rodině. Pokud jde o mě, řekli mi, že musím přestat být aktivní, přestat dělat věci ohledně svého boje za osvobození kabylského lidu. Pokud to neuděláte, budeme vám vyhrožovat. Pokud ne, necháme tě zabít.

E: To je síla.. A co se týká vašeho života tady, umíte si představit, že byste měl svou rodinu tady v České republice? Nebo je to spíš tak, že byste chtěl mít kabylskou rodinu v Kabýlii?

A: Chtěl bych žít kabylo-česky. Ale to nemůžu, protože oficiálně nejsem Čech. A nechci zradit mé předky. Ne, já nejsem Čech. Ale není problém být s Češkou, protože naopak potřebuji být inspirován. Jsem tady už dva roky, a nikdy jsem této zemi neudělal nic špatného. S policií nemám žádný problém. Zásadně respektuji zákony České republiky, protože tady žiji. Takže se musím touto zemi inspirovat. Pro mě, když jsem bojovník za lidskou nezávislost, je urážkou, když vidím špatný obraz o Češích. Jsem dobrý občan. Chtěl bych vyjádřit, že jsme dobrými občany ve světě. Mluvím pouze o Kabylech, kteří chtějí nezávislost, protože Kabyl, který nechce mít alžírskou identitu, je připraven být rebel, není připraven být otrokem. Kabyl, který chce být Alžířanem, je komplicem. Z mého pohledu, je to komplic.

Bud' je komplic, nebo je nevinný. Jsem si jistý, že téměř všichni Kabylové, kteří žijí tady v České republice, jsou bez svědomí. Nestudovali, nemají intelektuální úroveň, nemají svým způsobem dostatečnou úroveň pro určité kulturní povědomí, vědomí identity. Nemají ten pocit kabylské identity. Kabylové tady v Česku nemají polickou identitu Kabyla – jsou to lidé „jíst, pít, jíst, pít“. Dokonce ani neznají svou historii. Jamal je Kabyl. Hassan je Kabyl. Ale ostatní jsou Alžířané. Jsme Kabylové. Jsou tu i další, ale většina jsou Alžířané. Řeknou vám, že ano, jsme Kabylové, ale jsme i Alžířané. Ale já ne. Já jsem Kabyl. To jsou ty rozdíly. Jsem Kabyl. Nemám u sebe žádné alžírské doklady. Nejsem Alžířan. Zrušil jsem je.

Pro mě je Alžírsko koloniální zemí, která napáchala mnoho škody. Protože jsme byli... Bojovali jsme. V roce 1980 znásilňovali studentky. Alžírská armáda znásilňovala kabylské studentky. V roce 2001 zabili více než 200 kabylských studentů. Stříleli mladé lidi. Četnictvo, policejní

četnictvo, stříleli mladé Kabyly. Stříleli ostrými náboji. V roce 2020, v roce 2021, upalovali Kabyly. Alžírské úřady upálily více než 300 lidí. To byl začátek války. Takže pokud jde o mě, Alžírsko je země, která chtěla vyhladit Kabyly. Protože Kabylové jsou jádrem berberské kultury. Všichni Berbeři na světě myslí na Kabyly.

Protože mají velké svědomí. Takže máme spoustu Kabylů světové úrovně, jako je Zidane. Zidane, hráč, nejlepší hráč na světě. Benzema je nejlepší hráč na světě. Jsou to Kabylové. Říká se, že jako zpěváci, mezi nejlepšími zpěváky na světě, patří Kabylové. A tak dále. Takže jsme to dali světu. Kabylie má opravdu velký vliv na všechny.

E: Ale je zajímavé, že spousta lidí o Kabylech neví.

A: Ale i tak jsou Kabylové opravdu velmi angažovaní.

Protože před rokem 2016 jsme vyhlásili svrchovanost lidu nad Alžírskem. Takzvaně, všechny národy Alžírsko, Maroka, Tunisko atd. jsou suverénní. Ale časem jsme si uvědomili, že to hlásají jen Kabylové. Oni si to dostatečně neuvědomují. My chceme být svobodní, oni raději žijí v otroctví. Nemůžeme jim pomoci. Oni sami chtějí žít v otroctví. Od roku 2016 až dodnes se každý Kabyl jako já hlásí ke své kabylitě. Naše komunita je v Kanadě, ve Spojených státech a ve Francii. Nejvíce jsou ve Francii, pak v Kanadě. Dále ve Spojených státech, a pak v České republice. V České republice tolik ne, protože máme problém se slovanským jazykem, je těžké se ho naučit.

Navíc Česká republika nenabízí Kabylům dobré pozice. Věděla jste, že v Alžírsku, jsou Kabylové klasifikováni jako nejvzdělanější z celého Alžírsko? Jsou první u maturity. Vždycky jsme to my, Kabylové, kdo je ve škole první nejlepší. Vždycky jsou to Kabylové. Takže i ve školách v Kanadě, zejména v Kanadě, v naší kanadské komunitě, mají velmi, velmi dobrou zpětnou vazbu. Většina Kabylů, kteří žijí v Kanadě, jsou inženýři a mají opravdu úctyhodnou práci. Mají docela dobrou práci, protože tam studovali. A když se podíváte, tak v Alžírsku žádné pořádné studium není.

E: A máte také možnost jít do Quebecu?

A: Jestli dostanu pas, tak nebudu tajit, že nevím, jestli mám pokračovat v životě tady. Protože jsem aktivista, a není tu žádná komunita, která by můj boj podporovala. Takže se snažím žít. Tam, kde se k mému boji hlásí moje komunita, musím pokračovat ve svém boji. Nepřišel jsem sem pracovat, jíst ani spát. Svůj boj jsem si přinesl s sebou.

E: Myslíte si, že by bylo možné časem obohatit povědomí o zdejší kabylské kultuře? Věříte, že Kabylie bude jednou skutečně nezávislá?

A: Ano, věřím. Pokud budeme nezávislí, určitě budou tisíce Kabylů navštěvovat Českou republiku a jezdit sem, protože Česká republika je akceptovala.

Rozhovor č. 7: Ruben

E: Co pro tebe znamená Kabýlie?

R: Já ani nevím, protože to moc neznám a.. prostě.. taťka mi o tom nic moc neříkal, mně přijde jenom, že prostě jedu do Alžírsku a moc se nezajímám o tyhlety národnosti.

E: Mně taťka posledně říkal, že jste jezdili do Kabýlie – jaký to pro tebe bylo?

R: Jako teď, nebo když jsem byl menší?

E: Oboje, tak když to srovnáš.

R: Když jsem byl menší, no to si moc nepamatuju, to jsem byl moc malej..

O: Pamatuješ, pár věcí.

R: A teď když jsem byl větší, tak to bylo lepší, protože já mám rád vedra a jsem tam rád. Jsou tam i ty děti a prostě je to tam dobrý. Že je to tam takový volnější. Jednou, když tam rozváželi ryby, mohl sis nakoupit kolik chtěl, a nemusel jsi pro to chodit někam dolů do obchodu, prostě ti to přivezli rovnou domů.

O: Sardinky se tam loví, jsou to čerstvý ryby.

E: A ty lidi tam, bavil ses tam třeba s nima? S těma dětma třeba?

R: No, tak to spíš tak rukama nohama, než abychom se tam bavili. Byla s nima spíš zábava, že jsme si hráli třeba na babu nebo si kopali míčem. Je dobrý, že tam je byt, a pak je tam taková zahrada s dlaždicemi, že to je dobrý, že tam můžeš běhat a tak.

E: Jo, že tam je na to prostor.

R: Jo.

E: A ty děti si tam hrajou i na ulici?

R: Jo, na ulici, všude.. Tam, kde nejezdí auta, si pořád kopou míčem a tak.

E: A přijde ti, že ty děti tam, když to srovnáš s těmi, co jsou tady – pozoruješ nějaký rozdíl, že si třeba víc hrajou?

R: Jo, tady jsou děti víc na mobilu, tam to asi moc neznaj, ale už to tam trochu začíná bejt, že to trošku už znaj. Ale tam si zase víc kopou s míčem a sejde se jich třeba víc, i deset najednou venku. Tam jsou ty domy strašně blízko u sebe, že se nemusíš scházet přes celou Plzeň. Takže se tam sejdu u nějaký cesty, postaví si tam nějaký klacky a začnou hrát.

E: Přijde mi, že jsou možná víc otevření, než děti v Česku.

R: Jedna holka, vždycky má u sebe mobil, a vždycky když se jí vezme, tak začne brečet. Takže nějaký jsou na tom i tam závislí. Že ty rodiče jim to povolují, že jim to nevadí. Tam jsou hodně ukřiženy, takže rodiče, když jim dají mobil, tak je jim spíš jedno, když jsou pak na tom závislí, protože jsou rádi, že od nich mají pokoj a je klid. Jak je tam to vedro, tak toho je asi na ně hodně. Je tam hodně velký vedro.

E: Aha, že nemají moc čas na ty děti třeba.

O: Třeba ženy, ty se spíš starají o barák, o všechno v domácnosti. Děti bohužel tam nemají tolik zábavu. Dívají se na pohádky nebo jsou na mobilu. Dneska je to všude, mobil je už součást našeho života.

E: Hmm. Tojo. A Rubene, chtěl by ses tam vypravit ještě někdy? Nebo jezdíte tam často?

R: No, naposledy tohle léto a pak v šesti letech, nebo v osmi, já už si to vůbec nepamatuju. A určitě mě to tam baví, takže bych tam chtěl jezdit hodně.

E: Jo? A to většinou býváte tam ve vesnicích, nebo jezdíte i na výlety někam po okolí?

R: No, do Alžíru nejezdíme, protože to je daleko, a spíš chodíme do toho Tizu Ouzou, tam dole. Ale tam je větší vedro než nahoře. Protože tam jak je ten asphalt, ono se to ještě vyhřívá a je tam o hodně víc než nahoře. To tam vydržíš maximálně hodinu, protože na to nejseš zvyklej. A oni tam vydrží i tak půlku dne.

E: Oni jsou tam na to tak zvyklí, jo..

R: No asi jo, oni tam chodí třeba i v džínách.

E: Když jsi tam byl, zajímali se, odkud jsi?

R: No, asi spíš kolik mi je, do jaký chodím třídy a takový ty normální, když se setkáte s někým novým, takže to asi není nějak speciální.

E: Chtěl bys žít celej život v Česku? Nebo dovedeš si představit, že bys měl ženu a děti v Kabýlii?

R: No, asi ne, spíš bych chtěl mít rodinu tady a tam spíš jezdit. Protože tady je lepší počasí, tam je strašný vedro. Ale ty vedra mi nevadí, sluníčko mám rád, ale žít bych tam nechtěl.

E: A tvoji kámoši, ví o tom, že máš tátu z Kabýlie?

R: Jo, to jo. No spíš.. třeba jako.. spíš občas si z toho dělají srandu nebo tak. Některým to přijde zajímavý, některým přijde.. říkají že je z tý Afirky a tak.

E: Fakt? To je něco..

R: Ale jako až se budete ptát mého bráchy, tak ten vám zase něco povypráví. Z něho si dělají velkou srandu, jako že říkají třeba jako.. že má Alžíre tátu a že ho spíš pomlouvají.

E: Fakt? A myslíš že by mělo smysl, kdyby se víc šířilo povědomí o tý Kabýlii?

R: Já si myslím, že by to moc smysl nemělo, když to lidi moc neví. Kdyby to chtěli vědět, tak se zeptají, ale přijde mi to zbytečný jim to takhle říkat.

E: Okej. A třeba, ti Kabylové, jak mají ty tradice – co se ti na tom líbí a co naopak ne?

R: No, třeba se mi nelíbí, že tam zní třeba pětkrát denně takový ty hudby nějaký bohový..

O: To je z mešity, muezin. Tam je to všude.

E: Jo, aha.

R: Když jsem tam byl, tak se mi stalo třeba čtyřikrát, že jsem tam viděl tátovu švagovou, tak tu jsem tam viděl, že ta byla někde za rohem a dělala tam takový věci, že se tam klanila..

O: To se právě modlila.

E: Jo, jo.

R: A já jsem se jí najednou lekl, protože vždycky byla nějak černě zahalená, protože jí umřel manžel, a to se nějak tři měsíce drží smutek, a nesmí se prej taky chodit ven.

E: Aha, hmm.

R: Tak jsem se vždycky úplně lekl, přišlo mi to celkem strašidelný.

E: A je třeba něco, co ti přijde zajímavý? Třeba jestli sis všiml jakou mají hudbu, tance nebo tak..

R: No, to zrovna ne, moc jsem si tam nevšiml, že by nějak tancovali.

O: To bývá spíš na různých oslavách, svatbách..

R: Spíš když vidím z televize, nějaký ty africký bubny, tak to mám rád. Ale neviděl jsem, že by tam nějak bubnovali nebo tak.

O: No, cédéčka, co pouštím v autě třeba.

R: No tak to jo. Ale třeba přímo tam, tak to jsem neviděl.

O: Když jsme tam byly, tam bylo zrovna období horka. Jinak během roku bývají svatby, ale jenom pro pozvaný. Zrovna v srpnu to nebývá, dejme tomu v květnu, červu, než začnou horka. Je to jiný, než tady, tady je to naopak.

E: Máš nějaké povědomí o tom, jestli se Kabylové nějak odlišují od zbytku Alžírska?

R: To ne, mně to přijde úplně stejný všechno. Já to nerozeznávám, teď jsem tam byl jen 14 dní a předtím jsem si to vůbec nepamatoval. Přijde mi to úplně stejný.

O: On to úplně nevnímá.

E: Jo, no jasný, že to je spíš ta politika.

O: Proto já mu říkám, že u nás je to trochu jinak nastavený.

E: A co se týká osvobození Kabýlie, myslíte, že je možné v blízké době, že by se to mohlo osamostatnit?

O: V blízký době? S pomocí Evropy by to mohlo jít. Tak do deseti, patnácti let, dejme tomu. Ale vláda by s tím musela souhlasit.

E: Myslíte, že by Evropa pomohla? Myslíte, že třeba i Česká republika?

O: Ano, v rámci Evropské unie. Francie tomu pomáhá.

E: Protože tam je nejméně Kabyľů..

O: A to je právě ten paradox. Ve Francii je to trochu jinak, jakože na jednu stranu, že chtějí, aby byla Kabyľie osvobozená nebo aby měla autonomii, na druhou stranu, že vlastně souhlasí s vládou v Alžírsku, protože majetek státu má v tom ruce i Francouzi. Mají v tom své zájmy.

E: Že to je jako střet zájmů.

O: Ano.

R: Jo a ještě mi přijde, že tady když vyjdeš ven, tak máš všude dlaždice a tam mi to přijde víc jako park. I když je tam beton a tak, že tam se dá skoro všude hrát. Tady jezdí skoro všude auta a je to takový městský a tam je to prostě takový pohodovější, že můžeš kdykoli vyjít si zakopat, nemusíš nikam dojít, než si zakopeš.

O: Nejsou tam konkrétní místa, přímo jako hřiště a tak.

E: Když jste tam byli, ti lidé, třeba i dospělí, všiml sis, čemu se věnují? Jak se to liší od toho, co pozoruješ tady?

R: Hodně se tam věnují domácnosti, sice moje mamka taky, ale tátové té domácnosti moc nevěnují pozornost, ti ani nevím čím se zabývají, ti mají spíš takovou pohodu. Ženy to tam všechno odpracovávají, muži nepomůžou třeba ani v kuchyni, oni je tak sedí na gauči a koukají na televizi.

E: A vidíš to i u sebe doma? (myšleno z legrace)

R: Tatka vaří, takže to ani ne.

O: My to máme rozdělený.

E: A vy jste říkal, že vaříte dětem i kuskus, děláte ho často?

O: Ani ne, snažím se občas. Většinou dělám takový narychlo, veganský kuskus. Kluci to mají rádi, jim to chutná.

R: Jo, to jo. Ale nechutná mi ten velký kuskus, jak jsou ty zrnka třeba třikrát tak velký.

O: To je jeden druh kuskusu, něco jako na způsob jáhlů.

E: (Na Rubena) Kdyby sis měl vybrat, jedl by si radši celý život jen berberský jídlo, nebo český?

R: No, to je hodně těžký. Asi to český, jsem na něj víc zvyklej, mám rád třeba hamburger, svičkovou..

O: Hamburger není český.

R: Tak svičkovou, guláš.. Asi bych musel víc jídla tam, aby si na to zvykl.

Pak probíhala konverzace o různých druzích jídel.

E: Ještě se tě zeptám.. Jaký je tvůj největší sen, čím bys chtěl být, až budeš dospělý?

R: Jo, já bych chtěl být fotbalista.

E: Fakt? Chtěl bys hrát za Plzeň?

R: Jo. Ale pak, kdybych mohl třeba i za národní tým Alžírsko, tak bych si klidně vybral to. Asi taky záleží, jak by na tom byli, kdyby na tom byli špatně, tak bych asi spíš hrál za Česko.

E: Aha. A kdyby na tom byly Česko a Alžírsko stejně, za koho bys hrál radši?

R: Hmm.. to ještě nevím.

O: To je těžké rozhodnutí.

R: V Alžírsku, to by bylo zajímavý hrát proti těm africkéjm klubům, ale zase tady v Česku by bylo dobrý hrát třeba proti Francii a tadytům klubům.

E: Máš oblíbenýho fotbalistu?

R: Jo, Haland. Ten je z Norska a hraje za Manchester city. A má číslo devět.

E: A máš jeho dres?

R: Jo, mám. Mám asi čtyři dresy.

E: A přijde ti že..

Pak byl rozhovor přerušena kolemjdoucí žebrající ženou. Rozhostila se poněkud rozpačitá atmosféra, a Onur pak ženě přispěl se slovy: „To je všechno drobný, co mám.“

R: To nemám rád. Oni si za to koupí třeba alkohol. Přijde mi, že si za to můžou sami.

E: A třeba, setkáváte se s takovými situacemi i v Kabýlii? Jsou žebráci v Kabýlii?

O: Ne..

R: Nikdy jsem tam žádnýho neviděl.

O: Občas jako vidíte takový jako bezdomovce. Ne přímo bezdomovce, spíš takové blázny, co mají mentální postižení třeba.

R: Jo tati, řekni, co se stalo v tom obchodě! Jak byl ten obchod vedle toho domu hned.

O: Jo, to byl takový útok. Mentálně nemocný člověk tam útočil na někoho..

Pak dorazila Onurova žena se synem Davidem, s nímž dále probíhal rozhovor.

Rozhovor č. 8: David

E: Nejdřív bych se tě chtěla zeptat, co pro tebe znamená Kabýlie.

D: Tak.. nevím.

E: Když se řekne Kabýlie, co se ti vybaví?

D: Hmm.. kabát. Kabel.

O: Kabýlie je oblast, kde žiju. Oblast v Alžírsku.

D: Jo? Asi teďko tátovo dům, no.

O: Jak ty tomu říkáš, Berbersko. Místo Alžírsko Berbersko.

E: A když jsi tam byl, jak to na tebe působilo?

D: No, takový jako, hodně velký vedro tam bylo. Je tam vedro. No a super je, že do kaváren nechodí ženy, že jako, tam to je takový, takový makový no.

R: Když tatka chtěl vzít mamku do kavárny, tak to byl takový jako poprask.

Do hovoru se připojila maminka chlapců, Onurova manželka:

M: Takhle to funguje v Alžírsku všude. Tam ženy nechodí do kaváren jak tady, tam je to opravdu mužská záležitost, kdyby tady byla nějaká čtyřka zaplivaná, tam žena úplně nepůjde, ale tam je to z toho důvodu, že ženy nechodí nikam. Jsou doma, na veřejnosti se nezdržují v nějakých podnicích. Takže mě když tam manžel vzal, když jsme tam byli vlastně úplně prvně, co to bylo za rok..

O: 2006.

M: A ještě on pochází z vesnice, takže to je ještě takový specifický. Tak to byla jako neuvěřitelná věc, že vzal tam jako ženu.. Teda ještě dobrý, že jsme byli svoji, ale jako.. (smích) kdybych byla svobodná, tak by to bylo úplně hrozný. No, a tam se všichni dívali, že je to úplně netradiční poznatek..

E: Hmm, ty rozdily..

M: A pak jsme začli hrát domino, já jsem vyhrála první hru, no jéje. To se na mě tak naklonil přes stůl a říkal: „No to mi tady nemůžeš dělat, to tu budeš jako vyhrávat? Všichni ví, že jsi vyhrála, to bude hrozná ostuda.“

E: Smích

O: To bylo jako ze srandy.

M: Oni jsou velmi přátelský, dělají si hodně legraci, ale je to hodně netradiční¹⁷

E: Hmm. No a ještě (na Daniela) když to, že máš ty kořeny z Alžírsko, z Kabýlie, tak jako.. Jak se vůči tomu cítíš? Chtěl bys, aby to třeba se to rozvíjelo dál, abys třeba..

M: Abys tam třeba jezdil nebo..

E: No, třeba.

D: No, chtěl no. Jako na dovolený, že je tam jako celkem sranda s těma ostatníma dětma, který jsou jako hodně uřvaný, tak je to prostě sranda. A potom je ještě jako výhoda, že kdyby mě nevzali do reprezentace český, tak můžu ještě do reprezentace alžírský.

E: A jako v rugby?

D: Jo.

E: A ty hraješ rugby za Plzeň?

D: Jo, za Plzeň.

M: On je tady v Plzni jen jeden klub, to není jako u fotbalu. Fotbalový kluby, těch je tu několik, ale v rugby je jenom jeden.

E: Jo.. vím že ve Francii se hraje hodně.

D: Ve Francii je hodně no. My jezdíme každé rok, jezdíme jakoby autobusem.

M: Jezdíte, ale tys ještě nejel.

D: No jako jezdíme do Francie, na turnaje, ale tuten rok to tam poletíme.. to se tam teďko letí letadlem. Protože nebyl nějaký řidič, takže to je teď pro hodně dětí velká zkušenost.

E: To jo, to je hustý.. Ještě bych se tě chtěla zeptat. Vědí tvoji kámoši, tvoji spolužáci, že seš Kabyl?

D: Jo, jo.

E: A jak na to třeba reagujou?

D: Hmm, spíš tak jako pomlouvaj no.

E: Jo?

M: Spíš říkají třeba nadávky, ne? Který úplně se ti nelíbí. To řešíme poslední dobou no.

E: Fakt?

M: Oni to říkají spíš asi ze srandy, ale Davidkovi už to vadí, že mu to není příjemný.

R: Mně jednou řekli, jako že jsem hubenej takovej, tak mi řekli surikata, a k tomu mi řekli alžírská surikata. Ale tak těch si nevšímám, protože ty už jsou asi ve velký pubertě.

E: Hmm, no jasný. No, a dokážeš si představit, že by si žil v Kabýlii, že bys tam měl i rodinu?

¹⁷ Výrazný smysl pro humor u Kabylů zmiňuje i Hyánková v jednom ze svých rozhovorů (Hyánková, 2015: 164).

D: No, celkem jo.

E: Jo?

D: No, tak napůl..

E: Že by ses tam jako přestěhoval?

D: No, to zase ne. Spíš jako malej výletovej barák bych si tam postavil.

E: A, je něco, co se ti na Kabylech hodně líbí, a něco, s čím se neztotožňuješ?

D: No, jako, oni mají výhodu, že mají prostě školu a potom můžou jít hned hrát ven. Většinu času tráví venku. No, sice my tady taky, ale když je zima, tak je to takový blbý, prostě jít kopat v bundě.. Je to takový o ničem.

E: Hmm.

M: A je něco, co se ti nelíbí?

D: Asi se mi nelíbí, že tam není moc tráva, že to je spíš písek asphalt písek asphalt.

R: Jo a ještě, že tam nemají popelnice.

D: Nene, mají hodně popelnic. Akorát hodně u sebe na jednom místě.

R: No třeba když jsme šli k moři, tak jsme tam jeli dlouho, třeba hodinu, ale kdyby se tam postavila třeba dálnice, tak by to trvalo třeba jen patnáct, dvacet minut..

D: Rube nepřeháněj zase.

R: A když jsme jeli k moři, tak tam byly hrozně odpadky. Oni to hodí někam ven a nic si z toho nedělají. V jednom apartmánu, kde jsme byli ubytovaný, byla skládka úplně. A jim to asi moc nevadí.

O: Oni prostě nejsou popelnice u každého baráku, jsou třeba daleko od sebe.

E: Že teda je znát oproti Česku, že je tam daleko větší nepořádek..

O: Ano, ano.

R: Jo, to je strašnej rozdíl.

D: A taky tam mají úplně jinou stravu. Třeba my tady jíme hodně zeleninu, ovoce, a..

O: Tam taky je hodně ovoce.

D: No jako jo, ale třeba my, když jsme tam byli vždycky na dovolený, tak většina večeří bylo prostě smažený, vždycky u toho měli hranolky.

R: Jo, to je pravda.

D: Nebo když jsme chtěli na nákup, tam byl pán asi se třeba krávama, takhle šly přes silnici, mu to bylo úplně jedno.. Ještě cigo v puse, úplně to bylo lážo plážo. A že se mu tam některý ty krávy válely vzadu, tak je vždycky trefil klackem, aby se zvedly. To byla taková sranda. To je jako, kdyby se ti tady procházela kráva na náměstí.

E: Smích.

D: To by bylo taky dobrý.

E: Máš nějaký sen, čím bys chtěl být, až budeš dospělej?

D: Profesionálním rugbyistou.

E: Jo? Takže jste oba tahle na sport? A hrál bys třeba za Kabýlii, kdyby to šlo?

D: No, kdyby mě vybrali do český reprezentace, tak bych šel radši do Česka než do Alžírsko, ale zase jakoby.. kdybysem šel do Alžírsko, tak nevím, jak by s tím taťka. Protože vždycky když hraje reprezentace alžírská, tak on jí nikdy nefandí. Vždycky fandí protějšímu týmu. On moc nemá rád alžírské fotbal nebo..

O: No, jako, kdyby to byla samotná Kabýlie, to bych fandil.

E: Jo? A (na Davida) slyšel jsi o tom, že je tam to rozlišení, Alžírsko a Kabýlie?

D: No, jako slyšel.

E: A co jsi o tom třeba slyšel?

D: No od táty většinou slyším, že nemá rád Alžírsko, ale má rád jako Berbersko. Tu část toho Alžírsko. Ale vždycky, když se ho zeptáš, proč nemá rád to Alžírsko, on vždycky nadává na tu jejich politiku a tak.

E: Hmm. A co se týká berberskýho jazyka, chtěli byste se ho učit, máte o ten jazyk zájem?

D: Já bych se chtěl učit, on nás táta dřív učil, akorát že můj brácha, když jednou tátovi řekl, že ho to nebaví, že se to nechce učit, tak jako táta ho to přestal učit nás oba, takže jsem z toho vyšel blbě bohužel já.

E: Jo..

R: Já jsem si ani nepamatoval, že jsem to nechtěl. Ted' toho jako lituju, už bych chtěl. Že jsem předtím prostě nevěděl, jestli to chci.

E: A ted' bys to chtěl ještě v sobě zase rozvíjet?

R: Asi ne, asi nemůžu, protože už mám angličtinu, němčinu, češtinu, takže už by toho bylo asi moc.

M: Ale když vás to taťka učil, to si ještě pamatujete něco.

D: No, já umím..nějak dvě slova kdyžtak bych vykopal ještě nějaký. Umím aro, to je pečivo.. pak peroke to je papoušek..

O: To je ve francouzštině.

D: To je jedno. Dyť vy to mícháte jak bláto, ta berberština, francouzština.

R: Třeba Azul je ahoj, sa va, to je vlastně ve francouzštině..

O: Tam se míchá právě často berberština a francouzština.

E: Chtěl bys žít celý život v Česku? Chtěl bys mít českou rodinu?

D: Hmm jako, já bych se chtěl přestěhovat do Francie, to je takovej malej plán. Že by mě vzali do nějakýho klubu rugbyovýho, tak bych se tam přestěhoval.

E: Aha, že bys tam mohl rozvíjet to rugby. Hm.. A ještě, jestli tě to není nepříjemný, když se tě na to zeptám.. bavíš se nějak o tom, že jsi z Kabýlie, s těma kamarádama nebo, jestli se o to nějak zajímaj?

D: No, ani ne. Jim je to prostě jedno. Mně je to tak jako.. že si z toho prostě dělám srandu, že teď jsem z Alžírsko, teď zase z Česka, teď z Alžírsko, teď z Česka.

E: Jo, jo..

D: Takový, že si můžu to občanství volně jako měnit, jednou tak a jednou jinak.

E: Jo, a vnímáš se i jako tak.. že se fakt chvílema cítíš jakože půl napůl?

D: To ani zas tak ne. Je to takový, že když si jdu třeba zahrát s nima fotbal, tak se cítím jako minialžírsko. Jinak ani zas tak ne.

E: Takže se nejčastěji vnímáš jako Čech?

D: No, já se cítím jako člověk. Je to celkem jedno.

Rozhovor č. 9: Nikola

E: Takže, já bych se tě chtěla nejdřív zeptat, co se ti vybaví, když se řekne Kabýlie. Jestli se ti s tím něco asociuje?

N: Tak vzhledově třeba ty jejich šaty. Nebo..

E: Jo, jo. A jakej k tomu máš vztah přímo? Jestli je to pro tebe nějakým způsobem důležitý?

N: Asi to tak nevnímám, jako důležitě. Je to něco jako kdyby ses mě zeptala, co pro mě znamená být Čech, žejo. To je to samý.

E: Jo, hmm. No protože ti Kabýlové vnímají dost často tu potřebu ochraňovat, že v tom útlaku od toho Alžírsko, tak jestli to třeba taky nějak pociťuješ, třeba od svého táty..

N: Jo, to jako v tomhle smyslu jo. Že nám říká, že jsou špatný, v tom útlaku proti nim. Jakože nám o tom říká a edukuje nás.

E: Fakt? A jako hodně, od dětství?

N: Jakože, co si tak pamatuju.. jako bavíme se o tom.

E: A ty jsi byla i v Kabýlii?

N: (Vrtí hlavou). Nebyla.

E: A chtěla by ses tam podívat?

N: Určitě. My jsme tam měli jet, ale nějak se to zamluvilo.

E: Jo? On tam má taťka teď zakázáno jet, ne?

N: Jojo.

E: A jela bys tam klidně i na vlastní pěst, přes nějaký známý?

N: No to sama vůbec, a s někým rozhodně. Sama se nedomluví žejjo, a co bych tam dělala, když tu zemi neznám. Takže s nějakýma příbuznýma určitě.

E: A učila ses někdy tu kabylištinu? Chtěl tě táta učit kabylsky?

N: Mluví na nás občas kabylsky a nebo francouzsky. Že nám něco říká, ale mně vůbec nejdou jazyky, takže jsem nepochytila vůbec nic (smích). Umím pozdravit, poděkovat, takový ty základy.

E: A je něco, co tě třeba na tý kultuře inspiruje? Máš zájem se o tom nějak dozvídat? Třeba nějaký tradice a tak.. Taťka mi říkal, že tě učil hrát na kytaru kabylské písně.

N: Jo, jsou hrozně těžký, ale hezký. Takže.. kdybych se měla já něco naučit, tak klidně, jako nevdí mi si zjišťovat nějaký informace o tom, když by to bylo zajímavý, ale moc to nedělám.

E: A jak myslíš, že se k tomu třeba staví i tvoje mamka, k tomu kabyliství? Vnímala jsi třeba na výchově, že je tam ten rozdíl taťka Kabyly, mamka Češka?

N: No, asi taťka je přísnější, ale nevím, jestli to je tím, že je z Kabýlie, nebo měl takovou výchovu. Ono spíš, když jsem byla u taťky, tak mě spíš vychovávala nevlastní mamka. Taťka pořád pracoval, takže spíš je tam vliv od ní.

E: A tvoji kámoši ví, že máš původ z Kabýlie?

N: No nějaký jo, spíš spolužáci. Občas vytáhl nějaký učitel, že ho fakt zajímalo, odkud mám příjmení, tak se zeptal. Ale jinak se neptají, je jim to jedno. Kdyžtak se doptají, když potkají můjho taťku a uvědomí si, že není z Česka.

E: A setkala ses někdy s tím, třeba i na základce, že by vnímali, že máš ten kabylský původ?

N: Ne, vůbec.

E: Já měla totiž rozhovor s česko-kabylskými dětmi co jsou ještě na základce, a ty mi říkali, že se setkali s tím, že si z nich spolužáci dělali trochu srandu, že jsou z Afriky a tak.

N: To jako u mě vůbec. Spíš to berou, že to je hustý.

E: A zajímají se o to?

N: No zeptají se, odkud ta Kabýlie je, jak to tam vypadá a tak.

E: Já u těch Kabyů vnímám, že se snaží udržet tu kulturu, aby nezanikla, když je tam ten tlak od toho Alžírsko. Jak třeba vnímáš to, že tvůj taťka je hodně angažovaný v tom aktivismu na ochranu Kabýlie? Přijde ti to důležitý?

N: *Určitě to je důležitý. Aby jim to nezaniklo, je to část jejich života, vyrůstali tam..*

E: *A bereš to i nějak osobně? Že by to mělo vliv i na tebe, že by ses s tím nějak identifikovala?*

N: *Na mě to nemá moc velkej vliv. Teď to nějak neprožívám. Kdyby to byl až moc velkej nátlak na ně, tak by se to třeba nějak ukázalo v tý rodině. Takže to možná. Jinak moc ne.*

E: *Takže bys řekla, že spíš to bereš tak, že se většinu času ztotožňuješ s tou českou společností?*

N: *Jo. Asi tak.*

E: *Chtěla bys žít celý život tady v Česku?*

N: *No to nevím, záleží kam bych se měla odstěhovat, abych tam žila.*

E: *No třeba, kdyby se Kabýlie osamostatnila, dovedeš si představit, že by si tam založila třeba rodinu?*

N: *To spíš asi ne. Jsem zvyklá na nějaký komfort co máme tady, a ne že by tam nebyl, ale asi by to bohužel nebylo pro mě. Takže asi ne. Třeba na prázdniny, k babičce, to by mi asi nevadilo. Mají moře, žejo..*

E: *No jasný, chápu.*

N: *Takže na prázdniny jo, ale žít bych tam asi nechtěla.*

E: *Pociťuješ nějak to, že ten taťka má kořeny v Kabýlii?*

N: *Když nás zapojuje do těch věcí, co dělá, nebo co by si přál, abychom dělali, tak to jo.*

E: *Přijde ti, že tátovi hodně záleží na tom, abyste udržovali vztah ke Kabýlii?*

N: *Určitě.*

E: *Jo? A jak se k tomu staviš, vnímáš to někdy jako tlak nebo nucení?*

N: *Ani ne. Nevadí mi to, ráda se v nějakých věcech zapojím.*

E: *A na těch akcích, co táta organizoval, nebo třeba různá setkání Kabylů v Čechách, chtěla by ses na tom taky nějak podílet?*

N: *Asi to je spíš taťkova věc. Oni jak se tady všichni znají skoro, tak se asi rádi uvidí, a já je neznám. Takže pomůžu, ale nemusím to organizovat.*

E: *Ty ses setkala i s jinými Kabylly?*

N: *Jo, tak část taťkovi rodiny žije tady v Česku. Takže to se s námi scházejí.*

E: *Všímáš si nějak toho, že by se projevovali proti islámu v Alžírsku?*

N: *Co tak vím, tak ne. Ne že by v konverzaci o tom jen tak začali mluvit. Napamatuju si, že by to tak bylo.*

E: *Jaký máš názor na českou kulturu? Máš k ní nějaký speciální vztah?*

N: *Asi nějak normálně jí mám ráda. Beru jí jako běžnou součást života. Asi kdybych přijela k nim, chvíli tam žila, tak taky asi budu víc v jejich kultuře. Nebo v jakýkoli jiný kultuře.*

E: Chápu. A čemu by ses chtěla věnovat v budoucnu? Chtěla bys taky podnikat jako táta?

N: Nemám moc plány do budoucna, budu ráda když dostuduju. Buď se uchytím v oboru, nebo bych chtěla podnikat.

E: Fakt?

N: Jo, mít nějakou hospůdku nebo kavárničku.

E: Dovedeš si představit, že bys třeba rozvíjela to, co má táta? Že byste třeba spolupracovali?

N: Asi bych nechtěla v tak velkém. Když vidím, kolik s tím má práce, trochu mě to odradilo. Ale třeba malou hospůdku, to klidně.

E: To zní fajn.

N: Kdyby nevyšel ten obor.

E: Je to náročný?

N: Ta matika je celkem těžká, ale jinak to celkem jde. Uvidíme později (smích).

Pak jsme se chvíli nezávazně bavili o škole a volnočasových aktivitách. Natálie se věnuje lacrosu, dříve se dostala i do reprezentace, a v současné době je její velkou zálibou bouldering. Bavili jsme se i o cestování, které miluje.

E: Myslíš, že kdybys jela do Kabýlie, že by se tam v tobě probudilo nějaký pouto?

N: Asi ne. Bude to jako návštěva další země. Bude to cool vidět, kde taťka vyrůstal a tak, ale jinak moc ne.

E: Jo, to chápu, když ses tady narodila. A řeší nějak taťka, aby sis rozvíjela ten vztah ke Kabýlii?

N: Asi to neřeší. Asi ty důležitý akce, na kterých chce, abychom byli, a reprezentovali to, že jsme taky částěčně.. Tak to vyžaduje. Třeba když jsem byla malá, organizovali nějakou akci, a musela jsem mít na sobě takový ty jejich šaty. Já nesnáším nošení šatů, takže to byl pro mě největší pain. Ale měla jsem je.

E: A jak se k tomu třeba staví mamka? Zajímá se o to?

N: Jako moje nebo nevlastní?

E: Tak třeba tvoje.

N: Dobře, tak ta vůbec (smích). Ted' už vůbec, a předtím taky ne. Ale nevlastní mamka se dost zapojuje.

E: Myslíš, že se vaši rozvedli kvůli tomu, že by tam hrála roli ta etnická rozdílnost?

N: Spíš asi ne.

Hovor se pak stočil k tématu bydlení, problému s dojížděním, a povídali jsme si ještě o škole.

